DE
CANONICORUM CATHEDRALIUM JURIBUS, AC MUNERIBUS

EX VETERI AEQUE, AC NOVA
ECCLESIAE DISCIPLINA

AUCTORE

VINCENTIO PESCE

CATHEDRALIS ECCLESIAE AVERSANAE
CANONICO THEOLOGO.

NEAPOLI 1798.

EX REGIO TYPOGRAPHIO VINCENTII URSINI.

Publica auctoritate.

Digitized by Google

Magnum quiddam, magnum, inquam, eſt Eccleſiae Praelatio, & quae multa indiget ſapientia, & fortitudine.

S. Johan. Chryſoſt. homil. 59. in Johan.

Digitized by Google

EXMO, AC RMO DNO

D. FRANCISCO DE TUFO

AVERSANORUM ANTISTITI
MERITISSIMO.

PESCE
~~[illegible]~~
ET
MALVASIUS

INvenuſtum, illiberalem, inelegantem primum hunc ingenii mei foetum, Ampliſſime Praeſul, poſtquam pervicerunt amici, ut vel invitus publici juris facerem,

cui potiſſimum cederet, cujuſve ſe in clientelam daret, diu mihi deliberandum non fuit. Tot enim ſunt & amoris ſignificationes a Te profectae, & benevolentiae argumenta, & beneficia in me humaniſſime collata, ut hominum ingratiſſimus audirem, ſi tot nominibus Tibi obſtrictus, ac veluti res mancipi Tibi devotus, hanc mihi occaſionem mei erga Te obſequii, venerationis, gratique animi publice probandi imprudens paterer elabi. Acceſſit alia, & quidem graviſſima ratio, quae me perlubentem, ac ſatis incitatum in id conſilii magis perpulit, ſingularis nempe illa Tua divinarum rerum peritia, quibus quodammodo innatus es, Legumque Eccleſiaſticarum notitia excellens adeo, ac peculiaris, ut aliquid ego in hoc argumentum commentaturus Judicem rebus hiſce dijudicandis opportuniorem Te neminem poſ-

ſim

Digitized by Google

ſim appellare. Sed illud, etiam me tacente, in oculos omnium incurret, nimirum cum id mihi propoſitum fuerit, ex venerabili antiquitate omnia expiſcari documenta, quo Presbyterium conjunctis animis, ſtudiiſque una cum Epiſcopo ſuo citra ullam invidentiam, pravamque aemulationem, ſola caritate duce; Chriſti Eccleſiam adminiſtraſſe docerem; hic me FRANCISCUM DE TUFO Averſanorum Antiſtitem optimum, vetuſtorum illorum Praeſulum inſtar & exemplar rudibus licet lineamentis expreſſiſſe. Cui enim ſive Tuorum, ſive exterorum latere queat, Te praeclariſſimum Paſtorem, aureae illius aetatis aemulatorem diligentiſſimum nihil, niſi cum Capitulo Tuo, quod ſane paterne, ac impenſe diligis, quod perpetuis honoribus augere non intermittis, communicatis conſiliis perficere, aggredi, moliri, atque, ut ita di-

Digitized by Google

dicam, ne cogitare quidem? Quae cum ejuſmodi ſit inſtituti Tui rectiſſima, ac ſapientiſſima ratio, illud etiam maximopere curas, in eoque omnem induſtriae Tuae ſagacitatem collocas, ut peritiſſimos viros, omni doctrinae, morumque laude florentes Collegio adſcribas, quibuſcum Eccleſiae Tibi creditae procurationem ſumma cum animi tranquillitate, nec ſine maxima gloria, partiri poſſis. Quo fit etiam, ut Canonici Tui, Te duce, atque a Te informati, tantum ſibi decoris ubique comparaverint, quantum, non ego, cujus res agitur, ſed finitimae Metropoles honorificentiſſime conteſtantur. Sed enimvero poenitet me tantillum hic laudum Tuarum adſperſiſſe; nam modeſtiae Tuae minime me incommodaturum praeſens in os recepi. Accipe ergo hoc qualecumque obſequii, atque obſervantiae meae teſtimonium, ac

pi-

Digitized by Google

pignus; meque, ut facis, benevolentia, ac patrocinio Tuo fovere pergito.

Excel. Tuae R̃mae

Addictiſſimus, & obſequentiſſimus
Vincentius Canonicus Peſce.

Digitized by Google

Digitized by Google

MUNERA
AC JURA PRESBYTERII
PER OMNES ECCLESIAE AETATES DEDUCTA.

E A vulgo imperitis rerum aeſtimatoribus inſedit opinio, Canonicorum munia ſatis quidem amplitudine ſua conſpicua, anguſtiſſimis Odei, quo Divinas celebraturi laudes conveniunt, definiri. Abſurdam plane opinionem, & ſatis incommodam! Ea quippe ſemel imbuti vix ullius momenti homines in Eccleſiaſticos, quibus Canonici augentur, proventus, oculos unice intendentes, & in altiorem, quo ſupra ceteros Miniſtros provehuntur, gradum; commodioris, & honoratioris vitae amore inflammati, Canonicatibus aperto ore inhiant, infeliciſſimos ſe ſe mortalium rati, donec concepti voti compotes fiant. Hinc importunae petitiones illae, ambitioſae concurſationes, concertationes, contentiones, jurgia, lites, quibus hiſce praeſertim temporibus Epiſcoporum, & Principis ipſius auguſtis auribus obſtrepunt, ac negotiorum mole pene oppreſſos, cum reſpirare opus eſſet, ad faſtidium uſque interturbant, angunt, diſcruciant, Duo hinc in Chriſtianam rem non levia proficiſcuntur mala. Primum illud, quod quae Canonicorum partes ſint, penitus ignorantes, nil pene operae collocant in ea non vulgaris doctrinae ſupellectili comparanda, qua iis explendis omnino indigerent. Alterum, nec minus grave, quod ſi quis forte ea ſapientia, quae Eccleſiae deſiderio reſpondeat, praedi-

tus in Collegium adſciſcatur, nihil aliud ab ſe experiri demum praeter Divini Officii recitationem putans, ignavam, ac prorſus deſidioſam vitae rationem inſtituat. Atqui non id antiquitas, non id Patres, non id ſacratiorum Conciliorum Canones ſatis umquam habuere. Eccleſiaſticum Ordinem, eum praecipue, qui Epiſcopis Senatus loco eſt, non otii locum eſſe, aut mollioris quietis, ſed operis, ſed laboris, ac totius ſollicitudinis; in aliorum commodum, in populi utilitatem, ac ſalutem, non ſibi vivere oportere, qui Eccleſiaſticae militiae ſemel nomen dederint, & ſacrorum librorum auctoritas, veneranda Traditio, ac Sacerdotii natura ipſa diſertiſſima clamant voce. Optime Guillelmus Pariſienſis de *Collat. Beneſ. cap.* 4. *Canonicus nomen eſt Officii, operis, & militiae Clericalis*. Quibus auctoritatibus, qua par eſt, reverentia obſequentes; immo iis Ducibus, ac Magiſtris id laboris ſuſcepimus, ac libentiſſime, ut memoratam turpiſſimam perſuaſionem ab Eccleſiaſticorum virorum animis ſi forte fieri poteſt ſtirpitus evellamus, in id unice intenti, ut per ſingulas Eccleſiae aetates, quae jura, quae munia Presbyterii fuerint, qua majori in nobis fuit accuratione edoceamus. Et tripartita quidem erit haec integra diſputatio eo procedens ordine, ut in prima veteris Presbyterii jura, ac munia proſequamur; in altera veteris Presbyterii jura eadem, ac munia in Canonicorum Collegia transfuſa explanemus; in tertia denique Capituli noſtri Averſani Conſtitutionem primigenam, ac ſtatum hodiernum aperiamus. Lectores interim monemus, ac ſincere proteſtamur non eo nos conſilio ad ſcriptionem animum appuliſſe, uti aliquid de Epiſcoporum dignitate, aut juribus, qualia nunc vigent, detractum ulla ex parte velimus; ſed ut innoteſcat unice, qua ſapientia, qua peritia, qua rerum uſu Canonicos pollere oportet, quos productis ex Sanctuario teſtimoniis Epiſcoporum Adminiſtros, eorum-

eorumque Conſiliarios *Natos*, ut loqui amant, prolixe docebimus.

MUNERA, AC JURA VETERIS PRESBYTERII.

PResbyterii, quemadmodum & Epiſcopatus, divina origo eſt, divina miſſio. Epiſcopi quippe, ac Presbyteri, licet non eodem modo, ab ipſo tamen Auctore ſuo Chriſto-Jeſu, qui Sacerdos eſt in aeternum, & Epiſcopus animarum noſtrarum, diſerte audierunt: *Ecce ego mitto vos*; quibus verbis ea illos auctoritate inſtruxit, quam a Patre acceperat, nimirum: *ſicut miſit me Pater, & ego mitto vos*. Epiſcopatus ergo, ac Presbyterii munia etſi non eadem, atque aequalia prorſus; ita tamen paria, ac ſimilia ſunt, qua parte praeſertim Animarum cura, ac ovium paſtio continetur, ut iisdem plane nominibus ab ipſis Eccleſiae incunabulis utriuſque Ordinis Sacerdotes in Novi Teſtamenti paginis honeſtentur.

Atque ut hinc ordiamur, illud non minimum eſt, immo maximae dignitatis argumentum, quod Apoſtolica ſcripta penitius rimanti utriuſque Ordinis Sacerdotes cognomines olim fuiſſe appareat, ut viciſſim Presbyteri nomen Epiſcopis, & Epiſcopi Presbyteris paſſim adſcribatur. Et de Epiſcopis quidem Presbyterorum appellatione nuncupatis ecce tibi perquam luculenta teſtimonia. Illud in primis *I. ad Timot. IV.* 14. *Noli negligere gratiam, quae eſt in te cum impoſitione manuum Presbyterii*. Agitur hic certe de conſecratione Epiſcopi, in qua nihil efficit Presbyteralis Ordo, ut procul dubio hinc colligere liceat Presbyterium, de quo hic ſermo eſt, Epiſcoporum Senatum deſignare, qui ad Timothei inaugurationem convenerint; ſicuti hodiedum in Eccleſia obtinet, ut tres ſaltem Epiſcopi in ordinatione Epiſcoporum auxiliares manus afferant. Adpoſi-

te Chryſoſtomus : ου γαρ περι πρεσβυτερων ενθαυθα φησι· αλλα περι επισκοπων· ου γαρ δε πρεσβυτεροι των επισκοπων εχειροτονουν. Sed piget me in re tritiſſima hic diutius immorari. Vulgare enim eſt illud Principis Apoſtolorum, qui ſe Compresbyterum nominat *epiſt. I. cap. 5.* πρεσβυτερους τους εν ὑμιν παρακαλω ὁ συμπρεσβυτερος. Et illud *Joh. 2. cap. 1.* ὁ πρεσβυτερος Εκλεκτη κυρια : & iterum *Epiſt. 3. cap. 1.* ὁ πρεσβυτερος Γαϊῳ. Denique illud Apoſtoli ad Titum : *Ideo reliqui te Cretae, ut conſtituas per Civitates Presbyteros*, qua appellatione certe Epiſcopos designat; ſubdit enim Epiſcopi munia percenſens eodem *cap. 1. oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe.*

De Epiſcopi porro nuncupatione Presbyteris itidem communi quaeſtio aliquanto impeditior eſt propter nonnullos in diverſa abeuntes. Si vero rem attentius diſpiciamus, nullum nobis ambigendi locum relictum iri confido. Et certe oculos in epiſtolam ad Philipp. conjicienti ipſa inſcriptio fidem profecto faciet, non licere impune aliter ſentire. Ea autem sic ſe habet: *Paullus, & Timotheus . . . omnibus Sanctis, qui ſunt Philippis cum Epiſcopis, & Diaconibus*. Quinam ſunt quaeſo hi Epiſcopi, ad quos simul cum Diaconibus, praetermiſſis ſecundi ordinis Sacerdotibus, epiſtola data eſt? Numquidnam Philippenſium Eccleſiae plures Epiſcopi contra Apoſtolicos, ac Nicaenos Canones praeerant? Omnino cum Chryſoſtomo, ac pleriſque aliis tum Graecis, tum Latinis reputandum eſt, Epiſcopi nomen Apoſtolorum tempore fuiſſe etiam & Presbyteris commune. Nam illos non moror, qui finitimarum regionum Epiſcopos hic indigitari autumant; quod nimis frigidum eſt; cum diſerte inſcribatur Epiſtola *omnibus Sanctis, qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis, & Diaconibus*: quemadmodum enim nemo dixerit, Fideles, & Diaconos hic ſalutari vicinarum Civitatum;

ſic

ſic perperam intelligerentur & urbium finitimarum Epiſcopi. Nec ratio illa, quod epiſtola haec vicinarum Civitatum Epiſcopis communicari debuerit, adverſae ſententiae ſatis valide patrocinatur. Nam primo nil commune habet inſcriptio cum litterarum Apoſtolicarum communicatione; alioquin cum Apoſtolicae litterae in plurimis, immo in omnibus Chriſtiani Orbis Eccleſiis religioſe perlegerentur, omnibus Eccleſiis inſcriptae dicendae forent. Deinde non ſemper eo consilio ſcribebant Apoſtoli, ut eorum litterae ad peculiarem aliquam datae Eccleſiam, in altera legerentur: licet venerationis cauſſa ſtatim ubique vulgarentur. Apoſtolus certe id ſemel tantum fieri juſſit, epiſtolam a ſe ad Coloſſenſes ſcriptam in conventu Laodicensis Eccleſiae recitari.

Sed ad alterum Actuum Apoſtolicorum textum propero, qui mihi prae ceteris in deliciis eſt; tum quod Epiſcopalis nomenclaturae Presbyteris communicatae diſerta ibi mentio habeatur; tum vel maxime, quod longe pulcherrima Presbyterii praerogativa ibidem consignetur. Ergo narrat Lucas Paullum Mileto Epheſum miſiſſe, qui majores natu (Graece ubique Presbyteros) ad ſeſe convenire juberent. Hi porro Presbyteri nonniſi ſecundi Ordinis Sacerdotes accipiendi ſunt; nam quo minus Epiſcopi proprie dicti intelligantur, laudati Canones obſtant, ne plures in una Eccleſia Epiſcopi ordinentur. Cum vero nonnulli crambem hic etiam recoquant conterminarum urbium neſcio quos Epiſcopos obtrudentes, cogimur ejusdem textus luculentiſſimis verbis eos coarguere, ubi sic legitur: *Mittens Epheſum vocavit majores natu Eccleſiae*. *Eccleſiarum* dixiſſet, si vicinos Urbium Epiſcopos congregatos intelligi vellet. *Eccleſiae*, porro, cujus nam, niſi unius Eccleſiae Ephesinae? Accedit & alia ratio graviſſima; in concione quippe Paullus praedicit fore, ut ex illis ipsis, quos alloquebatur, exſurgerent viri perverſa loquen-

tes, diſcipulos poſt ſe ſe abducturi. Neminem vero Epiſcoporum sive Ephesi, sive ſeptem Eccleſiarum, de quibus ſermo in Apocalypsi, quae ſedes forte Epheſinae ſuberant; neminem, inquam, ex monumentis veteris hiſtoriae Sectarium fuiſſe conſtat, qui luporum inſtar gregi non parcerent, ac miſere dilaniarent. A Patribus nobiſcum ſentientibus Chryſoſtomo, Theodoreto, Isidoro Hiſpalensi in re notiſſima abſtineo. Sed omitti sine piaculo nequit antiquiſſimus, idemque graviſſimus Irenaeus: *In Mileto*, ait, *cap.* 14. *n.* 2. *lib.* 3. *convocatis Epiſcopis, & Presbyteris, qui erant ab Epheſo, & reliquis proximis Civitatibus . . . adjecit . . . attendite . . . utrumque enim nomen habebant illo tempore*.

His ita conſtitutis ad hoſce Presbyteros ſermonem habens Paullus Epiſcopos dilucide appellat illis verbis: *Attendite vobis, & univerſo Gregi, in quo vos Spiritus S. poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*. At verebitur fortaſſe quiſpiam paullo infirmior, ne periculum Epiſcopali Dignitati creetur, si Presbyteri etiam a Spiritu S. in Paſtoralis curae conſortium una cum Epiſcopis vocati dicantur. Nae iſte cum hac religione ſua odio dignus eſt, quasi vero nos parum moveat Epiſcopalis Dignitas, ſeu potius Catholicum Dogma, quo Epiſcopos ſupra Presbyteros longe eminere contra Aërium cogimur fateri. Nimirum hunc errorem debito anathemate proſequentes, illud tuto, & Catholice dicimus, & Epiſcopos, & Presbyteros Eccleſiae regimini praefectos, illos quidem ſub Romano Pontifice Catholicae Eccleſiae Epiſcopo; iſtos ſub singulis Eccleſiarum Paſtoribus. Nec video, cur haec Paulli verba ad Epiſcopos, ac Presbyteros in commune referri nequeant, quandoquidem & illa Servatoris Noſtri Matth. ultimo: *Ite docete omnes gentes, baptizantes eos, docentes ſervare omnia, quaecumque praecepi vobis*, ad Epiſcopos aeque ac Presbyteros diriguntur, cum hi poſtremi ſub Epiſcopo & doceant, & baptizent. Ni-

Digitized by Google

Nihil interea nobilius, nihil, ad Presbyterii decus quod attinet, glorioſius excogitari poteſt, quam ſi ad Eccleſiae Praefecturam una cum Epiſcopis & ſub Epiſcopis tenendam a Spiritu S. poſiti aſſerantur. Quae ſane Praefectura quam late pateat, quaeve, & quam gravia complectatur diſſerere aggrediar ſtatim ac antiqui Presbyterii formam ex Judaicorum rituum inſtitutis petitam breviter expoſuero. Principio quidem terreni quicumque Principatus ad illius Imperii normam expreſſi ſunt, cui ſummus ille praeſidet Deus, de quo ſcriptum eſt: *Regnum tuum Regnum omnium ſeculorum, & Dominatio tua in omni generatione, & generationem*. Hic porro etſi nullius indigens auxilio unus ipſe omnia in omnibus operatur, pulcherrimam regiminis ſpeciem exhibiturus, unde ſibi exemplum humanae Dominationes arceſſant, concilio Sanctorum ſuorum, veluti quodam ſenatu ampliſſimo circumdatus in Scripturis deſcribitur, quibuſcum & conſilia agitare, & deliberationes inire, quoſque rerum graviorum miniſtros adſciſcere conſuevit. Hinc Deus ipſe Moyſem juſſit ſeptuaginta ſibi viros de ſenibus Iſraël aggregare, eoſque ſecum ducere ad oſtium Tabernaculi foederis, qui parte ſpiritus, qua ipſe mi ſtandus erat, adaucti, onus Populi ſecum ſubſtinerent, ne ipſe ſolus gravaretur. Ita comparati a Deo viri ſtatim prophetare coeperunt, ſpiritu exinde numquam deficiente. Et id quidem in civilibus rebus. At inde etiam exemplum ſumtum eſt in Judaica Hierarchia efformanda, in qua ſub uno Pontifice frequentiſſimi Sacerdotes, ac Levitae illius adjutores ſacra procurabant. Quid quod Synedrium ejuſdem regiminis imaginem refert ad res, cauſaſque graviſſimas cognoſcendas inſtitutum? Conſtabat autem Patribus LXX. qui in aula Hieroſolymitani Templi conſidentes ſumma poteſtate judicabant. Praeerat huic coetui praeter *Naſi*, ſeu Principem, alter, qui illius vice fungebatur Ab-

Beth-Din, ſive Pater Domus judicii, cui ſuccedebat alter Chacam nomine nempe ſapiens, ceteri Patres Senatores audiebant. Et hunc quidem Oecumenicum quemdam totius Gentis conſeſſum appellaveris. Erant vero & peculiares ſingulis Synagogis Praefecti, ubi Princeps Synagogae praeſidebat; ejuſque dexteram laevamque tegebat certus Adſeſſorum numerus, quos Seniores appellabant. Alterum ab his locum occupabant Scribarum Diſcipuli, legis ſtudio vacantes. Populus in plano ſedebat, ut in noſtris Eccleſiis eo loci conſiſtit, quem Pronaum dicimus. Hos mores, ritus hoſce auctoritate ſua confirmavit, & conſecravit exemplo Unigenitus Dei Filius, cui omnia Pater dedit in manus. Ipſe etiam Senatores habuit ſuos, & alios quidem primi Ordinis, Apoſtolos videlicet, alios ſecundi, nimirum Diſcipulos duo, & ſeptuaginta, normam exhibens, ad quam Eccleſiae regimen foret inſtituendum. Ab hac porro regula ne hilum quidem aberrarunt Apoſtoli. In Caelos quippe abeunte Domino, Evangelicam doctrinam ubique terrarum propagantes, ſingulis fundatis Eccleſiis unum ſuprema poteſtate praefecerunt, non ſolitarium tamen, ſed Seniorum nonnullorum conſilio, & auctoritati obnoxium, quibuſcum ſubjectos populos communi moderamine regeret. Atque hoc illud eſt celeberrimum Eccleſiae Presbyterium, in ſingulis pene veterum monumentorum paginis memoratum, quod vere Ordinarium Eccleſiae Tribunal dixeris, ubi cauſſae omnes Eccleſiaſticae diſcuſſae ſunt, ac definitae, ut non ſolum nihil gravioris momenti umquam geſtum fuerit praeter ejus auctoritatem; verum etiam, ſi quid eo inconſulto fuiſſet attentatum, irritum prorſus haberetur. Nimirum, ut id nunc ſemel dicam, Eccleſiae regimen inſtitutione ſua non pure Monarchicum eſt, ſed ex Ariſtocratia quadam temperatum, ut ſaniores Theologi non diffitentur, ſive univerſam ſpectemus

Ec-

Eccleſiam, ſive peculiares Eccleſias inſpiciamus; ut quemadmodum ſub uno SS. Pontifice plures per Orbem diffuſi Epiſcopi univerſam Eccleſiam adminiſtrant, ſic ſub Epiſcopo uno plures Presbyteri regant peculiares; ac proinde non in unius Epiſcopi poteſtate, ac imperio gregis cura ſita ſit, ſed poteſtas ea Presbyterorum ſuorum conſilio, & auctoritatis communione definiatur. Id nunc luculentiſſimis, & inviſtiſſimis tum SS. Scripturarum tum Patrum, & Conciliorum, ideſt totius Traditionis, teſtimoniis confirmandum eſt, & veluti ſub omnium oculis collocandum. Et quoniam regimen univerſum, ſive Politia his rebus concluditur, nimirum controverſiarum definitione, legum promulgatione, praemiorum diſtributione, & irrogatione poenarum, de ſingulis fuſe diſputandum. Ordiamur vero, uti par eſt, a Sanctarum Litterarum oraculis.

Sub ipſa praedicati Evangelii initia excitatam Antiochiae Corinthiorum molitionibus ſeditionem, & ſane omnium graviſſimam nemo unus ignorat. Agebatur vero, num cogendi eſſent Gentiles converſi ad Circumciſionem, & cetera Moſaicae legis onera ſimul cum Evangelio ſubeunda. Quid porro hac controverſia momentoſius, quid delicatius, quid periculoſius? Hinc Judaei, hinc Gentiles adverſis frontibus pugnabant: res erat vel pro libertate, vel pro ſervitute omnium Eccleſiarum. Cum fruſtra diu Paullus, & Barnabas pro veritate aſſerenda fortiter dimicaſſent, placuit Eccleſiae Antiochenae, ut primitivae Eccleſiae decreto lis componeretur, indeque expoſcenda ſententia, cui omnes acquieſcerent. Juſſi ſunt itaque Paullus, & Barnabas Hieroſolymam proficiſci ad Apoſtolos, & Seniores, eos hac de re ſciſcitaturi. Qui tum Hieroſolymis Apoſtoli conſiſterent, etſi dubitatum video propter nonnullos Patres omnes ibi Apoſtolos adfuiſſe putantes; certo tamen mihi affirmare poſſe videor, non alios praeter Petrum,

trum, Jacobum, ac Johannem praeſentia ſua urbem ſanctam condecoraſſe teſte Paullo ipſo *ad Galat.* 2. *cap.* 9. Porro poterat Petrus ipſe ſolus, quippe cui Spiritus Sancti afflatus minime deerat, cuique univerſus Chriſti grex paſcendus traditus fuerat; poterant ceteri laudati Apoſtoli eodem ſpiritu ubertim ditati controverſiam ſolitarie definire. Quis vero eorum judicio, cui error omnino ſubeſſe non poterat, obloqui auſus eſſet? Non ita tamen ſe ſe geſſerunt; quia non ita a Magiſtro edocti; ab eo quippe acceperant in plurimorum conſenſione fidei firmitatem poſitum iri: *Ubi ſunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum*. Formam igitur futuris ſequentium Seculorum Conciliis ſtatuentes, Presbyterium, immo totam Eccleſiam collegerunt, factaque diligentiſſima conquiſitione, auditis Petro in primis totius Eccleſiae capite, deinde Jacobo peculiari illius Eccleſiae Epiſcopo, & Jacobo egregie de quaeſtione diſſerente, ſaluberrimum illud ſanctiſſimumque decretum conſentientibus omnium ſententiis cuſum eſt, non inquietandas Gentes ad Chriſtum converſas, nihil illis eſſe cum Lege Moyſis, ſatis fore ad ſalutem Evangelicae Legis obſervationem. Vides hic luculentiſſime judicium hoc definitivum non a ſolis Apoſtolis, ſed ab Epiſcopis, & Presbyteris uno ore profectum. Neque te moveat quod *Act. XV.* 22. legitur: *placuit Apoſtolis, & Senioribus cum omni Eccleſia*, perinde ac ſi Laici homines etiam ſuffragio ſuo quaeſtionem diremiſſent; *ſoli enim* (verba ſunt Calmeti in hunc locum) *Apoſtoli, & Presbyteri, qui praeſentes aderant, Concilii ſententiam aſſenſu ſuo compoſuerunt, quam populus & Eccleſia univerſa probavit, & admiſit*. Utque id certiſſimum habeas, ecce tibi Synodicae Epiſtolae inſcriptio: *Apoſtoli, & Seniores Fratres his, qui ſunt Antiochiae, & Syriae & Ciliciae fratribus ex Gentibus ſalutem*: nulla hic men-

mentio Eccleſiae, ſed Presbyterii ſolius. Ejuſdem itidem Presbyterii nomine ad enunciatas Eccleſias legati Judas cognomine Barſabas, et Silas una cum Paullo allegantur ſynodicam conſtitutionem perlaturi. Cave porro, credas, ſeniores, ſive Presbyteros huic Synodo teſtium loco ſine ſuffragio, et quidem deciſivo interfuiſſe. Id ne repures, obſtant primo verba illa communi nomine prolata: *viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis*; ſicut et illa: *perambulabat Syriam* (Paullus) *confirmans Eccleſias cuſtodire praecepta Apoſtolorum, ac Seniorum*. Act. XVI. Itemque: *Dogmata, quae erant decreta ab Apoſtolis, & Senioribus, qui erant Hieroſolymis. loc. cit.*. Qui ritus vero hoc in primo Eccleſiae concilio, Spiritu Sancto ſuggerente uſurpatus eſt, idem omnino in ceteris deinceps conſtantiſſime invaluit; ut paſſim inferne patebit.

Ad alterum propoſitae diviſionis caput animum convertamus. Duodenario numero Apoſtolos ſuos Dominus concluſerat. Praevaricatus eſt Judas, ut abiret in locum ſuum. Sufficiendus ergo fuit alter in ejus locum, ne quid definito, myſticoque numero decederet. Rem tantam non ſuo arbitrio permiſit Petrus, ſed paucis ab Domini Aſcenſione diebus infantem, ut ita dicam, coëgit Eccleſiam, quae centum fere viginti capita numerabat, inter quos Apoſtoli undecim, et Diſcipuli duo et ſeptuaginta, propoſitaque omnibus alterius in locum praevaricatoris eligendi neceſſitate, ut quem digniorem prae cunctis noſcerent, in medium proferrent, hortatus eſt. Hi vero ſtatuerunt duos, Joſeph, qui vocabatur Juſtus, et Matthiam. Reſiſtamus hic paulliſper. Agebatur ſane, ut aliquis ſummo loco in Eccleſia collocaretur, quod ſupremi honoris, atque ampliſſimi praemii genus eſt. Hic aliquis ex Diſcipulorum numero erat arceſſendus. Non ſolus Petrus hic deliberat, non ſoli Apoſtoli; ſe omnes ſimul Apoſtoli,

et Diſcipuli conſuluntur, requiruntur, rogantur; omnes ſimul ſtatuerunt Joſephum, et Matthiam prae ceteris digniores. Quid quaeſo iſtud eſt, niſi quia ab exordio Eccleſiae ex Chriſti Domini inſtituto unanimi conſenſu res erat peragenda, niſi quia Epiſcopus cum Presbyterio, Apoſtoli cum Diſcipulis, qui Presbyteris reſpondent, rem tantam geſturi erant? Quid ſi non Apoſtoli tantum, ſed etiam Diſcipuli (aliis verbis Epiſcopus cum Presbyterio) ſuffragio ſuo ad munus Apoſtolicum deligunt? Id me porro confecturum ſpero. Et quidem ſumma contentione inter eruditos diſputatum eſt, qua via, qua ratione electio iſthaec fuerit inſtituta? Paucis, conciſisque verbis ſacer Hiſtoricus rem concludit: *Et dederunt*, inquit, *ſortes eis, & cecidit ſors ſuper Matthiam, & adnumeratus eſt cum undecim*. In eam ſententiam deſcenderunt quam plurimi, electionem iſtiuſmodi ſortito factam, ideſt uſu illarum ſortium, qui frequentiſſime apud Hebraeos obtinebat, de quibus *Prov.* XVI. 33. *ſortes mittuntur in ſinum, ſed a Domino temperantur*. Verum ſententia iſthaec aliis ſanioris conſilii Interpretibus minime probatur. Neque enim vere aſſeritur, ne a mandato legis diſcreparent, ut ait *Ambr. in Lucam* 1. *cap.* 3., Apoſtolos in electione Matthiae ſortes adhibuiſſe. Sacerdotium quippe Aaronicum non ſorte, ſed expreſſa Dei voluntate Aaroni delatum eſt, atque in ejus familia perpetua ſucceſſione continuatum. Nonnulla tantum Templi munera nec gravioris momenti ſortito diſtribuebantur. Quod ſi Sacerdotium ſatis imperfectum ſorti permiſſum non eſt, quanto magis a Sacerdotii perfectiſſimi apice Apoſtolatu ſortes exulare oportebat? Quis vero facile aſſentietur Bedae Venerabili, qui ea ratione excuſandos cenſet Apoſtolos ſortibus utentes, quod ante Pentecoſtes diem Electio illa contigerit, cum ſuper eos nondum Spiritus deſcendiſſet? quaſi vero hac in re viri illi ſanctiſ-

ctiſſimi humani quidpiam paſſi fuerint, nec divinitus in tanto negotio afflati. Huc accedit et illa ratio potiſſima, quod ſortium uſus vix ab illo piaculo purgari queat, quae Dei tentatio audit, viamque ad ſuperſtitiones innumeras latiſſimam ſternit. Appoſite Tullius *de Divin. cap.* 41. *lib.* 2. *Quid ſors eſt? idem prope quod micare, quod talos jacere, quod teſſeras. Quibus in rebus temeritas, & caſus, non ratio, nec conſilium valet. Tota res eſt inventa fallaciis, aut ad quaeſtum, aut ad ſuperſtitionem, aut ad errorem*. Quo factum eſt, ut Eccleſia Apoſtolico edocta ſpiritu in ſuorum Antiſtitum electionibus ſortes acerrime proſcripſerit. Videſis *Hon. III. Decretalem Cap. Eccleſia de Sortilegiis*. His adde, quod Apoſtoli ipſi in ſeptem Diaconorum delectu non ſortibus, ſed ratione plane diverſa rem confecerunt. Cur, amabo, in ſola electione Matthiae ſortibus utendum fuit? Cur hoc exemplum ſaltem numquam Eccleſia ſibi imitandum credidit, ſi ab Apoſtolis illud uſurpatum arbitraretur? His ſane rationibus, non levibus illis quidem, futilibusque, permoti emunctioris naris eruditi, inter quos eminet Gagnaeus, qui doctiſſimos in Acta Apoſtolica commentarios ſcripſit, non ſorte Matthiae electionem, ſed ſuffragiis contigiſſe opinati ſunt. Favet praeter dicta ipſa locutio, *dederunt ſortes eis*, ſive, ut Graecus habet, *eorum*; quod minus proprie de veris ſortibus diceretur, cum potius, *miſerunt ſortes in eos*, efferendum eſſet, ut alio loco: *in veſtem meam miſerunt ſortem*; aptiſſime de ſuffragiis, ſeu calculis ſuffragiorum accipitur, quos dari, ſeu diſtribui nemo eſt, qui ignoret. Illud faceſſit negotium, quod calculos ſeu ſuffragia ſortes, Graece Κλήρους appellari inſolens ſit, atque inuſitatum. Verum a Graeci ſermonis proprietate eam ſignificationem non abhorrere ſupra laudatis auctoribus productis claſſicorum ſcriptorum teſtimoniis ſatis ſuperque probatum eſt. Certe inter

ter alias ſortis acceptiones et illa numeratur, ut pro ſyngraphis oraculi reſponſa continentibus uſurpetur. Vadem do Val. Max. *lib. cap. 6. retulerunt praecipi ſortibus, ut aquam ejus lacus emiſſam per agros diffunderent*. Nec immerito ſuffragia ſortis nomine donaveris, quod nimirum de ſorte eligendi peremtorie decernant. Sed quid opus eſt exoticis teſtimoniis, cum ipſa Sacri Textus Graeca verba litem dirimant omnino, aperteque rationem indicent, qua hujuſmodi electio expedita eſt. Sic enim Graecus habet: και συγκατεψηφισθη μετα των ενδεκα Αποστολων· quae ſic ad verbum reddes: *& ſuffragiis cum undecim Apoſtolis connumeratus eſt*. De Juda vero, qui non ſorte, ſed voce electus eſt, Graecus habet: Κατηριθμημενος, licet eodem verbo *connumeratus* latine efferatur. Quae hactenus fuſius deducta ſunt, id luculentiſſime oſtendunt Apoſtolos una cum Presbyterio naſcentis Eccleſiae non modo potiores e Collegio duos ad Apoſtolatum exhibuiſſe, ſed & ſuffragiis ſuis ex duobus unum Matthiam ad tanti gradus faſtigium evexiſſe.

Altera ſe ſe dedit occaſio eamdem auctoritatem explicandi, in ſeptem ſcilicet Diaconorum optione. Satis compertum eſt, Fidelium creſcente multitudine Graecos, ideſt Gentiles ad Fidem converſos adverſus Hebraeos, ideſt ex Hebraeis credentes obmurmuraſſe, eo quod deſpicerentur viduae eorum in miniſterio quotidiano, nimirum, quod illorum viduae in quotidiana ciborum diſtributione, quae tum in illa bonorum omnium communione obtinebat, minus curarentur. Tum vero Apoſtoli opportunitatem nacti tertium miniſtrorum ordinem, ut in mandatis a Domino acceperunt, in Eccleſiam invexere, quorum ſacra poteſtas tota in miniſterio poſita eſt, praecipuae quidem Euchariſticae menſae, deinde etiam profanae. Et per ſe quidem Apoſtoli praefectos hoſce eligere potuiſſent, ſed totius Concilii delectui

rem

Digitized by Google

rem totam committendam arbitrati ſunt. Calmet in hunc locum: *Magna vis eſt in hujuſmodi Apoſtolicis exemplis*, *quam ſemper agnovit deinceps Eccleſia*.

Tertium modo ſupereſt ex Scripturis, poenas quod attinet, ſine Presbyterii totius Concilio non inflictas. Et ſane Corinthiacam Eccleſiam magnis licet virtutibus florentem magno flagitio inceſtaverat vir quidam nobilis, praepotens, factioſus, ea eloquentiae vi, ut Corinthiorum admirationem commòrit, eorumque multos ſenſim in ſuas partes pellexerit. Is quippe tali ſe ſe ſcelere polluerat, quale nec inter Gentes audiebatur, ut uxorem patris ſui adhuc in vivis agentis haberet. Cum porro in hac tam nefaria conjunctione inceſtum adulterio committeret, graviſſime Fidelium animos offenderat. Paullus interea his acceptis pro ſuo erga Eccleſiam ſtudio acerrime in ejuſmodi ſcelus invehitur; vehementius autem in Eccleſiaſtici ordinis viros, qui contentionibus inutilibus, quae in foedum ſchiſma proruperant, implicati, tam grande ſcelus impune graſſari patiebantur, *Et vos*, inquit, *inflati eſtis*, nimirum turpitudinis apud vos admiſſae conſcii, cujus fama longe, lateque pervagatur, ambitione tumentes, contenditis, ac diſceptatis: immo, quod horribilius eſt, infamem hujuſmodi hominem ſapientiae nomine ſuſpicitis, admiramini? Et non magis luctum habuiſtis? Cum luctum magis ſuſcipere debuiſſetis de publico dedecore, quod in vos quodammodo redundat. Haec juſtiſſima objurgatio, uti recte monet Eſtius, non omnes Corinthi fideles, ſed ſolos ſpectat Magiſtros, quos pro auctoritate ſibi a Chriſto credita tantam impudentiam compeſcere oportebat. Hinc interim ad rem noſtram colligamus, Apoſtoli increpationem non ſolum Epiſcopum tangere, ſed totum Presbyterium, quippe quod ſimul cum Epiſcopo tanto malo occurrere opus erat, ac pro facta ſibi poteſtate Canonicis poenis in inceſtum hominem animadvertere. Cum ergo ipſi

(Prae-

Digitized by Google

(Praepoſiti ſcilicet) ſuo defuiſſent officio, Paulſus omnium Eccleſiarum ſollicitudine oneratus, remedium nunc praeſcribendum cenſuit peſſime adhuc ab illis dilatum, remedium, inquam, utrique profuturum, Eccleſiae, ne corrumperetur, ei, qui peccaverat, ut ad ſanam mentem rediret.

Ego, ſubjicit, *abſens corpore*, *praeſens autem ſpiritu*, hoc eſt animo, ſtudio, ſollicitudine, *judicavi*, *ut praeſens*, perinde ſcilicet, ac ſi adeſſem; jam judicavi. Ne vero reputes hiſce verbis ab Apoſtolo in reum ſententiam pronunciatam. Poterat ſane ſolus ipſe per ſe id praeſtare. Non deerat poteſtas, ſuppetebat auctoritas, juriſdictione praeditus erat ampliſſima. Nam praeterquamquod Apoſtolica pollebat dignitate, ipſe Corinthiacam fundarat Eccleſiam, ejus parens fuerat, primus Magiſter, Doctor. Noluit tamen priſtinum morem intervertere, omnium conſenſu, Praepoſitorum rem expediendam eſſe pro Eccleſiaſticae diſciplinae forma ſciebat. *Jam judicavi*, inquit, *ideſt decrevi*, *apud me ſtatui*, verba ſunt doctiſſimi Eſtii; *neque enim Apoſtolus ſententiam excommunicationis tulerat; ſed auctoritate juriſdictionis ſententiam ferendam decreverat: adhuc enim Corinthios Praepoſitos hortatur: auferte malum ex vobis ipſis*. Volebat ergo omnium conſortio, conſentientibus animis rem confici.

Decrevi ergo *in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti congregatis vobis*, & *meo ſpiritu cum virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti tradere hujuſmodi Satanae in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini noſtri Jeſu Chriſti*. Quam praeclare, quam nitide, quam luculenter Eccleſiaſtici judicii formam prodit Apoſtolus! Ipſe nimirum Apoſtolus praeſidis loco abſens corpore, praeſens ſpiritu pro tribunali ſedet, ſedent Presbyteri veluti συγκριται conjudices: *congregatis vobis*: *in nomine Domini Noſtri Jeſu Chriſti*: a Chriſto judicandi poteſtate praediti: *cum vir-*

Digitized by Google

virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti : Chriſto ipſo aſſiſtente cum virtute ſua, ne futilis ac caſſa ſententia pronuntietur *: tradere hujusmodi Satanae in interitum carnis*. En poena infligenda, excommunicatio videlicet, quam Majorem appellant, ut probatiſſima omnium Latinorum fert ſententia ; nimirum recte Excommunicatus Satanae traditus cenſetur, quod extra Eccleſiam pro merito ſuo projectus infernorum ſpirituum incurſibus pateat. *Ejiciebatur*, inquit Chryſoſtomus, *a communi Fidelium coetu, abſcindebatur a grege, fiebat nudus, atque ita deſtitutus lupis patebat, & prodebatur incurſibus*. Non diſſimilem ſe geſſit Paullus in rei abſolutione; nec eam ſine Presbyterii conſenſu pronuntiavit. Videſis II. ad Corinth. Ex hactenus dictis nemo, puto, in dubium revocaverit, quin moris fuiſſe Scriptura doceat, ut & Canonicae poenae a toto ſimul Presbyterio infligerentur in criminum capitalium reos. Atque haec quidem gravioris momenti, ut mirum non ſit communi omnium conſilio geſta eſſe. Illud numquam ſatis mirabere, ipſos eleemoſynarum Collectores, ac Diſtributores non ſine communibus ſuffragiis Apoſtolico aevo delectos. Diſce id ex eodem Apoſtolo, qui ſive de Luca, ſive de Sila, ſive de quopiam alio diſcipulo loquens II. ad Corinth. VIII. *qui ordinatus eſt*, inquit, *comes peregrinationis noſtrae ab Eccleſiis*: Graece vero χειροτονηθεις, ideſt ſuffragiis deſignatus.

Priuſquam vero a ſacris Litteris abeamus, operae pretium fortaſſe fuerit in hujus ampliſſimae Presbyteralis poteſtatis originem ipſa Scriptura duce paullo diligentius inquirere. Ego vero ſic reputo poteſtatem ejuſmodi, non conſuetudine, non humano inſtituto, non Epiſcoporum conceſſione, ſed divino jure in Presbyteros deſcendiſſe, quippe quibus a Chriſto ipſo in Fideles ſuos jurisdictio, Epiſcopali tamen auctoritati obnoxia, αμεσως tributa fuerit. Gallorum Theologorum lumina a me ſtare norunt eruditi, qui in

illo Lucae X. 1. & 3. *Poſt haec autem deſignavit Dominus & alios ſeptuaginta duos, & miſit illos binos ante faciem ſuam . . . ite, ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos*, ſecundi ordinis Sacerdotes aperte vident, divina miſſione donatos, omnique illa poteſtate inſtructos, quae ex miſſione conſequitur. Nec immerito, primo quia ſimilibus plane verbis Matth. X. Apoſtolis miſſionem, & jurisdictionem Apoſtolico muneri reſpondentem contulit; tum quia praeeſſe veluti proprium Presbyterorum characterem deſignat Apoſtolus I. ad Timoth. V. *Qui bene praeſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur;* tum denique quia Diſcipulis hiſce Presbyteros ſucceſſiſſe tota clamat antiquitas; cujus teſtimonia loco opportuniore proferemus. Sed maxime urget Tridentini auctoritas Seſſ. 23. can. 6. definientis in Eccleſia Catholica agnoſcendam omnino Hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, eamque conſtantem Epiſcopis, Presbyteris, ac Miniſtris. Quid porro Hierarchia ſonat, niſi Sacrum Principatum? Sunt ergo a Chriſto Presbyteri inſtituti ad principandum, quemadmodum & Epiſcopi, id quod fieri omnino non poteſt ſine praecipiendi poteſtate, ac in ſubditos jurisdictione. Propoſita ergo huc redit argumentatio; Qui Miniſtris a Chriſto inſtitutis, & miſſione, & jurisdictione donatis ſuccedunt; ii ſunt divinae inſtitutionis, & a Chriſto jurisdictionem accipiunt. Hujuſmodi ſunt Presbyteri, ut Scriptura, ac Traditio non obſcure ſignificat. Sunt ergo & ipſi, & eorum jurisdictio divino jure inſtituta. Neque enim ob aliam cauſſam divino jure Rom. Pontifex Caput Eccleſiae creditur, niſi quia Petro ſuccedit Apoſtolorum Principi, nec Epiſcopi eodem divino jure inſtituti reputantur, niſi quia Apoſtolorum ſucceſſores Eccleſia tradente dignoſcuntur.

Argumentationis vim ſenſere quicumque Bellarmino duce lib. 4. de Rom. Pontif. cap. 25. in alia omnia

omnia abierunt; quam ut, quo poſſent modo, declinarent, minus proprie ſeptuaginta duobus Diſcipulis ſucceſſiſſe Presbyteros dici poſſe contendunt. Primo quia nullo Presbyteratus Ordine hi ſeptuaginta Diſcipuli fuerunt a Chriſto Domino initiati, ut proinde nulla eis collata jurisdictio fuerit; revera enim Stephanus, ac Philippus, qui in ſeptuaginta duorum numero ab Epiph. haereſ. 20. cenſentur, ab Apoſtolis demum Diaconi ſunt inaugurati Act. VI. Secundo quod nullam a Chriſto miſſionem acceperint: ſolos enim Apoſtolos alloquebatur Dominus, cum ad eos verba convertens: *ſicut me*, inquit, *miſit Pater, & ego mitto vos*. Tertio denique, quod non adfuerint Diſcipuli ſupremae illi Coenae, ubi Apoſtoli Sacerdotio a Chriſto aucti fuerunt.

Verum iſthaec tanti non ſunt, ut nobis negotium faceſſant. Nam etſi libenter damus Septuaginta duos a Chriſto non fuiſſe Sacerdotes conſecratos; inde colligere fas non eſt, eos nulla fuiſſe jurisdictione inſtructos. Satis nempe vel juris tyronibus compertum eſt, jurisdictionis poteſtatem ab Ordinis charactere minime pendere, uti conſtat in Parocho nondum vel Presbytero, vel Diacono, adhuc tamen valide jurisdictionis actus exercente. Et certe Apoſtolus Paullus ampliſſimo Apoſtolatus munere perfunctus erat, cum nondum conſecrationem accepiſſet Antiochiae Act. XIII. 3. Quam multa eo ſatis longo intervallo, quae neceſſario a jurisdictione pendebant, expedierat!

Illud vero, quod ex Epiphanio opponitur, futile eſt, ac levidenſe; nam licet ei aſſentiamur rem poſt tercentos demum annos narranti, ſeptem nimirum Diaconos e ſeptuaginta Diſcipulorum cenſu fuiſſe delectos, cum ipſi nullo nec Presbyteratus, nec Diaconatus Ordine a Chriſto fuerint inſigniti, nonne neceſſe fuit eis denique illos Ordines ab Apoſtolis conferri, ut jurisdictionis poteſtati Ordinis character ac-

 cede-

cederet, ſicuti & Paullo contigit, qui Apoſtolatus jurisdictione a Chriſto condecoratus, eaque ad pluſculos annos uſus, tum demum per manus Apoſtolorum conſecratus eſt?

Nec gravioris momenti tertium illud, quod in objectione erat, reputandum eſt. Jam enim conceſſimus ſeptuaginta duos a Chriſto non fuiſſe ad Sacerdotium evectos, ut propterea nobis minime officiat, quod ab ultima Coena, quando Sacerdotium Apoſtolis collatum eſt, abſuerint. Nimirum, cum a Chriſto & deſignati, & inſtituti fuerint, ut ſub Apoſtolis Eccleſiam regerent, par erat, ut ad ſubjectionem inſinuandam ab Apoſtolis etiam primo conſecrarentur; ſemper enim ab Apoſtolicis temporibus obtinuit, ut conſecratus parentis loco conſecratorem ſuum & veneraretur, & coleret. Denique abſuerint ſane Diſcipuli, cum Chriſtus miſſionem Apoſtolis impertitus eſt Joh. XX. At aberant etiam & Thomas, & Matthias. Quid inde? a miſſione excludentur? An non verborum vis & efficacia ad eos etiam ſeſe extendit? An non eos omnes complectitur, quos Chriſtus ad Eccleſiae miniſterium elegerat? Quid quod Diſcipulis ſeptuaginta diſertiſſimis verbis Chriſtus Dominus miſſionem aſſerat Luc. X. verbis ſupra relatis: *Ecce ego mitto vos, ſicut agnos inter lupos*. Sed de hoc argumento ſatis fortaſſe multa.

Convertamus nunc animum ad validiſſimum alterum argumentum, Traditionem ſcilicet, cui jus eſt, Scripturas ipſas, ſi forte illae obſcuriores eſſent, interpretandi. Porro is ordo in ſuſcepta ejuſmodi diſputatione nobis propoſitus erit, ut primo eas ſententias Patrum proferamus, quibus una cum Epiſcopo Presbyteris regendae Eccleſiae generatim poteſtas aſſeritur, deinde ad illa teſtimonia gradum faciamus, quibus poteſtas explicatur in ſingula illa regiminis capita, de quibus ſupra meminimus, cum ſacrarum Litterarum auctoritates protulimus; idque ſingula Ec-

clesiae

cleſiae ſecula percurrentes. Prodeat ergo nunc primus antiquiſſimus ille juxta ac ſanctiſſimus Antiochenae Eccleſiae Praeſul Ignatius, cujus ſententias ex epiſtolis illis mutuabimur, quae apud ſanioris ingenii Criticos inconcuſſae genuinitatis habentur. Sane is non potuit gravioribus, ac diſertioribus verbis Presbyterii dignitatem, munia, honorem, debitamque illi reverentiam extollere. Audiatur quaeſo Apoſtolicus hic locupletiſſimus teſtis. *Etenim Jeſus Chriſtus*, inquit epiſt. ad Epheſios, *inſeparabilis noſtra vita, Patris eſt ſententia, ut & Epiſcopi per terrae terminos definiti ex Jeſu Chriſti ſunt ſententia. Unde decet vos in Epiſcopi ſententiam concurrere, quod & facitis. Nam memorabile veſtrum Presbyterium dignum Deo, ita coaptatum eſt Epiſcopo, ut chordae citharae*. Satis mihi placeo in hac pulcherrima ſanctiſſimi Martyris comparatione. Nam quemadmodum nulli uſui demum futura erit cithara, niſi chordis fuerit inſtructa; ita Epiſcopale miniſterium plane jacebit, ubi Presbyterorum adjumento careat: quae duo tum denique maximopere profutura ſunt, ubi in eumdem Paſtoralis muneris ſcopum ſumma concordia conſpiraverint. Pergit porro ibidem: *Siquidem ſinguli communiter omnes nominatim convenitis in una Fide, & in uno Jeſu Chriſto . . . . ut obediatis Epiſcopo, & Presbyterio mente indivulſa, frangentes panem unum, qui pharmacum immortalitatis eſt, antidotum, ne moriamur*. Debent ergo Fideles & Epiſcopo, & Presbyterio obedientiam mente indivulſa. Cur quaeſo Epiſcopo, niſi quia jus habet paſcendi? Igitur eodem ex capite & Presbyterio, & quidem mente indivulſa, quippe qui unum corpus conſtituant, unumque pari poteſtate frangant panem, pharmacum immortalitatis. Adhuc vero luculentius, quid de toto Presbyterio ſentiat, explicat epiſt. ad Magneſianos: *Hortor, ut hoc veſtrum ſit ſtudium, in Dei concordia omnia agere*,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Epiſcopo praeſidente Dei loco , *& Presbyteris loco Senatus Apoſtolici* , *& Diaconis mihi ſuaviſſimis* , *quibus creditum eſt miniſterium Jeſu Chriſti* (puto SS. Euchariſtiae diſpenſatio). Non hic illud nimis urgeo, nempe Ignatium Presbyteros Apoſtolis committere; conſtat quippe Epiſcopos Apoſtolorum ſucceſſores a tota antiquitate agnitos eſſe. Verum quoniam Ignatius Epiſcopos Jeſu Chriſti loco praeſidere aſſeruit; omnino neceſſe fuit, ut Presbyteros Apoſtolorum loco conſidere doceret. Apoſtolis porro regendi jus nemo ſanae mentis abjudicaverit. Igitur neque Presbyteris ex Ignatio denegandum eſt. *Quemadmodum igitur* (quam praeclara complexio!) *Dominus ſine Patre nihil fecit*, *ipſi unitus neque per ſeipſum*, *neque per Apoſtolos : ita neque & vos ſine Epiſcopo*, *& Presbyteris quidquam agite*. Concludit demum: *Studete igitur*, *ut confirmemini in Dogmatibus Domini*, *& Apoſtolorum . . . Cum digniſſimo Epiſcopo veſtro*, *& digne contexta ſpirituali corona Presbyterii veſtri*, *& ſecundum Deum agentibus Diaconis*. En utique Epiſcopus, & Presbyteri, ille ut caput, iſti ut corona affabre contexta; ſine hiſce ſingulis conſpirantibus amice nihil moliendum, nihil agendum ex Ignatii ſententia. Elegantiſſime Eccleſiam definit Epiſt. ad Trallianos: *Cuncti revereantur Diaconos*, *ut mandatum Jeſu Chriſti*, *& Epiſcopum*, *ut eum*, *qui eſt figura Patris*, *Presbyteros vero*, *ut conſeſſum Dei*, *& ut conjunctionem Apoſtolorum*. *Sine his Eccleſia non vocatur*. Quid, amabo, diſertius affirmari poterit? Si Eccleſia a Chriſto paſcendi auctoritatem accepit. Ergo hi omnes ſimul conjuncti, ſine quibus, teſte Ignatio, non vocatur Eccleſia. Similia prorſus habet Epiſt. ad Smyrnaeos: *Epiſcopum ſequimini*, *ut Jeſus-Chriſtus Patrem*, *& Presbyterium*, *ut Apoſtolos*, *Diaconos revereamini*, *ut mandatum Dei*. Id ſe voce magna praedicare, id clamare voce Dei ſe ſe teſtatur, Epiſt.

ad

ad Philadelphios : *Clamavi, cum intereſſem, locutus ſum voce magna, voce Dei: Epiſcopo attendite, & Presbyterio, & Diaconis.* Igitur a Spiritu Sancto proficiſcitur iſta vox, qua hiſce Praepoſitis obediendum praecipitur, ut diſertius S. Martyr proſequitur. Praeclaram vero hujus concordiſſimae obedientiae rationem profert eadem Epiſt. *Una enim*, inquit, *eſt caro Domini Noſtri Jeſu-Chriſti, unus calix in unitatem Sanguinis ipſius, ſicut unus Epiſcopus cum Presbyterio, & Diaconis conſervis meis, ut quod facitis, ſecundum Deum faciatis.* Perinde ac si diceret, quemadmodum Carni, ac Sanguini Domini unam adorationem impenditis, quod nimirum unum sint Domini Corpus; ita unam obedientiam toti Presbyterio debetis, quod in unum corpus ex Epiſcopo, Presbyteris, ac Diaconis coaleſcit. Denique, ne longum faciam, aliquid Ignatii adſcribam ex epiſt. ad Polycarpum, ubi sic eum alloquitur: *Si quis ſe plus Epiſcopo ſcire putet, corruptus eſt . . . poſt Dominum tu viduarum curator eſto; nihil ſine tua ſententia fiat: Epiſcopo attendite, ut & vobis Deus attendat.* Haec ad Epiſcopos, & quidem rectiſſime; ſed cum ſoli non sint in paſtorali ſollicitudine, deſcendit ad Presbyteros, ac Diaconos: *Collaborate*, inquit, *ut Dei Oeconomi, aut Diſpenſatores* (sic Epiſcopos appellat) *ut Adſeſſores* (sic Presbyteros) *ut Miniſtri* (sic Diaconos nuncupat). Omnes ergo indivulſo ſtudio, ac ſancta ſocietate collaborant. Poſtremo divina quadam invidentia: *ego*, ſubdit, *animam meam libenter eorum loco ſubſtitui cuperem, qui Epiſcopo, Presbyteris, ac Diaconis obſequuntur.*

Commodum Polycarpi mentionem in laudata Ignatii Epiſtola habemus. Ipſe siquidem Apoſtolicus, & Propheticus Doctor appellatus ab Euſebio Lib. 4. Hiſt. Eccleſiaſt. cap. 13. quippe qui, ex Irenaeo, ab Apoſtolis eruditus fuerat, & cum multis, qui

Dominum viderunt, familiariter converſatus; Ignatianae doctrinae mirifice conſonat Epiſt. ad Philipp. apud eumdem Euſeb. cit. loco. *Subjecti*, inquit, *eſtote Presbyteris, & Diaconis, ſicut Deo & Chriſto, ſeu Virgines inculpata, & caſta conſcientia gradientes: Presbyteri autem ſint facili ad compatiendum affectu praediti*. Ne quis vero mutilum hic miretur Presbyterium truncato capite Epiſcopo, meminerit primis illis Eccleſiae ſeculis, uti ſuperius docuimus, Presbyteri nomen utriuſque Ordinis Antiſtiti communiter tributum.

Neque aliorſum accipiendum puto Irenaeum, qui Traditionum Apoſtolicarum Presbyteros cuſtodes honorificentiſſime appellat Lib. 3. adverſus haereſes cap. 2. *Cum*, inquit, *ad eam iterum Traditionem, quae eſt ab Apoſtolis, quae per ſucceſſionem Presbyterorum in Eccleſiis cuſtoditur, provocamus eos, adverſantur Traditioni, dicentes, ſe non ſolum Presbyteris, ſed etiam Apoſtolis exiſtentes ſapientiores, ſinceram inveniſſe veritatem*. Et lib. 4. cap. 43. *Eis, qui in Eccleſia ſunt, Presbyteris obaudire oportet, qui ſucceſſionem habent ab Apoſtolis, qui cum Epiſcopatus ſucceſſione chariſma veritatis certum acceperunt*. Nemo, puto, inficias iverit, hanc praeclariſſimam praerogativam ad utriuſque gradus Sacerdotes pertinere; tum quod utique ſub Presbyterorum nomine apud veteres veniant, tum quod ſecundi gradus Sacerdotes acerrimi non ſemel Apoſtolicarum Traditionum aſſertores exſtiterint adverſus etiam Epiſcopos proprie dictos, quemadmodum in cauſſa Paulli Epiſcopi Samoſateni, & Neſtorii Patriarchae Conſtantinopolitani contigiſſe opportuniore loco docebimus. Quod vero hujuſmodi Presbyteros ſucceſſionem ab Apoſtolis accepiſſe dicat Irenaeus (qua nota veros Epiſcopos deſignare videri fortaſſe poterit,) id porro nihil nos debet commovere,

Digitized by Google

vere, quando & ab Ignatio ſuperius audivimus veros Presbyteros Apoſtolico conſeſſui aequiparari.

Non patiar hic aliud mihi argumentum e manibus elabi, quod mutuari libitum eſt ex Epiſtola Viennenſis, ac Lugdunenſis Eccleſiarum ad Eleutherium Rom. Pontificem, quandoquidem harum litterarum Irenaeus ipſe perlator fuit; iiſque apud Pontificem magnifice commendatus. *Litteras ut ad te perferret, Fratrem, & Collegam noſtrum Irenaeum hortati ſumus. Quem quidem, ut commendatum habeas, rogamus, utpote aemulatorem Teſtamenti Chriſti. Quod, ſi nobis compertum eſſet, locum cuiquam conferre juſtitiam, eum tamquam Presbyterum Eccleſiae (hunc enim gradum obtinet) tibi inprimis commendaſſemus.* Quid vero inde ad rem noſtram? Non parum quidem. Et ſane animadvertendum eſt primo hic Presbyteros ſive ſolitarios, ſive cum Epiſcopo B. Photino ad Eleutherium has litteras dediſſe. Id quippe ſatis aperte conſtare ajo ex eo, quod hi Presbyterum Irenaeum non ſolum Fratrem, ſed & Collegam vocent. Secundo moris fuiſſe ea tempeſtate, ut alicujus Eccleſiae nomine ingraveſcente perſecutionis turbine epiſtolae darentur ad alias Catholici nominis Eccleſias ac praecipue Romanam omnium aliarum Matrem, ac Magiſtram, quibus certiores fierent, quot fidei ſtudio Fideles legitimum certamen certarent adverſus irruentes Satanae Miniſtros, ſive qui contra tormentorum vim reformidantes a ſancta profeſſione deficerent; tum praeſertim, qua ſollertia, quave ſollicitudine Sacerdotalis Ordinis viri animos infirmis adderent, labantes confirmarent, lapſos erigerent, Confeſſoribus in vincula conjectis, ne quid eis ſive ad animum, ſive ad corpus ſpectans ſolatii deeſſet, indefeſſi conſulerent. Hujuſce conſuetudinis tum in actis Martyrum, tum in epiſtolis Cyprianicis monumenta paſſim apparent. Id porro quid aliud quaeſo eſt, niſi

Do-

Dominicum Gregem paſcere, tutari, ſive, ut Chriſtus praecepit, pro ovibus animas ponere? quod cum Epiſcopo praeeunte Presbyteri quoque praeſtarent, nonne conſequitur eoſdem communi conſilio & opera Eccleſiam adminiſtraſſe? Nonne hujuſmodi litterae a Viennenſi ac Lugdunenſi Presbyteriis ſcriptae, & eorum nomine miſſae, argumento ſunt evidentiſſimo apud illos Ordines rerum ſummam in illis Eccleſiis fuiſſe?

Puderet me hic nefarii hominis, & haeretici impudentiſſimi Marcionis mentione ſanctiſſimorum Patrum ſeriem interturbare; niſi ejus veteratoris occaſione recitandum eſſet praeclariſſimum Epiphanii teſtimonium. Ille ergo a Patre ſuo Epiſcopo integerrimo communione mulctatus Romanum adiit Clerum, confiſus fore, ut venerando illi Senatui obreperet, ab eoque reſtitutionem impetraret. Rem geſtam paucis Epiphanius complectitur haereſi 42. *Eo ſtatim ac Marcion pervenit, ad Seniores adiens, qui ab Apoſtolorum Diſcipulis edocti adhuc ſupererant, ut in communionem admitteretur, fruſtra petiit. Quamobrem exſtimulatus invidia, quod non principem illic locum, ac ne Eccleſiae quidem aditum impetraſſet, ad impoſtoris Cerdonis haereſim confugere in animum induxit.* Et infra: *Palam eos alloquens. Cur me, inquit, recipere noluiſtis? Reſponderunt illi: nobis injuſſu venerandi Patris tui iſtud facere non licet. Una ſiquidem fides eſt, & animorum una conſenſio: neque contra ſpectatiſſimum collegam Patrem tuum moliri quidquam poſſumus.* Duo hic nobis ſuppeditat Textus; primum Marcioni perſuaſum fuiſſe eo jure Presbyterium Rom. Cleri pollere, ut eum Sede vacante communioni reſtituerent: alterum hujuſmodi Cleri Presbyteros Epiſcopum Marcionis Patrem collegam ſuum appellare, non alia certe de cauſſa, quam quod adminiſtrandae Eccleſiae ſanctiſſima ſocietate copularentur.

Re-

Repetamus modo abruptum tantiſper ordinem. Succedant ergo Juſtinus Martyr, ac Tertullianus, non temporum, ſed ſententiarum paritate conjuncti. Uterque vero ſacrae Synaxeos ritus exponens, illius Praefecturam Presbyteris tribuit, quos Praeſidentium nomine condecorat. Juſtinus quidem Apologia Impp. oblata ſic ſe habet: *Poſtea Fratrum Praepoſito panis, ac poculum offertur . . . . . Poſtquam Praepoſitus gratias egit, totuſque Populus fauſta acclamarit; qui inter nos Diaconi vocantur, dant unicuique . . . Poſtquam ceſſavit, Praepoſitus ſermonem monitorium habet: Praepoſitus preces, & eucharistias, quantum poteſt, ſurſum mittit, & Populus fauſte acclamat, Amen dicens, & unicuique diſtributio, & participatio rerum Euchariſticarum fit: abſentibus quoque per Diaconos mittitur*. Tertullianus vero Apologet. cap. 39. *Praeſident probati quique Seniores, honorem iſtum non pretio, ſed teſtimonio adepti*. Et lib. de Corona militis cap. 3. *Nec de aliorum manu, niſi Praeſidentium Euchariſtiam ſumimus*. Et lib. de Jejuniis cap. 17. Pſychicos vellicans: (nempe jam tum ad Montaniſtas defecerat) *Hoc nimirum*, inquit, *ad elogium gulae tuae pertinet, quod duplex apud te Praeſidentibus honor binis partibus deputatur, cum Apoſtolus duplicem honorem dederit, ut Fratribus, & Praepoſitis*. Quoscumque demum Praepoſitorum, ac Praeſidentium nomine velis indigitari, ſive utriuſque Ordinis, ſive ſecundi tantum Sacerdotes, (quod poſtremum longe probabilius mihi videtur, nam Tertullianus textum Apoſtoli prae oculis habet: *qui bene praeſunt Presbyteri duplici honore digni habeantur*), illud certe ratum erit ad utrumque Ordinem Praefecturam huiuſmodi ſpectare. Neque vero minima adminiſtrationis Eccleſiaſticae pars haec reputanda eſt; quandoquidem animarum Curatores hac potiſſimum nota ex Tridentino diſtinguuntur, quod divino mandato iis Gregem,

gem, Verbi Dei praedicatione, ac Sacramentorum adminiſtratione, paſcere praeſcriptum ſit; quae duo in allatis teſtimoniis diſerte Praepoſitis tribuuntur.

Superioribus porro par itidem nobile adtexam, Clementem Alexandrinum, & Origenem, Magiſtrum ſcilicet ac Diſcipulum, magni nominis in Eccleſia utrumque. Audiatur primo Magiſter qui lib. 6. Stromatum inquit: *Nam hic quoque in Eccleſia progreſſiones Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum ſunt, ut arbitror, imitationes gloriae Angelicae, & illius oeconomiae, ac diſpenſationis, quam dicunt Scripturae illos expectare, qui inſiſtentes veſtigiis Apoſtolorum vixerunt in perfectione juſtitiae convenienter Evangelio*. Pulcherrima ſupra quam dici poteſt in hiſce verbis elucet comparatio caeleſtem inter, ac terrenam Hierarchiam; cumque haec poſterior ſuperiorem imitetur, neceſſe omnino eſt, ut quemadmodum de caeleſti ſcriptum eſt: *omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium miſſi* creatis rebus adminiſtrandis; ſic & terrena Hierarchia Epiſcopis, Presbyteris, ac Miniſtris conſtans tota ſimul Eccleſiae procurationi ſit mancipata, Fideles nempe perficiendo, quod Epiſcopis convenit, illuminando, quod Presbyterorum proprium eſt, purgando, quod ad Diaconos pertinet. Similitudinem alteram mutuatur Clemens ex civili Politia, & ad Eccleſiam transfert his verbis lib. 7. pag. 504. *Cultus quidem, qui verſatur circa res hominum, unus quidem eſt, qui reddit meliores: alius vero, qui in miniſterio occupatus . . . ac parentibus quidem a filiis; magiſtratibus autem, ac Principibus ab iis, qui parent eorum ditioni, occupata in miniſtrando accedet utilitas: Similiter autem in Eccleſia, eam, quae facit meliores, imaginem ſervant Presbyteri, eam, quae ſervit, Diaconi*. Eo demum redire haec ſententia videtur, ut ſicuti in humana Rep. quidam imperant, ſerviunt quidam; ſic in Eccleſia princi-

pentu

pentur Presbyteri; miniſtrent, ac ſerviant Diaconi. Principatus porro ſine rerum adminiſtratione conſtare minime poteſt.

Ad Origenem nunc accedo. Hic homil. 7. in Hieremiam: *Nos*, inquit, *qui putamur aliquid eſſe*, *ideſt*, *qui in Clericatus vobis Ordine praeſidemus*. Erat autem Presbyter; προεστῶτα igitur ex Origene Presbyteris convenit. Iterum Tract. 5. in Matth. *Chriſtum*, ait, *caput Eccleſiae eſſe*, *non ego*, *ſed Apoſtolus intellexit*: *Sacerdotes autem rationabiliter poſſunt dici Eccleſiae oculus*, *qui & ſpeculatores habentur*, (*Diaconi autem*, *ceterique miniſtri minus*,) *quoniam per eos opera ſpiritualia univerſa geruntur*. Cur quaeſo oculi allegoria ab Origene uſurpata, cum de Sacerdotibus loquitur, niſi quia totum Eccleſiae corpus a Domino tuendum, conſervandum, gubernandum ſuſcepere; niſi quia per eos, uti ſequitur, *opera ſpiritualia univerſa geruntur*? Denique Tract. 24. in Matth. *Proprie Epiſcopus Dominus Jeſus eſt*. *Et Presbyteri Abraham*, *& Iſaac*, *& Jacob*, *vel ceteri*, *qui hoc nomine digni habiti ſunt*, *quales fuerunt Apoſtoli Chriſti*: *Diaconi vero ſeptem Archangeli ſunt Dei*, *ad quorum Myſteria ſeptem Diaconi in Actibus ſunt ordinati*. Allegoricus item hic locus eſt; luculenter tamen Presbyteros Apoſtolis miſcet, ut Eccleſiae gubernationem utriſque, habita tamen gradus ratione, communem faciat.

Principem, novi, in hac teſtimoniorum prolatione locum Apoſtolici Canones obtinere debuiſſent, niſi mihi certo certius perſuaſum eſſet eruditorum hominum turbam ſecuto, falſo ſe ſe Canones illos hoc tanto nomine gloriari. Verum quoniam & probatae antiquitatis habentur (cum diſciplinam trium priorum Seculorum redoleant), & nonnulla in eos ex Apoſtolica doctrina derivaſſe conſtans eſt opinio; atque ad haec tempora, in quae diſputando incidimus, reduci poſſunt: hic nonnulla ex eis decerpta

collo-

collocabimus. Et ecce tibi Canon 57. perſpicue docet Cleri curam, ac Chriſtiani Populi Epiſcopis aeque ac Presbyteris concreditam; quippe quibus aeque omni officii genere, ac functione interdicat, ubi impoſitam ſibi divinitus curam incurioſi neglexerint. *Epiſcopus*, inquit, *vel Presbyter*, *qui Cleri*, *vel Populi curam non gerit*, *&* *eos pietatem non docet*, *ſegregetur*, *&* *ſi in ſocordia perſeveret*, *deponatur*. Sed omnium apertiſſimus can. 34. rem conficit, cum ipſum Epiſcopum ſedulo vetet quidquam adoriri praetermiſſa omnium ſententia. Recitandus eſt omnino primigenio idiomate: Αλλα μη δε εκεινος Επισκοπος ανευ των παντων γνωμης ποιειτω τι· ουτως γαρ ομονοια εσαι, και δοξαθησεται ὁ Θεος δια Κυριον εν ἁγιῳ Πνευματι. Quae ſic ad verbum: *Sed nec Epiſcopus quidem ille praeter omnium ſententiam quidpiam agat: ſic enim concordia conſtabit*, *ac glorificabitur Deus per Dominum in Spiritu Sancto*. Vehementer vero me illa ratio oblectat, qua nihil ſine omnium ſententia, ideſt totius Presbyterii, gerendum cavetur, ut nimirum concordiae conſulatur, quae inter Rectores quanti ſit, nemo unus ignorat.

Pronum iterum fuiſſet & ex epiſtolis Clementis Romani, & ex libro Hermae, qui Paſtoris titulo inſignitur, (Juſſus eſt nimirum Paſtor libellos duos conſcribere, quorum alter Grapae Romanae fortaſſis Diaconiſſae traderetur, ac in coetu legeretur Presbyterorum, *qui Eccleſiam gubernant*), aliquid corradere ad commune Eccleſiae regimen Epiſcopos inter ac Presbyteros oſtendendum; ſed concitato gradu ad Magnum Cyprianum contendo, de quo illud vere affirmare mihi poſſe videor, neminem inter antiquos Apoſtolicae, de qua loquimur diſciplinae, ſervantiorem fuiſſe, eaſque illi opportune occaſiones oblatas, in quibus eadem diſciplina ſecundum omnia propoſita alibi capita ſe ſe exſeruerit. Hic ergo egregius plane vir, & multis nominibus de Eccleſia me-

meritiſſimus ut propoſiti ſui, quo nihil ſe umquam acturum ſine Presbyterorum ſuorum conſortione decreverat, omnes teſtes haberet, palam edixit, *ſe ab initio Epiſcopatus ſui ſtatuiſſe, nihil ſine conſilio eorum, & ſine plebis conſenſu ſua privatim ſententia gerere*. Epiſt. 5. Quid valuerit ille plebis conſenſus, infra videbimus: expendamus nunc, quanta fide promiſſis ſteterit ſanctiſſimus Antiſtes. Et principio quidem cum immanis illa Decii perſecutio deferbuiſſet, quoniam non pauci cruciatuum vi, vel metu adacti in idololatriam lapſi fuerant, agebatur, utrum reſipiſcentes reconciliandi forent, & quo poenitentiae ſpatio purgati hoc beneficio ſublevandi. Porro haec duo graviſſima rerum capita numquam ipſe ſolus, ſed totius Eccleſiaſtici ſenatus auctoritate cenſuit dijudicanda. Favorinus quippe Acolythus, atque Hypodiaconi duo Philumenus, ac Fortunatus ad Eccleſiam poſt lapſum reverſi, veniam, ac reconciliationem enixis precibus implorabant, de his haec reſcripſit Cyprianus epiſt. 38. *Deſideratis quoque, ut de Philumeno, & Fortunato Hypodiaconis, & Favorino Acolytho, qui medio tempore receſſerunt, & nunc venerunt, quid mihi videatur, reſcribam. Cui rei non potui me ſolum judicem dare, cum multi adhuc de Clero abſentes ſint, nec locum ſuum vel ſero repetendum putaverunt; & haec ſingulorum tractanda ſit, & limanda plenius ratio non tantum cum Collegis meis, ſed & cum plebe ipſa univerſa*. Aureus certe locus, praeter quem nihil aliud ad rem conficiendam deſiderari poſſe videtur. Quodque magis mirere, ſi quam ſententiam ſolitarius ipſe profert, *proviſoriam*, uti loqui amant, non definitivam eſſe jubet. Eadem quippe epiſtola: *Interea*, inquit, *ſi quis immoderatus, & praeceps ſive de noſtris Presbyteris, vel Diaconibus, ſive de Peregrinis auſus fuerit ante ſententiam noſtram* (idest totius Concilii; vix enim ea tempeſtate invaluerat,

ut

Digitized by Google

ut plurativo numero Epiſcopi loquerentur) *commu-nicare cum lapſis , communione noſtra arceatur , apud omnes nos cauſſam dicturus temeritatis ſuae , quando in unum , permittente Domino , convenerimus .* Atque in hoc inſtituto adeo ſibi conſtitit Cyprianus , ut quemadmodum ipſe nihil quidquam ſine Presbyterio moliebatur ; ita neminem Presbyterorum ſe , ſuiſque Collegis inconſultis attentare pateretur . Quamobrem cum Presbyteri loci , graduſque ſui immemores eo proſiliiſſent , ut lapſos quosdam perſecutionis tempore propria auctoritate reconciliare auſi eſſent , eos acri objurgatione caſtigat , quod non ſine gravi contumelia , ac contemtu omnium *totum ſibi vindicarent* . Quid porro eſt illud , *omnia ſibi vindicant* , niſi partes ceterorum , atque Antiſtitis in primis uſurpare , atque ad ſe corripere , quod commune eſt ? Nimirum id jus eo tempore vigebat , ut Communionis beneficium non acciperetur , niſi per manus impoſitionem Epiſcopi , ac Presbyteri . Hinc ſubjicit ead. epiſt. 9. *Et per manus impoſitionem Epiſcopi , & Clerici jus communicationis accipiant . . . . erunt enim rei , qui praeſunt , & hoc fratribus non ſuggerunt , ut inſtructi a Praepoſitis faciant omnia cum Dei timore .* Emicat etiam hic loci Presbyterorum auctoritas , quos & praeeſſe , & Praepoſitos eſſe Cyprianus aperte teſtatur . Objurgationem demum comminatione , ut par erat , concludit S. Martyr . *Scientes , quoniam , ſi ultra in iisdem perſeveraverint , utar ea admonitione , qua me uti Dominus jubet , ut interim prohibeantur offerre* . En aliam proviſoriam , non definitivam ſententiam ; nam mox ſubjicit : *acturi* (hi ſcilicet , quibus *interim* Sacerdotio interdixerat) *apud nos , & apud Confeſſores ipſos , & apud plebem univerſam cauſſam ſuam , cum Domino permittente in ſinum Matris Eccleſiae colligi coeperimus* . Totum hoc ergo reconciliationis negotium in totius Cleri Comitiis definiri , atque

ab-

abſolvi oportebat: *Cum perſecutione finita convenire in unum cum Clero, & recolligi coeperimus;* neque enim fas erat lapſis communicare, ante manum ab Epiſcopo, & Clero impoſitam.

Mox ad Poenitentes converſus iis auctor eſt, ne praepropera feſtinatione impedirent potius, quam expedirent: *Audiant, quaeſo, conſilium noſtrum, exſpectent regreſſionem noſtram, ut cum ad vos per Dei miſericordiam venerimus, convocati Epiſcopi plures ſecundum Domini diſciplinam, & Confeſſorum praeſentiam BB. Martyrum litteras, & deſideria examinare poſſimus.* Ceterum neque hic Cleri ſui obliviſcitur: *De hoc ad Clerum, & ad Martyres, ac Confeſſores litteras feci, quas utraſque legi vobis mandavi.* Non alia ſane de cauſſa, niſi quia & Clerum deliberationi intereſſe oportebat.

Mirifice autem concinit Cypriani doctrinae Rom. Cleri ſententia. Conſulti nimirum ab incomparabili Doctore Rom. Presbyteri ad hunc modum praefati Epiſt. 3. apud Cypr. *Incumbit nobis, qui videmur eſſe Praepoſiti, & vice Paſtoris* (Fabiano nimirum per Martyrium coronato) *cuſtodire gregem;* ſubdunt: *Placet collatione conſiliorum cum Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, Confeſſoribus pariter, ac ſtantibus Laicis lapſorum tractare rationem. Perquam enim nobis invidioſum, & oneroſum videtur, non per multos examinare, quod per multos commiſſum videatur fuiſſe, & unum ſententiam dicere, cum tam grande crimen per multos diffuſum notetur exiiſſe; quoniam nec firmum decretum poteſt eſſe, quod non plurimorum videtur habuiſſe conſenſum.* Quam belle, quam praeclare procedit haec ratio! ut tum demum Eccleſiaſtica decreta firmitatem ſibi vindicent, ſi plurimorum ſint conſensione munita. In eamdem ſententiam Chriſti Confeſſores Moyſes, & Maximus Presbyteri, Nicoſtratus, ac Rufinus Diaconi, ceterique loquuntur: *Non oportere grande de-*

 li-

lictum, *niſi caute*, *ac moderate tractari conſultis omnibus Epiſcopis*, *Presbyteris*, *Diaconibus*, *& ipſis ſtantibus laicis*. Quam vero hiſce ſimilia ſuccinit Cyprianus ipſe epiſt. 13. de his, qui ad pacem feſtinabant; *Legi litteras veſtras*, *Fratres cariſſimi*, *quibus ſcripſiſtis*, *ſalubre conſilium veſtrum non deeſſe fratribus noſtris*, *ut temeraria feſtinatione depoſita religioſam patientiam Deo praebeant*, *ut cum in unum per ejus miſericordiam venerimus de omnibus ſpeciebus ſecundum Eccleſiaſticam diſciplinam tractare poſſimus*. Et paullo inferius ead. Epiſt. *Hoc enim & verecundiae*, *& diſciplinae*, *& vitae ipſi omnium noſtrum convenit*, *ut Praepoſiti cum Clero convenientes*, *praeſente*, *ac ſtante plebe*, *quibus & ipſis pro fide*, *& timore ſuo honor habendus eſt*, *diſponere omnia conſilii communis religione poſſimus*. Quid mirum ergo, ſi de Presbyteris ſuis queritur aliquando S. Martyr, quod litteris ab eo datis, & quidem multis nihil dum reſcripſiſſent, cum ſine illorum conſilio nihil umquam moliretur; *Miror*, inquit, *Fratres cariſſimi*, *ad multas epiſtolas meas*, *quas ad vos frequenter miſi*, *numquam mihi reſcripſiſſe*, *cum fraternitatis noſtrae vel utilitas*, *vel neceſſitas ſic utique gubernetur*, *ſi a vobis inſtructi rerum gerendarum conſilium limare poſſimus*. Egregium ſane demiſſionis, ac modeſtiae exemplum in tantae ſanctitatis, ac doctrinae viro, cum ſe alieni conſilii neceſſitate teneri fatetur. Sed is erat Eccleſiae ſpiritus, ut vel praeclariſſimos Paſtores ſuorum Presbyterorum ſocietate colligaret.

Hactenus de communione largienda, pauca modo de interdicenda diſſeramus. Minitatus fuerat Feliciſſimus Schiſmaticus homo iis, qui forte Cypriano obtemperaſſent, a communione diſtractionem, vicem impio Satanae commilitoni rependit in haec verba Cyprianus epiſt. 38. *Cum Feliciſſimus comminatus ſit*, *non communicaturos in morte ſecum*, *qui no-*

nobis obtemperaſſent, *ideſt*, *qui nobis communicarent*, *accipiat ſententiam*, *quam prior dixit*, *ut abſtentum ſe a nobis ſciat*. Verum hujuſmodi verba non eo accipienda ſunt ſenſu, ut vere in Feliciſſimum a Cypriano anathema fuerit intortum, cum minis tantummodo haeſerit. Primo quia comminationi comminatione reſpondit; neque enim lenitatis erat mitiſſimi Praeſulis, ut in crimen nondum plene admiſſum tam gravi ſupplicio animadverteret. Secundo, quod hac ipſa epiſtola innoteſcit, negotium hocce Concilio relictum, ac judicio plurimorum. *Quae omnia*, inquit, *tunc cognoſcemus*, *quando in unum Collegis pluribus permittente Domino convenerimus*. Quoſnam hic appellat collegas ſuos? Epiſcopos certe, ac Presbyteros ſuos, qui Concilio in Feliciſſimum habito interfuerunt, quique uno ore in Schiſmaticum anathema pronuntiarunt.

Haec de poenis, ad honores gradum faciamus. Et ſane nemini ad ſacros Ordines aditum, niſi Presbyterio adprobante, patere voluit Cyprianus. *In ordinandis Clericis*, ait epiſt. 38. *Fratres cariſſimi*, *ſolemus vos ante conſulere*, *ac mores*, *ac merita ſingulorum conſilio ponderare*. Quoties vero neceſſitas eum perpuliſſet, ut praeter morem ageret, nec convocato Presbyterio aliquem initiaret, uti in Aurelio contigit, purgat ſe Cyprianus apud ſuos eo ex capite, quod hujus viri ſpectata pietas, ac probitas nullum deliberationi relinqueret locum. Ceterum hujuſmodi promotio nec a ſolo Epiſcopo profecta, neque inconſulto, aut invito Presbyterio vere dici poterat; quandoquidem ſic ipſemet factum quodammodo excuſat: *Merebatur enim talis Clericus Ordinationis ulterioris gradus*, & *incrementa majora*: *non de annis ſuis*, *ſed de meritis aeſtimandus*. Et paullo inferius: *Hunc igitur*, *Fratres dilectiſſimi*, & *a me*, & *Collegis*, *qui praeſentes aderant*, *ordinatum ſciatis*, *quod* & *libenter amplecti*, & *opta-*

 re

re ſoletis tales in Eccleſia quamplurimos ordinari . Nec enim inconſulto Clero factum cenſeri poteſt , quod ad ſatisfaciendum optatis , & deſiderium ejus explendum confectum eſt . Mirum in hiſce verbis artificium latet & ad purgandum factum, & ad honoris teſtificationem, qua ſuos proſequebatur .

Hac eadem ratione permotus Celerinum inter Clericos retulit, Numidicumque auxit Sacerdotio . Et re quidem vera quid opus erat Presbyterii ſuffragio , *cum caeleſti miraculo* ille prior Clero *adjunctus fuerit* , ut loquitur Cypr. epiſt. 34. *Clero non humana ſuffragatione, ſed divina dignatione conjunctus : qui cum conſentire dubitaret Eccleſiae , ipſius admonitu , & hortatu in viſione per noctem compulſus eſt* . Hic poſterior, teſte Cypr. epiſt. 35. Presbyteris , Diaconibus , ac plebi univerſae inſcripta , poſt illuſtre teſtimonium Fidei redditum , poſt duriſſimam quaeſtionem , poſt tantam animi virtutem , ut cariſſimam uxorem ad latus ſuum pro Chriſto igni conſumtam ſiccis oculis aſpexerit , cum digniſſimus Sacerdotio videretur , numquam eo celſitudinis animum intendere auſus eſſet , niſi divina dignatione admonitus , & inſtructus Cyprianus pene invitum , & prae modeſtia reluctantem ad tanti muneris dignitatem perpuliſſet . Quid opus erat humana conſultatione , ubi divinae voluntatis tam aperta ſignificatio prodebatur ?

At enimvero, cum expeditis Clericis opus haberet Cyprianus , per quos ad Clerum Rom. litteras mitteret, Saturum , ac Optatum ſacris initiavit Lectorem alterum , alterum Hypodiaconum , praetermiſſo Cleri ſuffragio. Itane tandem ? Sed rem aliter ſe habuiſſe ex Cypriano ipſo diſcamus epiſt. 24. *Feciſſe autem me ſciatis* , inquit , *Lectorem Saturum , & Hypodiaconum Optatum Confeſſorem , quos jampridem communi conſilio Clero proximos feceramus* . Et infra : *Nihil ergo* (sic factum excuſat) *a me ab-*

abſentibus vobis factum eſt , ſed quod jampridem communi conſilio omnium noſtrum coeperat , neceſſitate urgente promotum eſt . I nunc , & si animus eſt , hos clariſſimos viros Clericorum albo inconſulto Presbyterio inſcriptos affirma .

Sed quid opus eſt in inferioribus gradibus tamdiu immorari , cum ad Epiſcopatum ipſum totius Sacerdotii apicem non nisi ſuffragante Presbyterio aditus ex illorum temporum diſciplina patuerit ? Tralaticiae eruditionis rem eſſe video , neque longiori diſſertatione hoc loco id complecti animus eſt . Satis habeo , quoniam Cypriani litterae ad manus ſunt , hic de Cornelii Rom. Pontificis electione aliquid adpingere , quo antiquae electionis ratio clariſſime innoteſcat . *Factus eſt* , ait epiſt. 52. *Cornelius Epiſcopus de Dei , & Chriſti ejus judicio , de Clericorum pene omnium teſtimonio , de plebis , quae tunc adfuit , ſuffragio , & de Sacerdotum antiquorum , & bonorum omnium Collegio* . Atque hujuſmodi diſciplinam ad primaeva revocat Apoſtolica tempora, immo ex divina auctoritate deſcendere putat epiſt. 68. ad Clerum , & Plebes in Hiſpania : *Quod poſtea* , ait , *ſecundum divina magiſteria obſervatur in Actis Apoſtolorum , quando de ordinando in locum Judae Epiſcopo Petrus ad Plebem loquitur : ſurrexit , inquit , Petrus in medio diſcentium : fuit autem turba in uno . Nec hoc in Epiſcoporum tantum , ac Sacerdotum , ſed in Diaconorum Ordinationibus obſervaſſe Apoſtolos animadvertimus . . . Propter quod diligenter de Traditione divina , & Apoſtolica obſervatione obſervandum , & tenendum eſt , quod apud nos quoque , & fere per Provincias univerſas tenetur , ut ad Ordinationes rite celebrandas . . . . Epiſcopus deligatur plebe praeſente* .

Sed quorſum haec plebis in Eccleſiaſticis negotiis praeſentia ? (Divertor illuc , quo ſpoponderam) Tria hic rata , fixaque nobis sint , oportet . Primum,

etſi plebem ad hujuſmodi conventus invitatam legimus in utriuſque Teſtamenti paginis, ut Num. X. & Act. VI. nullo tamen id mandato divino praeſcriptum, quod idem deinceps faciendum juberet. Id certo certius innoteſcet, si attendamus & primis illis temporibus aliquando, & his poſtremis, omnino populum ab hujuſmodi Comitiis ſubmotum. Neque enim Eccleſia quidpiam contra divinum jus auſa foret. Secundum, diverſa plane ratione Presbyterium, ac Plebem conveniſſe, ut plebs nimirum teſtimonio, Clerus judicio ſuffragaretur. Audiatur Cyprianus cit. epiſt. *Inſtruit, & oſtendit Deus Ordinationes Sacerdotales, nonniſi ſub populi aſſiſtentis conſcientia fieri oportere, ut plebe praeſente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita praedicentur, & ſit Ordinatio juſta, quae omnium ſuffragio, & judicio fuerit examinata. Quae verba*, apposite ſubdit Natalis Alex. Hiſt. Eccl. Sec. I. diſſert. 8. prop. 3. *diſtributive accipienda ſunt, ut ſuffragium, ſive teſtimonium pertineat ad plebem; judicium vero ad Clerum, & Epiſcopum. Dictio certe ſuffragii approbationem ſignificat in Jure, & apud alios Auctores*. Et quidem alia etiam de cauſſa haec Populi adprobatio desiderabatur, quam a S. Leone Magno diſcimus epiſt. ad Anaſtasium Theſſalonicenſem; nimirum ne Epiſcopus invitis dari videretur: *Is alteri praeferatur*, inquit, *qui majoribus & ſtudiis juvatur & meritis tantum, ut nullus invitis, ac non petentibus ordinetur, ne plebs invita Epiſcopum aut oderit, aut contemnat, & fiat minus religioſa, quam convenit, cui non licuerit habere, quem voluerit*. Ceterum electionis judicem ſolum Presbyterium extitiſſe ex eo patet, quod Alexandriae teſte Hieronymo epiſt. ad Gregorium a Presbyteris ſolis Epiſcopus deligeretur: *Alexandriae a Marco uſque ad Heraclam, & Dionyſium Epiſcopos Presbyteri unum ex ſe electum in excelſiori gradu*

du collocatum Epiſcopum nominabant. Patet iterum, quod nonnumquam, ut diximus, plebs a ferendo teſtimonio Conciliorum ſanctionibus arceretur. Ita Laodicenum can. 3. *Turbis non eſt permittendum, eorum, qui ad Sacerdotium promoventur, electiones facere*. Neque id immerito; nam ipſo Hieronymo atteſtante Lib. I. contra Jovinianum: *Nonnumquam errat plebis, vulgique judicium: & in Sacerdotibus comprobandis moribus ſuis favet, ut non tam bonum, quam sui ſimilem quaerat Praepoſitum*. Tertium, quod etiam ex ſuperioribus conſequitur, ideo Lapſorum cauſſam apud Plebem quoque convocatam actam fuiſſe, ut nimirum, quorum defectione offensi fuerant, poenitentia erigerentur; agnoſcerentque Eccleſiam ſpem iis reconciliationis facere, qui magnis vulneribus sibi, aliisque inflictis, acri, ac diuturna curatione mederentur: utque teſtes criminum fuerant, emendationis itidem dicerent teſtimonium.

Nunc illorum ſententia refutanda eſt, qui cum Cyprianum legunt, omnia Eccleſiaſticae adminiſtrationis capita ad Presbyterii ſui & arbitrium, & consilium retuliſſe, id S. Praeſulis indulgentiae singulari erga ſuum Clerum, non ulli legis neceſſitati apponunt. Id enimvero falsiſſime, aut, ut levius dicam, temere affirmari contendo. Nam qua ratione id inſtituti ſingulariter Cypriano tribuemus, cum Cyprianus ipſe teſtis ſit hoc item Romae, quae Eccleſiarum omnium inſtar erat ampliſſimum, obtinere? Sic enim Cornelium compellat epiſt. 35. *Quamquam ſciam, Frater cariſſime, pro mutua dilectione, quam debemus, & exhibemus invicem nobis, florentiſſimo Clero illic tecum praeſidenti . . . . . legere te ſemper litteras noſtras*. Deliberabat ergo cum Cornelio Clerus Romanus illic cum Pontifice praeſidens ſuper rebus a Cypriano ſcriptis. Et ad Lucium Papam epiſt. 68. cum Epiſcopo Presbyteros Sacerdotali honore conjunctos monet, perinde ac ſi rationem

 red-

redderet, quare cum Epiſcopo Presbyteri praeſiderent. Fortunatum item, ac Feliciſſimum non a ſolis Epiſcopis aſſerit judicatos, ſed a Presbyteris, ac Diaconibus; quibus Sacerdotii vigorem non defuiſſe docet epiſt. 55. ad Cornelium Papam. Haec iterum diſciplina Aſiaticas Eccleſias non latebat, quando Firmilianus apud Cyprianum epiſt. 75. haec habet: *Qua ex cauſſa*, inquit, *neceſſario apud nos fit, ut per ſingulos annos Seniores, ac Praepoſiti, ideſt Presbyteri, & Epiſcopi in unum conveniamus ad diſponenda ea, quae curae noſtrae commiſſa ſunt, ut ſi quae graviora ſunt, communi conſilio dirigantur*. Quomodo ad indulgentiam referemus, quod Cyprianus neceſſitati diſciplinae diſerte aſſignat? *Ut cum in unum*, ait epiſt. 13. *venerimus, de omnibus ſpeciebus ſecundum diſciplinam Eccleſiaſticam tractare poſſimus*. Adhuc luculentius epiſt. 17. *Quae res cum omnium noſtrum conſilium, ac ſententiam exſpectet, praejudicare ego, & ſolus rem communem vindicare non audeo; & ideo ſtetur interim epiſtolis meis, quas ad vos proxime feceram; quorum exemplum Collegis quoque multis jam miſi. Qui reſcripſerunt, placere ſibi, quod ſtatuimus, nec ab eo recedendum eſſe, donec pace nobis a Domino reddita in unum convenire & ſingulorum cauſſas examinare poſſimus*. Quantivis pretii hoc teſtimonium eſt! Diceſne integrum fuiſſe Cypriano omnium partes ad ſe corripere? aliis injuriam aſſerre? rem communem ſolum tractare? Atque id demum benignitati dabis, ac favori; an non juſtitiae potius, ac neceſſitati? Jure ergo ubique ſibi conſtans eſt, ac ſe non *potuiſſe* affirmat ſolitarie judicare, *cum multi adhuc de Clero abſentes eſſent*: locus ſuperius recitatus eſt. Patet ergo, quo ſenſu aſſeruerit, ſibi ab initio Epiſcopatus propoſitum fuiſſe nihil ſua privatim ſententia gerere. Quae ut in benigniorem partem interpreteris, non poteris evadere, quin affirmes, cum diſciplinae ne-

neceſſitas Cyprianum adegerit, ut graviora negotia cum Presbyterii aſſenſu gereret; eam illi fuiſſe religionem, ut nihil omnino privatim ac ſua ſententia moliretur. Nimirum probe norat peritiſſimus vir, atque in Scripturis apprime verſatus ſuas eſſe & Epiſcopo, ſuas eſſe & Presbyteris partes, in eo praecipue ſitas, ut Epiſcopis & conſilio eſſent, & adjumento in Eccleſiaſticae provinciae procuratione. Id ipſemet aperte teſtatur; cum nempe ad tempus receſſiſſet, eo quod primi ordinis Paſtores perſecutio impeteret, in hunc modum Presbyteros alloquitur ſuos epiſt. 4. *Peto vos pro Fide, ac Religione veſtra, fungamini illic & veſtris partibus & meis, ut nihil vel ad diſciplinam, vel ad diligentiam deſit*. Pares erant Presbyteri igitur & ſuis, & Epiſcopalibus partibus implendis; quae ſcilicet univerſa Paſtorali cura definiuntur.

Id ea ratione monere volui, ut non ſolum Epiſcopo e vivis ſubiato, ſed vivente adhuc poſſe contingere innoteſcat, ut ſolidum Eccleſiae regimen ad Presbyteros redeat. Et quoniam huc ſermo noſter evaſit, ut Cyprianicae ſeceſſionis meminerimus, non committemus, ut aliud Rom. Cleri teſtimonium praetermittamus, quo ſollicitudinem omnem, ac paſtoralem juriſdictionem in ſecundi Ordinis Sacerdotes abſente Paſtore migraſſe demonſtremus. Cum ergo malam in partem hujuſmodi B. Martyris fugam interpretatus eſſet Rom. Clerus, ad Carthaginenſem Clerum litteras ſollicitudinis plenas dedit, epiſt. inter Cypr. 8. alias 3.; quibus etſi ſignificant, Cypriano fortaſſe probabiles rationes non defuiſſe, quibus id conſilii ceperit, ut ſolum verteret: eas tamen ſibi non probari; ipſum potius videri muneri ſuo defuiſſe; ſe mercenarium potius praeſtitiſſe, quam verum Paſtorem; utpote qui lupo inſtante, gregemque invadente ſe in pedes conjecerit. Hortantur ergo ſummo ſtudio Carthaginenſe Presbyterium, ut in miniſterii

ſui

ſui functionibus perſeverarent immobiles ; fratribus in ancipiti illo certamine adeſſent, caverentque, ne prae lapſorum multitudine caeleſte aedificium collabaſceret . Pergunt porro & exemplo ſuo illis incitamento eſſe : ſe videlicet Romae nulla formidine deterritos, quin & praeſentia ſua ſtrenuis animos adderent, uti immobiles in Fide perſeverarent ; & imbecilles deterrerent, atque avocarent, cum jam jam Capitolium aſcenderent profanis ſacrificiis adſuturi : ſeſe lapſos non deſeruiſſe , quin potius brachium utrumque porrexiſſe, uti erigerentur aliquando. Haec uti a me recitata ſunt, quid aliud probant, niſi Paſtoralem curam in ſolidum a toto Presbyterio poſſideri ; atque alterutrius partis negligentiam , aut ſocordiam, alterius ſtudio, atque accuratione ſuppleri ? Nolim interea aliquid maculae in ſanctiſſimi Praeſulis , atque invictiſſimi Martyris exiſtimatione apud aliquem fortaſſe haerere. Quapropter nemini dubium eſſe volo, quin ſe rectiſſime geſſerit in hac ſeceſſione ſua Cyprianus tum ob alias egregias rationes , quibus ſe ipſe apud Romanos pleniſſime purgat ; tum ob illam praecipue , quae rem noſtram maxime juvat, quod quemadmodum Rom. Cleri vigilantia poſt obitum inclytae memoriae Fabiani Pontificis factum eſt, ut ſicut Supremo Paſtore Eccleſia univerſa ſeſe viduatam pene non ſenſerit ; ita quoque confideret fore , ut Presbyterio pro Fide ſua , ac Religione ſtrenue advigilante , nihil Carthaginenſis Eccleſia detrimenti caperet.

Et jam eo loci ſumus, ut eventus nonnullos evolvamus , quibus non jam optimorum Antiſtitum , qualis erat inter primos Cyprianus , vices gereret Presbyterium, ſed contra peſſimos, ac male ominatos Paſtores adverſa fronte decertaret ; ac pro tuenda , aſſerendaque catholica orthodoxa fide praelium committeret. Tertio medio ſeculo Paullus Samoſatae in Syria ortus , unde ei Samoſateni cognomen hae-

haeſit, quibus artibus ignoratur, ad Antiochenam Sedem obrepsit. Ante Epiſcopatum tenuiſſimi patrimonii homo, accepto ſtatim honore ſceleribus, ſacrilegiis, concuſſionibus, rapinis opulentiſſimus evaſit. Superbus item ſupra quam dici poſſit, ac gloriae cupidiſſimus, Ethnicis etiam dignitatibus inhians *Ducenarii* ſibi titulum comparavit, eoque potius, quam Epiſcopi nomine, gloriabatur. Ampliſſimam quoque Cathedram propudioſa conſpurcavit libidine, duasque eleganti forma in comitatu habebat puellas; Clericiſque ſui ſimilibus foeminarum permisit contubernium, ut flagitio graſſante inter plures, minus objurgationibus pateret. Ingemiſcebant ſecreto hiſce tam grandibus malis florentiſſimae illius Ecclesiae Presbyteri, ac praeter fas impii Praeſulis tyrannidem reformidantes, ac potentiam; eo quod ſe ſe in fidem dediſſet Zenobiae potentiſſimae Reginae, cui in Judaicam ſectam propenſae aſſentari ſtatuerat, eum tot immanium criminum poſtulare non audebant. Cum porro animadverterent non exemplo tantum ſuo commiſſi gregis mores corrumpere; verum etiam impio procuſo dogmate intemeratum Fidei depositum maculare (aſſerebat quippe Chriſtum Jeſum ſemper non fuiſſe, nec ante Virginem Mariam; Verbum, ac Sapientiam in eo inhabitare, ſed quae tum primum hypoſtaſin habere coeperit a Patre diſtinctam, cum in Virginis utero Chriſtus formatus eſt) immensi piaculi loco amplius silere duxerunt. Non igitur Sedis amplitudinem, quam male foedaverat, veriti, non divitias, quibus affluebat, non Principum potentiam, qua intumeſcebat; vicinos Epiſcopos in belli ſocietatem contra perditum Antiſtitem advocantes pluries in os ejus, in eadem urbe, in facie ejuſdem Ecclesiae, quam ſuis blaſphemiis offenderat, convenerunt, ei dicam ſcripſere, uti judicio ſe ſe ſiſteret, ſuaeque Fidei redderet rationem; tum perduellem, ac pervicacem Haereticum fruſtra ſac-

Digitized by Google

ſaepe admonitum anathemate percuſſum, throno, quem male occuparat, deturbarunt; ac Gregem e ſaevientis lupi faucibus perdere, ac mactare cupientis, eripuere. Illud hic silentio non eſt praetermittendum, quod narrat Euſebius Lib. 7. cap. 29. ad hanc Synodum Antiochenum Presbyterium una cum exteris Epiſcopis frequentiſſimos confluxiſſe Presbyteros, ac Diacouos. Inter hos porro emicuiſſe ſapientia, ac diſputandi vi Malchionem Antiochenum Presbyterum, qui perfidum hominem, uti damnationem declinaret, ambiguis cavillationibus ſe ſe obtegere pro viribus ſatagentem detexit, atque appositis interrogationibus eo perpulit, ut palam, ac sine ulla tergiverſatione impiam doctrinam proferret. Eodem hoc Malchione, quod eloquentia, atque eruditione praeſtaret, usi ſunt Concilii Patres ad Synodales litteras conſcribendas, quas tum ad Dionysium Rom. et Maximum Antiochenum; tum ad ceteros per Orbem Epiſcopos dedere, quibus & perverſos Paulli mores, & impiam ejus doctrinam, tum damnationis, quam tenuerunt, rationem ſignificarunt. Cui epiſtolae praeter ſedecim Epiſcopos Malchion ipſe & Presbyteri non pauci inſcriptione praeeunt. Hos porro non Concilii Theologos, aut conſilii ergo adhibitos, ſed veros cum Epiſcopis judices exſtitiſſe ex eo conſtat, quod una omnes epiſtolae Synodicae inſcribuntur, ad hunc modum: *Dionyſio, & Maximo, & omnibus per univerſum Orbem comminiſtris noſtris Epiſcopis, Presbyteris, ac Diaconibus Helenus* (qui conſequuntur Epiſcopi ſunt) . . . *Malchion, & Lucius* (certe Presbyteri) *& reliqui omnes, qui nobiſcum ſunt vicinarum Urbium Epiſcopi, Presbyteri, ac Diaconi*. Apud Euſeb. lib. 7. cap. 30. Quis porro hic ſe contineat, quin hos clariſſimos Presbyteros Fidei aſſertores, anteſignanos, immo & Cuſtodes Depoſiti honorificentiſſima nomenclatione cohoneſtet?

Ho-

Digitized by Google

Hoſce acerrimos commilitones imitati ſunt quinto jam adoleſcente ſeculo Conſtantinopolitani Presbyteri ; quemadmodum Paullum ipſum Neſtorius, qui peſtifera, & exitiali haereſi ad iſta uſque tempora ſuperſtite totum Orientem implevit. Cum nempe Hominem in Virginis utero de Spiritu Sancto conceptum alium eſſe effutiret ab Unigenito Dei ; ſanctiſſimamque ejus Parentem non θεοτοκον, ſed χριστοτοκον appellandam praefracte contenderet, non auſus ipſemet tantam blaſphemiam in vulgus efferre ; Dorotheo cuidam Epiſcopo, & Anaſtasio Presbytero, quos ſuos effecerat, imperavit, uti anathema in eos pronunciarent, qui Beatiſſimam Virginem θεοτοκον aſſererent. Id impudentiſſime in ipſa Conſtantinopolitana Baſilica, uti juſſi fuerant, nefarii perfecerunt emiſſarii, ibique in Cathedra ſedente, ac probante Neſtorio, impiis hiſce vocibus Templum illud ſanctiſſimum polluerunt. Incredibile porro dictu eſt, quanta omnium ordinum commotio, quis horror, quae execratio vix pronunciatam haereſim conſecuta ſit. Et principio quidam Monachus quidam Religionis ſtudio incenſus Anaſtaſium palam haereſeos poſtulatum Eccleſiae aditu prohibere conatus, Neſtorii potentia oppreſſus flagris caeſus in exilium actus eſt. Nihil interim hac contumelia profecit Neſtorius; Monachi quippe omnes, Populuſque Conſtantinopolitanus, quin & Senatores ipſi, veriti ne impii hominis communione ſe ſe contaminarent, ſacris Synaxibus abſtinuere. Non ultra moliri Laicis licuit. Sed quid amplius, immo amplius multo Presbyteri praeſtiterunt. Nimirum a ſacrilego Pontifice ſeorſum in Eccleſiam, quae Irene maritima dicebatur, convenientes, haereticum dogma palam coarguere coeperunt. Cum nempe intelligerent, graviſſimum Gregi periculum ab iniquo Paſtore imminere, Paſtoralem curam, quam conjunctim ad id temporis ſubierant, totam in ſe converſam arbitrati

ſunt

ſunt; ſuique muneris eſſe quanta maxima ſollicitudine providere, ne ab ipſo capite efficacius ſe, ac facilius in membra omnia virus dimanaret. Hujus ſtudii, diligentiae, atque invictae conſtantiae nomine collaudati ſunt primo a Cyrillo Alexandrino, cui in profligando Neſtorio palmam nemo praeripiet. Nam cum Pontificia auctoritate inſtructus habita Alexandriae Synodo ex univerſa Aegypti Dioeceſi Neſtorium damnaſſet, in eumque anathematis ſententiam, niſi reſipiſceret, protuliſſet; litteras ad Clerum Conſtantinopolitanum perhonorificas dedit, quibus de re geſta edocerentur, & ad Fidem Catholicam tuendam inflammarentur vehementius; ac monerentur interim communicandum cum iis eſſe, quos perperam Neſtorius communione interdixerat. Commendati ſunt iterum a Pontifice Caeleſtino, qui & ipſe poſtquam Concilio Romae habito Neſtorium anathemate ictum exauctoravit, Clero Conſtantinopolitano ſcribendum cenſuit, ut conſtans in Fide permaneret, neve ulla ex parte labaſceret perſecutionis metu, quam contra Fidei vindices ſacrilegus Patriarcha commorat. Quid plura? Ab hiſce celebrandis nec ipſa abſtinuit Epheſina Synodus Oecumenica Synodica epiſtola ſua ad Clericos, & Oeconomos Eccleſiae Conſtantinopolitanae data, qua eos de Neſtorii abdicatione certiores facit, & Eccleſiam, reſque Eccleſiaſticas commendatas iis jubet eſſe ad novi uſque Paſtoris inaugurationem. Ecce vero epiſtolae επιγραφην: *Sancta Synodus, quae per Dei gratiam convenit, dilectis, & deſideratiſſimis Comminiſtris Conſtantinopoli agentibus, & religioſiſſimis ejuſdem Civitatis Presbyteris, & Diaconis*. Hos non Comminiſtros modo, ſed etiam Concilii membra appellat: *Vos*, addit, *Oecumenicae Synodi membra eſtis, qui pietatis zelum per omnia oſtenditis*. Erant porro hi Presbyteri membra Concilii non actu quidem, nam a Concilio aberant. Ergo jure; locus quippe, quem in Hierarchia obti-

obtinebant, jus illis certe tribuebat, ut cum Epiſcopis & adeſſent, & judicarent. Quo nil certe diſertius ad vindicandum Presbyteris jus ſuffragii, & quidem definitivi in ipſis Generalibus Conciliis, immo etiam in cauſſis dogmaticis. Adeatur de toto hoc negotio Nat. Alek. Hiſt. Eccl. Sec. V. art. 12. Haec vero gemina Hiſtoriae Eccleſiaſticae ſatis inſignia monumenta ideo fuſiori ſtilo a nobis deducta ſunt, uti conſtet, ſanctiſſimo, ſapientiſſimoque conſilio factum eſſe, ut ſingulae Eccleſiae Presbyterio inſtruerentur, nempe ut ſi quid humani Paſtores aliqui paterentur, haberent in hoc lectiſſimo Senatorum Concilio & Paſtores ipſi ad reſipiſcendum monitores, & Eccleſia praeſidium, ne quid interim detrimenti majorum ruina pateretur,

Age nunc perfuncti longiori fortaſſe diſputatione, cujus occaſionem Cypriani teſtimonium recenſentes nacti ſumus, inſtitutum ordinem proſequamur. Et quoniam nonnulla ex Euſebio Caeſarienſi delibavimus ad rem noſtram facientia, non gravemur alia duo proferre monumenta. Is ergo Lib. 6. Hiſt. Eccl. haec habet de Origene: *Qui maxime probati, ceteriſque per Palaeſtinam praeſtabant, Theotiſtes Caeſareae, Alexander Hieroſolymorum Epiſcopi cum praerogativis, ſupremoque honore dignum Origenem probaviſſent; ei manus, ut Presbyterio fungeretur, impoſuerunt*. Vide, quanta inſederit his praeſtantiſſimis Patribus Sacerdotii opinio, ut illud ſupremi in Eccleſia honoris nomine appellent; quo neſcio quid dignius de Epiſcopatu ipſo dici queat, quem ſupremum apicem nuncupare moris eſt. Libro iterum 7. Demonſtr. Evangel. §. 2. ſic Euſebius: *Tres in Eccleſia quoque ordines ſunt, Ductorum unus, ſubditorum vero alii duo: Eccleſiae Chriſti in duas claſſes populo diviſo, alteram Fidelium, alteram eorum, qui regenerationis lavacro digni nondum habiti ſunt, ideſt Catechumenorum*. En doctiſſimus Epiſco-

ſcopus cum nominis communione Eccleſiae admini-ſtrationes ad Epiſcopos, Presbyteros, ac Diaconos, Ductores videlicet perſpicue docet pertinere.

Accipe nunc ex Hilario pulcherrimam aliam totius Eccleſiae diviſionem, in Sacerdotes ſcilicet, Miniſtros, & Subditorum populum univerſum. Locus integer recitandus eſt; Commentario quippe in Pſal. 134. hos verſus exponens: *Domus Aaron benedicite Dominum, domus Levi benedicite Dominum, qui timetis Dominum benedicite ei:* haec ait: *In his nominum, atque officiorum diſtinctionibus omnem Eccleſiae Populum complexus eſt . . . . . In Aaron Sacerdotes ſignificari non ambiguum eſt. Sacerdos enim in Lege primus fuit Aaron, & exinde in ſucceſſione ejus Sacerdotum honor manſit. In Levi autem Miniſtros oſtendi abſolutum eſt: haec enim Tribus in Miniſterium electa eſt. Reliquus autem Populus, cui non Sacerdotii nec Miniſterii, ſed timoris officium eſt, in iis, qui timent Dominum nuncupantur.* Vides hic omnino Hilarium promiſcuo Sacerdotum vocabulo uſum ad deſignandos utriuſque ordinis Sacerdotes, Presbyteros Epiſcopis pene ſuppares facere: cumque iterum populum eo a Miniſtris, ac Sacerdotibus diſpeſcat, quod huic in *timore*, ſive in obſequio partes ſint; perquam evidens eſt, prioribus illis, id eſt toti Presbyterio, Epiſcopis, Presbyteris, ac Diaconis, ſacrum imperium convenire.

Magnum Baſilium in noſtrae cauſſae patrocinium poſſe etiam accerſere quanti demum reputabimus? Ecce autem tibi locus Comm. in cap. 4. Iſaiae: *Quantuſcumque praeſidentia dignus habitus, & Presbyterio adſcriptus, ſive qui Presbyteri characterem irreprehenſibiliter portat, maxime vero uxoris expers, hic Presbyter eſt: ſi vero ſecundum Domini legem unius uxoris vir . . . hic Preſbyter eſt.* Rurſus Moralium Reg. 71. congeſtis in acervum Paulli de

Sa-

ſacrorum Miniſtrorum officio locis, ſequens caput hoc notat titulo: *Quaecumque de Epiſcopis, & Preſbyteris conjunctim dicta ſunt*. Vel nullo monſtrante deprehendis hic & Presbyterorum praeſidentiam, & praecepta a Paullo Epiſcopis impoſita, eadem ad Presbyteros ſpectare, quorum ſane praeceptorum cum nonnulla Eccleſiae gubernationem evidentiſſime ſpectent, ut illud in primis: *Si quis domui ſuae praeeſſe neſcit, quomodo Eccleſiae Dei diligentiam habebit*; quis ſane tam impudens erit, ut Eccleſiae regimen Presbyteris abjudicet?

Baſilio Chryſoſtomum adtexam, quod in eamdem ſententiam; & vehementius fortaſſe loquatur. Hic quippe quaerens, qua demum ratione factum fuerit, ut Apoſtolus ad Timoth. VII. ſacros Eccleſiae Miniſtros informans, poſtquam Epiſcopis vitae rationem praeſcripſit, praetermiſſis omnino Presbyteris, ad Diaconos inſtituendos gradum facit, haec habet intento digito notanda verba: *Omiſſo Presbyterorum Ordine ad Diaconos tranſiliit. Cur id vero? quia non multum intereſt. Ipſi enim ad doctrinam, Eccleſiaeque praeſidentiam ordinati ſunt. Quaeque de Epiſcopis dixit, eadem Presbyteris coaptat: ſola enim Ordinatione ſupra eos aſcenderunt, & hoc ſolo Presbyteris ſuperiores eſſe videntur*. Locus auro contra aeſtimandus; quique eo dignitatis attollit Presbyterorum coetum, ut Epiſcopis ferme pares faciat, ſolaque ordinandi poteſtate hoſce illis anteponat. Quodque ſedula animadverſione dignum cenſeo, illud eſt, non ex Presbyteris quempiam ſuis aſſentaturum ita ſcripſiſſe; ſed Epiſcopum, & quidem ſapientiſſimum, ac jurium, quae dignitatem ſuam ſpectarent, nihil certe ignarum; immo alibi aſſertorem acerrimum. Neque id a Chryſoſtomo temere dictum; quippe cum Evangelicum Sacerdotium in ratione imaginis ſit adeo perfecta imitatio Sacerdotii Chriſti, ut nil ad eam perfectionis poſ-

ſit accedere, omnino fit, ut Epiſcopatus non ſit, niſi extenſio quaedam Sacerdotalis poteſtatis, ac characteris in eo ſita, ut Sacerdotes alios creare poſſit. Similia plane opinatus eſt Angelicus Doctor, ejuſque Schola.

Ab elegantiſſimo, facundiſſimoque Scriptore Graeco, eodemque Patre doctiſſimo ſejungendus non eſt Latine, Graece, & Hebraice peritiſſimus Hieronymus; uterque nimirum ſibi mirifice concinit. Hujus quippe recitatur vulgaris illa diſerte rem noſtram fovens ſententia: *Quid facit Epiſcopus excepta Ordinatione, quod non faciat Presbyter?* Sed video me ſalebroſam, atque impeditiſſimam viam eſſe ingreſſum in Hieronymi teſtimonio proferendo. Hic nempe tam acer eſt, ac vehemens, ut periculum ſit; ſi prima fronte judicium feratur, atque oſcitanter, perfunctioreque textus verba percurrantur, ne de Epiſcopali dignitate Catholicam quis veritatem minus aſſequatur. Et revera ſatis intemperanter, ne dicam irreligioſe, Medina lib. I. de Sacrorum hominum origine cap. 5. non ſolum Hieronymum, ſed & Ambroſium, Auguſtinum, Sedulium, Primaſium, Chryſoſtomum, Theophylactum, & Oecumenium, magna in Eccleſia nomina, paria cum Aërio ſenſiſſe autumat. Quae quidem opinio injuria adeo erga recitatos hoſce Patres viſa eſt Bellarmino lib. 1. de Clericis cap. 15. ut temeritatis nota eam conſignet. Licet Bellarminus ipſe, ac Maldonatus Tract. de Ordine quaeſt. 4. cap. 8. Hieronymum in ea fuiſſe ſententia credant, ut Epiſcopos putarit jure dumtaxat Eccleſiaſtico Presbyteris praeſtare; ſi poteſtas tamen juriſdictionis ſpectetur. His ita praefatis Hieronymi modo verba promenda ſunt. Explicans igitur illud Apoſtoli ad Titum cap. 1. *Oportet Epiſcopum ſine crimine eſſe*, ſic habet in Comment. cap. 4. *Idem eſt ergo Presbyter, qui & Epiſcopus, & antequam Diaboli inſtinctu ſtudia in Religione*

fie-

fierent, & diceretur in populis: Ego ſum Paulli, ego Apollo, ego vero Cephae; communi Presbyterorum conſilio Eccleſiae gubernabantur. Poſtquam vero unuſquiſque eos, quos baptizaverat, ſuos eſſe putabat, non Chriſti, in toto Orbe decretum eſt, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur ceteris, ad quem omnis Eccleſiae cura pertinebat, ut ſchiſmatum ſemina tollerentur. Putet aliquis non Scripturarum, ſed noſtram eſſe ſententiam, Epiſcopum, ac Presbyterum unum eſſe, relegat Apoſtoli ad Philippenſes verba dicentis, Paullus, & Timotheus ſervi Jeſu Chriſti, omnibus Sanctis in Chriſto Jeſu, qui ſunt Philippis, cum Epiſcopis, & Diaconis, gratia vobis, & pax. Philippi una eſt urbs Macedoniae. Et certe in una Civitate plures (ut nuncupantur) Epiſcopi eſſe non poterant. Sed quia eoſdem Epiſcopos illo tempore, quos & Presbyteros appellabant, propterea indifferenter de Epiſcopis, quaſi de Presbyteris eſt locutus... Haec propterea, ut oſtenderemus apud veteres eoſdem fuiſſe Presbyteros, quos & Epiſcopos: paullatim vero, ut diſſenſionum plantaria evellerentur, ad unum omnem ſollicitudinem eſſe delatam. Sicut ergo Presbyteri ſciunt, ſe ex Eccleſiae conſuetudine, ei, qui ſibi praepoſitus fuerit, eſſe ſubjectos, ita Epiſcopi noverint, ſe magis Eccleſiae conſuetudine, quam diſpoſitionis Dominicae veritate, Presbyteris eſſe majores, & in communi debere Eccleſiam regere, imitantes Moyſen, qui cum haberet in poteſtate ſolus praeeſſe Populo Iſraël, ſeptuaginta elegit, cum quibus Populum judicaret. Iterum epiſt. 85. ad Evagrium: *Quod autem,* inquit, *poſtea unus electus eſt, qui ceteris praeponeretur, in ſchiſmatis remedium factum eſt, ne unuſquiſque ad ſe trahens Chriſti Eccleſiam rumperet. Nam & Alexandriae a Marco Evangeliſta uſque ad Heraclam, ac Dionyſium Epiſcopos, Presbyteri ſemper unum ex ſe electum in excelſiori gradu collocatum Epiſcopum nominabant; quomodo ſi exer-*

 citus

citus Imperatorem faciat, aut Diaconi eligant de ſe, quem induſtrium noverint, & Archidiaconum vocent.

Non illud nunc hic ago, qua nimirum ratione hi Hieronymi textus ad orthodoxum ſenſum convertantur. Novi id a Theologis noſtris, & quidem ſummi ſubſellii optime praeſtitum, quibus ſubſcribens ratum eſſe volo, Hieronymi verba eum ſenſum facile pati, ut Epiſcopos aſſeramus cum Eccleſia Catholica Presbyteris & Ordine, & juriſdictionis poteſtate praeſtare. Quod porro iſthaec excellentia a jure divino deſcendat, non facile Hieronymum ſuffragatorem habebimus, niſi ejus dictis manifeſtam vim velimus afferre, ſaltem si excellentiam iſtam utraque poteſtate definiamus. Sed quoniam noſtrae cauſſae nobis ſervire propoſitum eſt, age in ea verba oculos conjiciamus, ubi diſerte tradit Hieronymus ante Corinthiacum ſchisma communi Presbyterorum consilio Eccleſias gubernatas. Hunc enim locum praecipue tractandum ſuſcipimus, quod aliquis inde poſſet utcumque colligere, poſt memoratum ſchiſma antiquum morem exoleviſſe, totoque in Orbe decretum, ut unus de Presbyteris electus ſuperponeretur, ad quem omnis Eccleſiae cura pertineret. Is enim ſcrupulus omnino eximendus eſt, ne tota aedificii moles uno impetu collabi videatur. Ajo itaque priſtinum morem adhuc exacto Corinthiaco ſchiſmate perſtitiſſe immotum, ac laudata Hieronymi verba eo accipienda ſenſu, ut cum prius ante ſchiſma Presbyteri nullo ſub capite Eccleſiam adminiſtrarent, qua ex re ſchiſmati occaſio patuit, exinde decretum fuiſſe, ut unus ceteris ſuperponeretur, non quidem aliis adminiſtratione excluſis; ſed tamen unius directioni obnoxiis. Ad eumdem ferme modum, quo cum dixit Apoſtolus omnium Eccleſiarum ſollicitudinem ſuis humeris imminere, ceteris Eccleſiae miniſtris ſollicitudine non interdixit, ſed Apoſtolatus jure potiorem ſibi partem vindicavit.

Id

Id certo certius unicuique patere affirmo , ſi ani-
nadvertit 1. ad ea verba : *Ego ſum Paulli* , *ego*
um Cephae , *ego Apollo* ; quibus ſignificatur , unum-
uemque Presbyterum *ανυπευθυνως* , *ſine directione* ,
ibi ſuos aggregaſſe diſcipulos . 2. Hieronymum Epi-
copos inter , ac Presbyteros *ισοτιμιαν* probare ar-
umento , quod ſumit ex Epiſt. ad Philippenſes ,
ibi *eoſdem dicit Epiſcopos illo tempore* , *&* *Presby-*
eros appellari : propterea indifferenter , ſubdit , *de*
piſcopis , *quaſi de Presbyteris* Paullum locutum .
cripta vero eſt haec epiſtola anno a morte Domi-
i nono , ac viceſimo . Laudat etiam Hieronymus in
lem argumentum Epiſtolam ad Hebraeos eodem
nno datam . Laudat iterum ſcribens ad Evagrium
piſtolam ad Timotheum , quae ad tertium , ac
iceſimum annum pertinet . At Corinthiacum
hiſma in annum incidit viceſimum , aut primum ,
: viceſimum a Chriſti morte . Omnino ergo con-
quitur , & poſt ſchiſma memoratum eamdem di-
iplinam , licet ex parte temperatam viguiſſe . 3.
ieronymus aetate ſua , diu ſcilicet poſt Corinthia-
m ſchiſma , Epiſcopos ſcribit una cum Presbyte-
; debere Eccleſiam regere . Sic enim in ſuis in
piſt. ad Titum Adverſariis Epiſcopos monet : *Ita*
piſcopi noverint ſe magis conſuetudine , *quam*
ominicae diſpoſitionis veritate Presbyteris eſſe ma-
res , *&* *in commune debere Eccleſiam regere* . 4.
dhuc luculentius Epiſt. ad Evagrium 85. Edit.
ſileenſis ſua tempora reſpiciens ait : *Quid enim*
it excepta ordinatione Epiſcopus , *quod non faciat*
esbyter ? Sentiebat ergo Hieronymus ſua etiam
ate communi , licet diſſimili , Epiſcopos ac Pre-
teros in regenda Eccleſia auctoritate potiri . An-
uam vero Hieronymum deſero , nolim mihi ani-
dverſiunculam excidere in illa verba , quibus di-
Epiſcopos debere Moyſen imitari : *qui cum ha-*
et in poteſtate ſolus praeeſſe Populo Iſraël , *ſe-*

 pàra-

ptuaginta elegit, cum quibus populum judicaret, hoc ſcilicet argumentum ab exemplo petitum procedere, non a pari, ſed, ut ajunt, a majori ad minus: ſi nimirum Moyſes, cui a Deo fuerat datum, ut ſolus Populo praeeſſet, conſortium ſeptuaginta ſeniorum adſcivit, quam ſapientiſſimam agendi rationem auctoritate ſua Deus ſanxit, quanto magis Epiſcopis Presbyterorum in Eccleſia adminiſtranda ſocietatem reſpuendam non eſſe, quando & Presbyteri etiam ad idem regimen divinitus acciti ſunt, quippe non mere Monarchicum, ſed Ariſtocratia temperatum a ſanioribus Theologis aſſeritur? Sit denique coronidis loco Hieronymus ipſe, qui Epiſt. ad Nepotianum ait: *Epiſcopi Sacerdotes ſe eſſe noverint, non Dominos: honorent Clericos, quaſi Clericos, ut & ipſis a Clericis, quaſi Epiſcopis honor deferatur. Scitum eſt illud oratoris Domitii: Cur ego te, inquit, habeam ut Principem, cum tu me non habeas, ut ſenatorem*. Subjicit deinde, *Epiſcopum, ac Presbyteros in unam Sacerdotalem familiam, in unum coaleſcere Sacerdotium, mutuis devinctos officiis, ut Aaronem, ac Filios ejus: quod Aaron, & Filios ejus. hoc Epiſcopum, & Presbyteros eſſe noverimus: Unus Dominus, unum Templum, unum etiam ſit miniſterium*. Quam belle procederent omnia, ſi ſic animati eſſent Epiſcopi invicem, ac inferioris Ordinis Miniſtri!

Hieronymum excipiat Ambroſius, qui Off. lib. 2. cap. 27. Epiſcopum monendum cenſuit, ut Clericos ſuos, maxime Diaconos, veluti quaedam ſui corporis membra reputaret: *Epiſcopus*, ait, *ut membris ſuis utatur Clericis, & maxime Miniſtris, qui ſunt vere filii: quem cuique viderit aptum muneri, ei deputet*. Id de Diaconis, quid vero dicturus de Presbyteris? Parentis certe loco habendos vult: *Sed & Sacerdotem convenit, Presbytero deferre, ut parenti*. Quid luculentius ad ſignificandam

com-

communem utrique Ordini Eccleſiae procurationem, licet haec alteri, ut capiti, alteri, ut membris conveniat?

Ab Ambroſio non facile divellendus Auguſtinus ejuſdem rei diſertiſſimus teſtis; nam lib. 3. contra Parmen. cap. 2. Presbyterorum in Eccleſia προεδρίαν agnoſcit, Laicis aſſerens poſſe a Presbyteris communione interdici, quemadmodum Epiſcopis poteſtas eſt Clericos exauctorandi: *Quam facile de gradu Clericorum*, inquit, *quiſque ab Epiſcopo, vel de Congregatione Laicorum ſive ab Epiſcopo, ſive a Clero, ſive a quocumque Praepoſito, cui poteſtas eſt, eximitur*. Epiſcopis ergo, ac Clericis, majoribus certe, qui Praepoſitorum nomine decorantur, ſacrum in Laicos Fideles imperium eſt demandatum. Adhuc diſertior locus eſt in Epiſt. 21. ubi factam ſibi vim conqueritur, cum ad Sacerdotium evectus eſt: *Vis mihi*, inquit, *facta eſt merito peccatorum meorum (nam quid aliud exiſtimem, neſcio) ut ſecundus locus gubernaculorum mihi traderetur, qui remum tenere non noveram*.

Adjungam Auguſtino Auctorem quaeſtionum veteris, ac novi Teſtamenti inter opera Auguſtini relatum, quem eumdem eſſe cum Auctore Commentariorum in Epiſtolas Paulli, nimirum Hilarium Sardum Eccleſiae Rom. Diaconum autumant eruditi. Is quippe, ut ſodales ſuos Rom. Diaconos faſtu tumentes, ac ſe ſe efferentes ſupra Presbyteros comprimeret, longius certe fervore diſputationis abripitur, ac Sacerdotum dignitatem cum Epiſcopali componit: *Qua lege*, inquit, *quave conſuetudine, nonam exemplo hoc aggredi audeat* (Diaconus) *nullum ſcire arbitror, ut iſtos* (Presbyteros), *quibus in Eccleſia conſeſſus datus eſt, minime iis coaeuet, qui propter quod Antiſtites Dei ſunt, in dono Dei, & in honore Chriſti cum dignitate conſiſtunt*. In Diaconos igitur invehitur, quod Sacerdotem

tem Antiſtiti aequalem non habeant, atque Epiſcopo ſubeſſe contenti, ſubjici Presbyteris dedignentur, cum ſedendi honor in Eccleſia Chriſti utriſque conveniat. Id quidem acerbius aliquanto. Subdit vero: *Quid eſt Epiſcopus? niſi primus Presbyter; hoc eſt Summus Sacerdos. Denique non aliter, quam Compresbyteros, & Conſacerdotes ſuos. Numquid & Miniſtros Condiaconos ſuos dicit Epiſcopus?* Haec porro magis veritati conſona. Quis enim aliquando Epiſcoporum erubuit Sacerdotes Compresbyteros, ac Conſacerdotes appellitare? ne litem hic interea de Condiaconis Auctori moveam; cum ſcitum ſit a Baſilio hoc nomine condecoratos Sabinium, Euſtathium, atque Elpidium Diaconos ſuos in fronte litterarum, quas ad eos conſcripſit. Stultus vero ſim, ſi monere hic velim Lectores Compresbyteri, ac Conſacerdotis vocabula, miniſterii, atque adminiſtrationis indivulſam ſocietatem deſignare.

Sed omnino operae pretium facturi videbimur, ſi quaedam hic inſeramus ex auctore opuſculi de ſeptem Gradibus, ſive Ordinibus Eccleſiae, qui quamvis Hieronymus audiat, quod inter ejus opera recenſitus ſit liber, apertiſſima tamen ſententiarum, ac ſtyli diſſonantia facit, ut opus S. Doctori abjudicemus. Hoc ſane teſtimonio eo vel magis oblectamur, quod cum totus eſſe videatur Auctor in amplificanda Epiſcopali dignitate, ut Clericos velit in manibus Epiſcopi eſſe argillae inſtar, ex qua vas quodlibet pro lubitu ſuo queat effingere, de Presbyterorum tamen & honore, & officiis veritate adactus tacere non potuit. Accipe ergo ejus ſententiam. *Sextus ſeniorum Ordo eſt, qui Sacerdotibus datur, qui Presbyteri dicuntur, qui praeſunt Eccleſiae Dei, & Chriſti Sacramenta conficiunt: hi autem cum Epiſcopo conſortes miniſteriorum ſunt .... Nemo hinc Epiſcoporum invidia Diabolicae tentationis inflatus iraſcatur in templo, ſi Presbyteri inter-*

dum

Digitized by Google

dum exhortentur plebem, ſi in Eccleſiis praedicent,
ſi plebibus, ut ſcriptum eſt, benedicant. Etenim
abnuenti mihi iſta ſic dicunt, qui non vult Presby-
teros facere, quae jubentur a Deo, dicat, quis major
eſt..... ab initio, ut legimus, negotiorum judices
eſſe mandati ſunt Presbyteri. Quoniam ipſi Presby-
teri, ut legimus Epiſcopi nuncupantur (reſpicit hic
Apoſtoli teſtimonium) *Presbyterum Epiſcopum dici*
ab Apoſtolo, & in Presbytero ſummam Sacerdotii
ollocari intelligis..... atque ita eſt, ut in Epiſco-
is Dominum, in Presbyteris Apoſtolos, qui & ipſi
unt, recognoſcas..... In Subdiaconis Angeli, in
Diaconibus Archangeli, in Presbyteris Apoſtoli, in
piſcopis Deus. Dilucide hic Epiſcoporum prae-
antia (quod eſt Fidei Dogma) elucet, ſed non
iinus Presbyterorum munera innoteſcunt, quippe
ibus & praeeſſe, & Apoſtolos ipſos referre ad-
ribitur. Merito igitur nonnullorum Epiſcoporum
υποτειαν carpit, quod excluſo Sacerdotum conſor-
o ſoli affectent principari: *Quis ergo*, inquit, *o*
acerdotes, veſter honor eſt, ut damna gregibus in-
ratis? Quoniam, cum Paſtoribus per potentiam ve-
am aufertur Deo digna diligentia, contagium quod-
m, ac calamitas creſcit in gregibus, ac Deo no-
o non patrimonii damna conquiritis, dum ſoli vul-
in Eccleſiis potentari. Summi igitur detrimenti
o habendam jubet αυτοκρατειαν.

Incerti nominis auctores produxi non eo quidem
nſilio, ut ex eorum ſcriptis ſententiae meae fi-
n inconcuſſam conciliarem, ſed ut diſciplinae
temporibus vigentis rationem teſtarentur. Qua
re ſi quid ad veritatis normam minus exactum
excidiſſet, mendacii facile potuiſſent coargui.
c cuiquam jure aliquid ſiniſtri de iis ſuſpicari fas
cum certiſſimae auctoritatis ſcriptoribus mire
entiant; ſive illis, qui aetatem ſuam praeceſſe-
, sive iis, qui ſubſecuti ſunt.

V.

V. Seculi teſtem Magnum Leonem damus, qui Serm. 1. de collectis Fideles hortatur, ut Manichaeos latentes Presbyteris denuntient Sacerdotali auctoritate excommunicatione multandos: *Quod ideo*, inquit, *veſtrae notum facimus ſanctitati, ut hujuſcemodi homines a ſanctorum ſocietate ſacerdotali auctoritate pellantur*. Quadrag. 4. cap. 5. quae res nonnisi coacta Synodo: *Reſidentibus*, ait, *mecum Epiſcopis, ac Presbyteris expedita*.

Prodeat nunc Magnus Gregorius VI. ſeculi teſtis doctiſſimus aeque, ac veteris diſciplinae retinentiſſimus. Is Romae Synodum habuit ad perpurgandas quaſdam, quae in Eccleſiam irrepſerant, corruptelas. Concilio aderant non Epiſcopi ſolum ad viginti tres, ſed & Presbyteri quatuor ac triginta, qui Synodo ſubcripſere. Res patet ex lib. 4. Regeſti cap. 88. Ibi: *Gregorius cum Epiſcopis omnibus, & Rom. Eccleſiae Presbyteris reſidens, adſtantibus Diaconis, & cuncto Clero*. Aliud iterum ab eodem Pontifice collectum eſt Concilium an. ſexcentesimo primo, cui cum Presbyteris novem Epiſcopi quinque interſuerunt. Adeatur ejuſdem Regeſt. Liber 9. pag. 439. Neque dicas consilii ſolius cauſſa ad ejuſmodi conventus accitos Presbyteros; nam quo minus ita reputemus, ſubſcriptiones faciunt, quae rerum definitionem, non merum consilium ſapiunt. Et quidem jure ſuffragii ſuper quaeſtionibus diſcutiendis Presbyteros fuiſſe potitos non ſolum anathema communi voce prolatum demonſtrat, uti in Concilio Romae habito ad corpus B. Petri, operum Greg. tom. 1. ubi: *& reſponderunt omnes per ſingula capita tertio, anathema ſit*; ſed etiam verba indicant ipsius Pontificis: *Gregorius dixit*; *poſtquam textus oblatae petitionis innotuit: Probus Abbas paulliſper abſcedat, ut de his, quae petit, cum Fratribus, Filiiſque noſtris, quid ſtatuendum ſit, deliberare poſſimus: quo recedente, poſtquam diu de petitione tra-*

cta-

Digitized by Google

ctatum eſt, *dixit Papa Gregorius: Probus Abbas rurſus adveniat*, *ut ea*, *quae nobis cum Fratribus*, *Filiiſque noſtris in commune viſa ſunt*, *cenſeamus.* Intuemur hic Rom. Pontificem cum Presbyterio ſuo ſuper Eccleſiaſticis rebus ubique deliberantem. Ac ſane fateri oportet, si alicubi primitiva Eccleſiae diſciplina, quae tota in conſortio, ac ſocietate eſt, effloruit, Romae certe diligentiſſime, ſummaque religione a primis temporibus ad hanc uſque aetatem obtinuiſſe. Innumera ſunt, quae proferri poſſent exempla, & fortaſſe commodiore loco. Neque enim aliud decebat inſtitutum Eccleſiarum omnium Parentem, ac Magiſtram, quae ceteris normam, & exemplar erat praebitura. Hinc minime mirari ſubit, i idem Pontifex lib. 11. Epiſt. 13. caſſa jubet eſſe, atque irrita Epiſcopi acta Presbyterorum, ac Diaconorum ſubſcriptionibus minime munita: *Mandato*, inquit, *legaliter facto*, *tuis*, *ac Presbyterorum*, *ſeu Diaconorum ſubſcriptionibus roborato*. Quod erinde eſt, ac si nullius roboris eſſe dicatur, si uid contra geſtum fuiſſet.

Ad haec eadem tempora pertinet egregius ille Doctor, Isidorus Catholicae Eccleſiae noviſſimum ecus, in ſeculorum fine doctiſſimus, ac cum reerentia nominandus, quod Toletanae Synodi praenium eſt. Hic lib. 2. de Officiis Eccl. cap. 7. resbyteros Epiſcopis ſocios dat, ac conſortes in cclesia procuranda, utriſque praefecturam, utriſque ſpenſationem concreditam ait: *Presbyteri autem*, quit, *interpretantur ſeniores*, *quia ſeniores aetate raeci Presbyteros vocant; his enim ſicut Epiſcopis ſpenſatio myſteriorum Dei commiſſa eſt. Praeſunt im Eccleſiae Chriſti*, *& in confectione divini rporis*, *& Sanguinis conſortes cum Epiſcopis ſunt*, *niliter in doctrina populorum*, *& in officio praecandi. Sed ſola propter auctoritatem Summo Sadoti Clericorum ordinatio*, *& conſecratio reſervata*

ta eſt, ne a multis Eccleſiae diſciplina vindicata concordiam ſolveret, ſcandalum generaret. Nonne tibi videtur audire hic Hieronymum in hujus Doctoris ſcriptis redivivum? Non merum Presbyterum tamen, ſed florentiſſimae Cathedrae Epiſcopum, qui nullam dignitati ſuae injuriam irrogatum iri putat, si paullo inflexa verborum conceptione illud Hieronymianum uſurpet: *Quid facit, excepta ordinatione Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?* Et ſupra cap. 5. de Sacerdotibus ſermonem habens, ait: *Epiſcopos latine ſuperintendentes poſſumus dicere, ut intelligat non ſe eſſe Epiſcopum, qui non prodeſſe, ſed praeeſſe dilexerit; Epiſcopatus enim, ut quidam prudentium ait, nomen eſt operis, non honoris*. Ubi iterum communione nominis operis ſocietatem inter Ordinem utrumque aperte commonſtrat. *Unde & Paullus*, ſubdit, *de ordinatione Epiſcopi, & Diaconi ſcribens, de Presbyteris omnino tacuit, quia eos in Epiſcopi nomine comprehendit. Secundus enim, & pene conjunctus eſt gradus*. Illud, fateor, duriuſculum, Epiſcopis nempe Ordinationem Clericorum conceſſam, ne a multis diſciplina vindicata concordiam ſolveret: id, inquam, duriuſculum, nisi divina lege hoc jus conſecrandi, & ordinandi Epiſcopis tributum singulariter, benigne interpretemur.

Nunc porro ceteri teſtes conglobatim producendi. Una nimirum omnium eſt ſententia. Hujuſmodi ſunt Primasius Adrumetinus in Africa Epiſcopus Comm. Epiſt. Paulli, Sedulius Scotus in cap. 2. Epiſt. ad Titum. Inprimis vero Venerab. Beda, qui homil. de ſanctis die S. Lucae sic ſe habet: *Primis Eccleſiae temporibus, ut Apoſtolica ſcriptura teſtis eſt, utroſque Presbyteros, utroſque vocatos Epiſcopos, quorum unum ſapientibus maturitatem, alterum induſtriam Paſtoralis curae ſignificat*. Utrique igitur Ordini sicut maturitas, sic & Paſtoralis cura reſpondet. Denique Hincmarus Rhemensis noni Seculi ſcri-

ptor doctiſſimus, & ipſe Epiſcopus recitatis Bedae verbis in Concilio Athiniacenſi ad Hincmarum Fratrem & ipſum Laudunenſium Epiſcopum ita ſcribit cap. 10. *Epiſcopi in primordiis naſcentis Eccleſiae, & uſque ad non parvum temporis progreſſum uno nomine in ſingulis officiis vocabantur, ſicut in Epiſtola Petri, & in Epiſtolis Johannis, & in Epiſtolis Paulli manifeſtatur, ſicut Hieronymus ad Evagrium Presbyterum ex auctoritate Scripturarum oſtendit.* Cur, amabo, uno cum Presbyteris nomine cenſebantur, niſi quia & officiorum communione copulabantur?

Hactenus porro Scriptorum illorum ſeriem pertexuimus, qui diſciplinae aevo ſuo obtinentis oculati teſtes fuere. Age nunc & Eccleſiae Concilia percurramus, quae diſciplinam eamdem in ſacris Scripturis conſignatam, & a majoribus acceptam auctoritate ſua ne exoleſceret, apprime caverunt. Ordiamur ergo ab antiquiore Synodorum illarum, quarum ſaltem Canones aetatem tulere, & ad nos uſque pervenerunt, Illiberitana ſcilicet habita an. 305. Canones illi conditi ſunt Presbyteris ſex & viginti praeſentibus, ac ſubſcribentibus. *Cum conſediſſent ſancti, & religioſi Epiſcopi in Eccleſia Eliberitana .... reſidentibus etiam viginti & ſex Presbyteris, adſtantibus Diaconis.* Labbè tom. 1. Concil. In Areatenſi Concilio an. 314. coacto Epiſcopi, Presbyteri, ac Diaconi promiſcue conſedere. Nemo vero ic mihi objiciat, in hiſce conventibus Presbyteros ulla judicandi poteſtate praeditos, nec ſuffragii jus ibuiſſe. Oppoſitum enim me conſtanter affirmanm tuentur primo eruditi, inter quos Mendoza, i ſic cenſet: *Utrorumque ſubſcriptiones indicant denendi auctoritate olim Presbyteros non caruiſſe: ter enim quorſum tot ipſorum ſubſcriptiones?* Tuir ſecundo Synodus Laodicena moris antiqui teſtis ıpletiſſima; ex qua diſcimus, Presbyteros judicia-

ciaria poteſtate non caruiſſe; en ejus verba: can. 56. Ὅτι οὐ δεῖ πρεσβυτέρον πρὸ τοῦ εἰσιόδου τοῦ Ἐπισκόπου εἰσιέναι, καὶ καθέζεσθαι τῷ βήματι· ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου εἰσιέναι, πλὴν εἰ μὴ ἀνωμαλοίη, ἢ ἀποδημῇ ὁ Ἐπίσκοπος. *Non oportet Presbyteros ante Epiſcopi ingreſſum ingredi, & ſedere in Tribunali, ſed cum Epiſcopo ingredi, niſi Epiſcopus affecta ſit valetudine, vel peregre profectus.* Primum illud accurate animadverſum volo, quod ſeſſionem in Tribunali Canon appellat. Quid enim Tribunal, aut cui uſui, niſi juri dicundo, aut juriſdictioni exercendae? Per ſe res clamat, aut ſi ad ejus dictionis vim aſſequendam teſtimonia requiras, ecce in promtu Joh. locus XIX. 13. Καὶ ἐκάθισεν ὁ Πιλάτος ἐπὶ τὸ βῆμα. *Sedit Pilatus pro Tribunali.* Ecce & aliud ex Ariſtophane in Pluto: ἐπὶ τοῦ Βήματος καθέζεσθαι: *pro Tribunali ſedere.* Alterum, quod notatu opus eſt, Epiſcopo, aeque ac Presbytero licere pro Tribunali ſedere. At Epiſcopo id licitum, quod juriſdictione polleret. Eadem ergo de cauſa & Presbytero licebat. Tertium ſolis Presbyteris adhuc id juris fuiſſe, ſed Epiſcopo vel abſente, vel aegrotante. Qua quaeſo de cauſſa, niſi quia tunc temporis integra haec facultas in Presbyterium convertebatur? Ignorabat nimirum antiquitas alium quempiam, qui vices Epiſcopi, vel aegroti gereret, vel abſentis, niſi totum ſimul Presbyterium, quod & alibi etiam monere operae pretium putabo.

Venio ad Nicaenum Concilium, maximum illum ſanctiſſimumque totius Chriſtiani Orbis Conventum, ſumma ſemper veneratione, & obſequio ab Eccleſia cultum, & exceptum. Et poſſent quidem ſuſceptae cauſſae patrocinari hujus Concilii Canones 4. 15. 18. vetantes Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos mulieres ullas, praeter propinquas, & quidem proximas, in contubernio habere, ne illorum exiſtimationi vel ſuſpicionis macula quaepiam illineretur.

tur. Item 12. interdicens, Epiſcopos, Presbyteros, Diaconos ex una in aliam Eccleſiam commigrare. Canon itidem 13. Diaconorum inſolentiam adverſus Presbyteros comprimens, quod ipsi non ſint, nisi Epiſcoporum Miniſtri, ac Presbyteris inferiores. Hi enim Canones tanti Thomaſſino videntur de Benef. lib. 3. part. 1. cap. 7. ut inde concludat: *Superiorem hunc Clerum fuiſſe Epiſcopo conjunctum, reliquo Clero, & Populo praeeminens, imperitanſque.* Sed diſertius aliquid, luculentiuſque pro Presbyterorum juriſdictione deſiderari video; quod certe nobis ſuppeditat Nicaena ipſa Synodus, cum ratum eſſe juſſit Alexandrini Concilii judicium, quo cum Epiſcopis quibuſdam plures Presbyteri convenerant, atque Arium haereſeos convictum Presbyteratu deturbarunt. Qua de re ſic loquitur Epiph. haereſ. 69. *Alexander Arium ad ſe vocans, & quid ita ſe res haberet, interrogat: tum ille nihil tergiverſatus, aut cunctatus ſtatim frontem perfricans pravam omnem ſuam opinionem evomuit .... Quamobrem Alexander habito Presbyterorum, & quorumdam, qui aderant, Epiſcoporum conventu de eo quaeſtionem habet, ac diligenter examinat; tum veritati cedere detrectantem ejicit ex Eccleſia, ac tota civitate proſcribit.* Tria hinc Presbyterio honorificentiſſima colligimus. Primum in graviſſima fidei quaeſtione cum Epiſcopis Presbyteri ſententiam ferunt. Alterum in refractarium Presbyterum non Epiſcopus ſolus, ſed totum Presbyterium anathematis, ac proſcriptionis poena animadvertunt. Tertium judicium hoc, quo nihil momentoſius, Magna Nicaena Synodus confirmat, non profecto confirmatura, si Presbyteri Judices fuiſſent illegitimi. Eadem porro ratione ſe geſſit Chalcedonenſe Concilium. Quemadmodum enim Nicaenum Alexandrinae Synodi acta confirmavit: ita plane Chalcedonenſe ſanxit auctoritate ſua acta Synodi Conſtantinopolitanae adverſus Eutychetem

Pre-

Preſbyterum, atque Archimandritam, quibus contra Haereticum praeter Epiſcopos unum, & triginta, Preſbyteri etiam viginti tres ſubſcripſere. Agnovit ergo Concilium legitimum judicium, ubi Preſbyteri judices ſedent, atque jus dicunt. Sed de hoc aliquid aliud inferius.

Opportune autem ex Epiphanio didicimus, qua ratione ſe ſe gereret Epiſcopus, cum aliquis e Preſbyterorum coetu poena aliqua graviori foret afficiendus; numquam nimirum ſibi ſoli judicium vindicaſſe Epiſcopum ſecluſo Preſbyterii conſortio. Hinc enim lux affulgebit Canoni Antiocheno 4. cujus auctoritatem cum poſſem defugere, quod a Julio PP. I. Athanaſio, ac Chryſoſtomo Canones hi rejecti fuerint, atque exploſi, utpote minus juſti Concilii, nolui tamen, propterea quod in Codicem, quo Concilii Chalcedonenſis tempore utebatur Eccleſia, relati fuerint, & accepta quae iis ſançita fuit diſciplina. En Canonem: *Si quis Epiſcopus a Synodo depoſitus, vel Preſbyter, aut Diaconus a proprio Epiſcopo, auſus fuerit aliquid de miniſterio agere, ſive Epiſcopus ſecundum praecedentem conſuetudinem, ſive Preſbyter, ſive Diaconus, nullam amplius in alia Synodo ſpem reſtitutionis, neque defenſionis locum ei habere liceat; ſed & omnes ei communicantes ab Eccleſia abjiciantur, & maxime, ſi poſtquam cognoverint ſententiam adverſus praedictos fuiſſe prolatam, ei communicare auſi fuerint.* Commentemur aliquid in hunc Canonem. Habemus hic Preſbyterum, aut Diaconum a proprio certe Epiſcopo deponi ſolitario ne, an Preſbyterii damnantis corona ſtipatum? Ita ſane, quod patere ajo, tum ex ſententia contra Arium ab Epiſcopo una cum Preſbyterio pronuntiata; tum (quod hoc Canone tacite ſubindicatur) quia Epiſcopus non a ſolo Metropolitano, ſed a Synodo deponendus ſtatuitur; Synodo certe totius Provinçiae, Preſbyter ergo deponebatur in Synodo to-

Digitized by Google

totius Paroeciae, ideſt toto Presbyterio judicante: Presbytero porro, aut Diacono ſic ab Epiſcopo, ac Presbyterio depoſito, ſi ſententiae paruiſſet, miniſterioque abſtinuiſſet, perfugium patebat ad Provincialem Synodum, eique ſpes ſupererat, fore, ut in priſtinam dignitatem reſtitueretur: rebelli, ac contumaci ſpes omnis intercludebatur.

Senſus autem hic, ad quem quartum Canonem deflex imus, illuſtrior fiet ex ejuſdem Synodi Can. 3. quo ſtatuitur, Clericum, qui propria deſerta Paroecia (ſcilicet Dioeceſi) in aliam commigraverit eo conſilio, ut multo ibi tempore immorari pertendat, miniſterio abdicandum ſuo, maxime ſi Epiſcopo ſuo reverſionem imperanti immorigerum ſe ſe praebuerit. Quod ſi in perversitate perduret, depoſitionis poena mulctetur. Quae poena non ab proprio Epiſcopo, ſed a Synodo irrogetur; nam & a Synodo coërcendus praecipitur alter forte Epiſcopus, qui sic depositum intra ſuam Paroeciam ſuſceperit, ac miniſtrare permiſerit: *Si autem eum*, verba ſunt Synodi, *qui propter hanc cauſſam depoſitus eſt, alius Epiſcopus ſuſceperit, ille quoque a communi Synodo coërceatur, ut qui Eccleſiaſtica ſtatuta diſſolvat*. Quid enim, quaeſo, ſonat illa copulativa *quòque*, niſi ſuſcipientem Epiſcopum ejuſdem Synodi coërcitioni fore obnoxium, quae in contumacem Clericum depositionis ſententiam pronunciaverat. Et id quidem optimo, ſaluberrimoque consilio factum, ut non unius arbitratui, quem ſaepe in errorem labi contingit, ſed plurimorum ſententiis ſacrorum Miniſtrorum fama, honor, ac dignitas permitteretur. Hoc namque & civili etiam poteſtati familiare eſt, ut penes plurium Judicum Collegia juris dicundi facultatem deponat, quos ad unum falli certe difficilius eſt.

Neque in hunc, quem retulimus, Canonem impingit ejuſdem Concilii nonus in hunc modum prae-

cipiens : *Unumquemque Epiſcopum poteſtatem habere ſuae Paroeciae, eamque adminiſtrare pro ſuo ſtudio, ac religione, & curam gerere totius regionis, quae ſuae urbi ſubeſt*. Sed numne poteſtatem hanc regendi abrogamus, si ad Epiſcopi curam, ac ſollicitudinem, etiam Synodi, ac Presbyterii acceſſerit ſollicitudo, ac cura? Quemadmodum enim idem Canon edicens, ut Metropolita totius Provinciae curam gerat, nihil Epiſcoporum ſingulorum curae vult imminutum; sic totius Paroeciae Epiſcopo ſollicitudine impoſita, Presbyterium eadem ſollicitudine minime arcet: eo vel maxime, quod eodem Canone Metropolitae ipſi interdictum ſit quidpiam gravioris momenti ſine provincialium Epiſcoporum ſententia moliri, ut inde colligamus ex illius temporis diſciplina & Epiſcopis ſingulis vetitum fuiſſe momentoſi aliquid ſecluſo Presbyterii conſortio aggredi. Agnoſcit quippe Synodus, Majores Clericos una cum Epiſcopo Eccleſiae praeeſſe can. 1. *Si quis autem eorum, qui praeſunt Eccleſiae, Epiſcopus, vel Presbyter, vel Diaconus poſt hanc definitionem auſus fuerit &c.*

Ad Nicaenum modo revertamur, atque aliquid aliud adhuc luculentius pro re noſtra mutuemur. Et quidem in hoc Magno Concilio Presbyteros cum Epiſcopis ſediſſe, judicaſſe, ſubſcripſiſſe conjectura primum aſſequi poſſe videmur ex Euſebii teſtimonio, qui ipſe praeſens Concilio aderat; aſſerentis Epiſcopos, qui Synodo interfuere, ad ducentos quinquaginta fuiſſe. Si porro verum eſt, quod communis fert opinio, Concilii Patres fuiſſe octodecim, ac trecentos, omnino ad hunc implendum numerum Presbyteris octo, ac ſexaginta indigemus. Sed poſtmodum conjectura locum fecit evidentiae, ubi in Aquilejenſe Concilium an. 381. incidi. Ibi Palladius, ac Secundianus Epiſcopi, & Attalus Presbyter damnati ſunt Arianae haereſeos nomine. Inter-

Digitized by Google

ea Attalo Presbytero exprobrat D. Ambroſius, quod Arianae doctrinae faveret, & id, poſtquam Nicenae Fidei ſubſcripſiſſet. Factum non audet negare Attalus, ſed reſponſurum ſe negat: *ſubſcripſiſti*, ait Ambroſius, *in Tractatu Nicaeni Concilii, annon? Non tibi reſpondeo*, ait. Ex Epiſcopis unus, ſe Attalum ſubſcribentem vidiſſe teſtatur: *Sabinus Epiſcopus dixit: teſtes ſumus nos, Attalum ſubſcripſiſſe in Conc. Nicaeno*. Hic igitur Presbyter erat, ſubſcripſerat, non poſt temporis intervallum, ſed *in tractatu Nicaeni Concilii*. Subſcripſerat nomine proprio: *ſub Epiſcopo ſuo Agrippino*. Quid ergo amplius deſideratur, ut appareat, hunc Attalum Concilii Nic. Patrem exſtitiſſe?

His igitur ita conſtitutis mirum non videbitur, ſi Sardicenſe Concilium, can. 13. Apoſtoli veſtigiis inſiſtens vetat, Neophytos ſummas Eccleſiae Dignitates, Epiſcopatum nempe, Presbyteratum, ac Diaconatum invadere, hoc eſt, ait Thomaſ. cit. loc. *ad Clerum illum irrepere, qui ſummus, qui princeps eſt, qui regendae Eccleſiae aptus natus eſt; cum regendo ineptus maxime ſit, qui gubernaculo & ipſe indiget*. Hac mente Valentinum Concilium depoſitionis poena in Epiſcopos, Presbyteros, ac Diaconos animadvertit, qui de crimine quopiam in Ordinatione convicti fuerant; vel illud praepoſtero humilitatis ſtudio confeſſi, cum fama periclitante, aut convulnerata, Eccleſiae gubernandae vel inutiles, vel pernicioſi evaſiſſent.

Sed nullibi haec noſtra magis exſultat diſputatio, nullibi firmius cauſſae noſtrae praeſidium collocatum eſt, nullibi diſertius ſeſe ſapientiſſima haec prodit diſciplina, quam in Africanis Conciliis. Magni nimirum Cypriani magiſterio imbuti Patres illi, immo potius ſacrarum Litterarum teſtimoniis convicti in plurimorum conſenſione veritatem, ſapientiam, praeſentiſſimum Dei auxilium, rerumque omnium

 ſum-

ſummam poſitam eſſe, irritum eſſe ſtatuerunt, quidquid neglecto Cleri conſilio, praeſentia, conſenſu geſtum umquam fuiſſet. Auream hanc conſtitutionem debemus Patribus Concilii Carthaginenſis IV. can. 23. *Ut Epiſcopus*, ajunt, *nullius cauſſam audiat abſque praeſentia Clericorum ſuorum: alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi, niſi Clericorum praeſentia confirmetur*. His conſona omnino habet can. 21. *Ut Epiſcopus ſine conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet*. Sunt nimirum Presbyteri Epiſcoporum Collegae in miniſterio, ac propterea can. 34. ſtatuitur: *Ut Epiſcopus quolibet loco ſedens ſtare Presbyterum non patiatur*. Et can. 35. *Ut Epiſcopus in Eccleſia, & in conſeſſu Presbyterorum ſuperior ſedeat, intra domum vero collegam ſe Presbyterorum eſſe cognoſcat*. Inſanirem profecto, ſi commentando clariſſimis hiſce verbis lucis aliquid adſpergere ſtuderem. Illud certe non praetermittam, cordi fuiſſe Eccleſiae, ut utrumque Ordinem arctiſſimo caritatis vinculo invicem agglutinaret, & Presbyteros quidem vellet honoris delatione Epiſcopos occupare, & Epiſcopos cum iis obſequio certare.

His ita ſtatutis, eccui mirum poterit eſſe, ſi Presbyteri Conciliis interſunt, conſultant, deliberant, ſuffragium ferunt, ſubſcribunt? Id modo magnae Nicaenae Synodi exemplo evicimus. Paullo ſuperius Epheſini Concilii verba audivimus, Presbyteros Concilii membra appellantis. Aliquid etiam, quoniam hic ſumus, ex Chalcedonenſi promamus. Sunt haec nimirum ſacratiora Eccleſiae Concilia. In hoc igitur Concilio Presbyteri ipſi deliberabant: *Theophilus Reverendiſſimus Presbyter .. dixit: Omnes Reverendiſſimi Clerici Conſtantinopolitanae Eccleſiae dixerunt .... Caſſianus Presbyter, qui fuit cum Baſſiano dixit .... Reverendiſſimi Epiſcopi, & Clerici Conſtantinopolitani clamaverunt, Philippus Reverendiſſimus Presbyter dixit*. Concil. Chalced. pag. 521. Adhuc clarius Presby-

ſbyteros definiviſſe patet. Lecta nempe Eutychetis confeſſione, continuo reclamatum eſt, quod ea Nicaenae Fidei vel adderet, vel detraheret, hinc: *Aegyptii, & qui cum ipſis Reverendiſſimi Epiſcopi, .. Orientales, & qui cum ipſis Reverendiſſimi Epiſcopi clamaverunt: Adjectionem nullus ſuſcipit.* Quinam ſunt, amabo, iſti Aegyptii, Orientales iſti cum Epiſcopis conclamantes, niſi eorum collegae Presbyteri? Quamobrem recte concludit doctiſſimus Guſſanvillaeus Op. Greg. tom. 2. *In Chalcedonenſi Concilio Presbyteros quaſi judices ſediſſe, pauci ſunt, qui ignorant; ſed injuria factum cauſſantur, quaſi vero in Conciliis Apoſtolorum Seniores non ſederint, aut ſederint muti.*

Immenſi vero eſſet laboris Synodis omnibus hic prolatis rem perſequi. Nonnulla ergo ſatis ſit veluti coronidis loco ex Eccleſia Principe monumenta producere, ut recta inde conſecutione, id & in aliis Eccleſiis factitatum colligamus, cum hoc inſtitutum ab ea Cathedra non abhorrere intelligimus, quam occupat ille, cui cum omnium Eccleſiarum ſollicitudine ampliſſimam poteſtatem ac juriſdictionem divinitus traditam non dubitatur. Jovinianum ejuſque exitialia deliramenta cum vellet proſcribere Syricius Papa, Presbyterio coacto impium hominem damnavit. *Facto ergo Presbyterio conſtitit Chriſtianae legi eſſe contraria . . . Omnium noſtrum tam Presbyterorum, quam Diaconorum, quam etiam totius Cleri una ſuſcitata fuit ſententia.* Hanc damnationem, uti par erat, ratam habuit Ambroſius, qui ad Syricium in haec verba reſcripſit: *Quos Sanctitas tua damnavit, ſcias apud nos quoque ſecundum judicium tuum eſſe damnatos.* Quam magnifice vero Presbyteri, ac Diaconi Apoſtolicum Thronum regere dicuntur a Felice PP. epiſt. 4. qui exauctorato Pſeudo-patriarcha Petro Gnaphaeo Alexandrino; *firma ſit*, inquit, *haec tua depoſitio a me, & ab*

 his,

his, *qui una mecum Apoſtolicum Thronum regunt*. Quam recte idem Pontifex epiſt. 7. Epiſcopos, Presbyteros, ac Diaconos Eccleſiae ſumma faſtigia nuncupat: *Ut ergo ab Eccleſiae ſummitatibus inchoëmus*, *quos Epiſcopos*, *Presbyteros*, *vel Diaconos fuiſſe confiterit &c.* Et bene ſummitates Eccleſiae, quod ſcilicet una cum ſupremo Hierarcha in Apoſtolico Throno conſideant. Depoſitionis itidem poena in Anaſtaſium Card. a Leone IV. inflicta eſt ex Rom. Concilii ſententia: *In Synodo Anaſtaſius Presbyter Card. ab omnibus Canonice eſt depoſitus*, *eo quod Parochiam ſuam*, &c. Cap. ex geſtis de Cler. non reſidentibus. Mira vis in illis verbis ſentitur: *ab omnibus canonice eſt depoſitus*; perinde ac ſi Canonicum non foret, quod non ab omnibus eſſet decretum. Actum eſt in Romana Synodo ſub Hilaro Papa de transferendo Hiſpano Epiſcopo de una ad Sedem alteram: praeter Pontificem, & Epiſcopos Presbyteri interfuere, ac Diaconi Rom. Eccleſiae, illi conſidentes, hi ſtantes: *Reſidentibus etiam univerſis Presbyteris*, *adſtantibus quoque Diaconibus*. Nec vero praeſentia ſola, ſed & conſilio, ac ſuffragio adfuiſſe certo certius conſtat, cum Apoſtolicum Thronum regere modo a Felice acceperimus. Acclamationes autem, ac plauſus tam frequenter in ſequioris aevi Conciliis uſurpatae, jam tum invaluerant: *Ab univerſis Epiſcopis*, *& Presbyteris acclamatum eſt*, *ut diſciplina ſervetur*, *ut Canones cuſtodiantur*, *rogamus*. *Hilaro vita &c.* Concilio Rom. III. ſub Felice Papa III. Presbyteri omnes Romani ſubſcribunt; quod ad Diaconos non videtur pertinere; dicitur enim: *aſtantibus quoque Diaconibus*. Idipſum legas in Synodo II. Romana ſub Gelaſio, plaudunt ſimiliter, & acclamant Presbyteri, ac Diaconi. Cum Martinus hujus nominis primus in Monothelitas anathematis mucrone vellet animadvertere, ad Concilium Presbyteros, Diaconos, ac

Cle-

Digitized by Google

Clerum univerſum accivit: *Sedentibus Epiſcopis, & Presbyteris, adſtantibus Diaconibus, & Clero univerſo*. Sedent ergo cum Epiſcopis Presbyteri; quod judicum ſingularis eſt praerogativa. Adſtant cum Clero inferiori Diaconi. Subſcribunt iidem Presbyteri in Synodo Rom. ſub Gregorio II. & poſt hos Diaconi. Sed nullo alio in loco Rom. Presbyterii vigor ſe ſe exſeruit, ac conſtantia plane ſingularis, niſi cum timor inceſſit, ne labaſceret Eugenius I. Monothelitarum inſidiis circumventus, ac de Deceſſorum ſuorum infracta conſtantia remitteret. Tum enim, annuente etiam plebe, vi pene illata adverſus Pontificem depugnavit, neque eum prius ſacra facere paſſus eſt, quam polliceretur, ſe ſe epiſtolam Petri Patriarchae Conſtantinopolitani plane rejecturum: *Et accenſus Populus, & Clerus*, ait Anaſtaſius Bibliothecarius, *eo quod talem Synodicam direxiſſet; minime eſt ſuſcepta, ſed majori ſtrepitu eſt a ſancta Dei Eccleſia rejecta: ita etiam, ut nec eumdem Papam dimitteret Populus, & Clerus Miſſas celebrare, niſi promiſiſſet Pontifex minime eam aliquando ſuſcipere*. Videſis in hocce Presbyterio Paullum quodammodo in Cephae faciem reſiſtentem. Quis porro dubitet, num diſciplina, quae tam religioſe Romae ſervabatur, in aliis perinde Eccleſiis vigeret? Illud certe diſcriminis inter Eccleſias haſce intererat, quod cum Romana Eccleſia & Metropolitico jure pollecum, & Patriarchali, ac toti Chriſtiano Orbi ſollicitudinis plenitudine praeeſſet; ad illam & ex Provincia, & ex Dioeceſi, immo & ab univerſis Chriſtianis Eccleſiis cauſſae diſcutiendae, ac dirimendae referebantur. Id vero fiebat in conciſtorio conſueto, in illius Eccleſiae ſenatu, in Presbyterio Rom. Pontifice praeſidente. Quod idem ad ſimplices ſive Metropoles, ſive Dioeceſes aptandum eſt; ut nimirum illarum Urbium Presbyterium ordinarium eſſet Tribunal quaeſtionibus ex Provincia perlatis, aut

Digitized by Google

ex Dioeceſi, finiendis. Epiſcopalium verò urbium Presbyterium de tota, ac ſingulari Paroecia cum Epiſcopo judicabat.

Sed ut Roma in regiones Chriſtiani Orbis alias excurramus, Gallicanae Eccleſiae omni tempore & pietate, & ſapientia florentiſſimae Synodos aliquot excutiamus, ut aſſertae veritati honor ſuus conſtet. Opportune nobis occurrit Turonenſe Concilium habitum medio fere VI. Seculo: ſic habet de remotione Abbatum, vel Archipresbyterorum ſine Cleri conſilio non tentanda: *Ut Epiſcopus nec Abbatem, nec Archipresbyterum ſine omnium ſuorum Compresbyterorum, & Abbatum conſilio de loco praeſumat ejicere: neque per praemia alium ordinare, niſi facto Concilio tam Abbatum, quam Presbyterorum ſuorum: quem culpa, aut negligentia ejicit, cum omnium Presbyterorum Concilio refutetur*. Eadem ubique recurrit diſciplina; ſed hic nimis arctis limitibus Epiſcopi circumſcribitur poteſtas, cum ſine Presbyterio nihil moliri permittitur, nihil tentare; ac ſi quid minus rectè geſtum fuerit, communi Presbyterorum ſententia reſcindi. Nonne vides hic aggeribus quibuſdam Epiſcopale arbitrium circumſepiri, ne pro ingenio ſuo, ſive jure, ſive injuria, quo libuerit, multorum cum offenſione, ac detrimento excurrat. Sane fatendum eſt mirificam plane hujus Concilii Patribus Presbyterii opinionem inſediſſe; nam can. 2. decernunt, *ut ſi quid quaeſtionis, aut jurgii inter ipſos Epiſcopos forte exoriatur, electis ex parte utraque Presbyteris conciliatoribus conſopiatur*.

Concilio Pariſienſi IV. anni ſcilicet 573. in quo de Promoto actum eſt, quem Aegidius Rhemenſis Epiſcopus contra Canones ad Epiſcopatum temere provéxerat, praeter Epiſcopos Launovaeus Presbyter interſuit, ſuffragiumque tulit. Synodum habuit S. Aunucharius Antiſiodorenſis Epiſcopus an. 578., ibique ad inſtaurandam ſuae Eccleſiae diſciplinam

quin-

Digitized by Google

quinque, ac quadraginta conditi ſunt Canones. Synodo unus Auuucharius Epiſcopus aderat, Abbates ſex, Presbyteri tres ac triginta, ac tres Diaconi ſuffragii jure potiti. Quid quod Epiſcoporum ipſorum negotia Presbyteris etiam judicantibus definita reperiuntur? Id patet exemplo Sapharaci Epiſcopi Pariſienſis, cujus cauſſa compoſita fuit an. 555. praeſentibus Sanctis, ac Venerabilibus viris Epiſcopis Medovecho, Leubeno, Leubachario Abbate, Hiculpho Presbytero, Aeterno Archidiacono, ac Caſtricio Diacono. Vernenſe Concilium an. 757. celebratum can. 4. ad Synodum una cum Epiſcopis Abbates, ac Presbyteros convenire jubet: *Et illi Epiſcopi ibidem conveniant, quos modo vice Metropolitanorum conſtituimus: Et alii Epiſcopi, vel Abbates, ſive Presbyteri, quos ipſi Metropolitani ad ſe venire juſſerint. Ibidem in ipſa ſecunda Synodo convenire faciant.* Concilio Bracharenſi I. in Hiſpaniis cum Presbyteris, & Provinciae Epiſcopis Clerus adfuit univerſus: *Conſidentibus ſimul Epiſcopis, praeſentibus quoque Presbyteris, adſtantibusque Miniſtris, & univerſo Clero.* Verum ut confuſioni ex multitudine iretur obviam, Concilium IV. Toletanum cavit, ut ſelecti tantum ex Presbyteris adforent, ac Diaconis: *Vocentur Presbyteri, quos cauſſa probaverit introire. Poſt hos ingrediantur Diaconi probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe.* In Conciliis enim Oecumenicis repraeſentatio quaedam elucet Eccleſiae univerſae, & in Capitulis particularis cujuſque Eccleſiae repraeſentatio eſt. Utrobique & in univerſali, & in particulari qualibet Eccleſia, in Conciliis & in Capitulis praeſident, ac praefulgent Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi.

Sed quanti demum cenſebimus peculiaribus Synodis interfuiſſe Presbyteros, quando ipſa Oecumenica Concilia tanti eos fecere, ut honeſtiſſimo in conſeſſu ſuo eos excipere non reſpuerint, ſive diſputando

opus

opus eſſet ad veritatem illuſtrandam, & heterodoxos revincendos, ſive ſubſcribere neceſſe fuerit, ac ſententiam dicere, ſive abſentium vices Epiſcoporum gerere, ſive demum primae Cathedrae partes ſuſtinere? Exemplis hac in parte abſtinemus, quod res ſit & illis perſpecta, qui Canonica monumenta vel primoribus labiis delibarúnt, & ſatis ſuperius hac de re actum fuerit, ac prolato Epheſini potiſſimum Concilii teſtimonio demonſtratum ſit, eam Synodum ad Conſtantinopolitanum Presbyterium litteras dantem honorificentiſſimo viros illos Compresbyterorum, ac Condiaconorum nomine compellatos de Neſtoriana exauctoratione certiores feciſſe: tum porro dediſſe in mandatis, uti ad electionem uſque novi Patriarchae Eccleſiae rebus advigilarent, curarentque diligenter pro ſuo munere, quae Paſtoralem ſollicitudinem ſpectarent.

Id enimvero maximi ponderis eſt, quod non ſolum depoſito, ſed & abſente, vel vita functo Epiſcopo in ejus partes, & munera omnia Presbyterium ipſo jure vocabatur. Et quidem quoties morte interceptus eſſet Epiſcopus, antiquitus, immo ab Eccleſiae exordio, id ita obtinebat, & ad haec uſque tempora obtinet adhuc: res eſt expedita, nullique obnoxia diſputationi. Sed abſente illo, vel impedito, aliter olim, ac nunc res ſe habebat. Nimirum ignota erat ea aetate Vicariorum ſuffectio: ſolidum quippe Presbyterium in Epiſcopalia ſuccedebat jura; nec immerito, nam quae conjunctim expediri oportet, altero deficiente, in alterum conſolidantur. Abſens Cyprianus haec ad Presbyteros, ac Diaconos ſuos ſcribit: *Officium meum veſtra diligentia praeſentet, & faciat omnia, quae fieri oportet*, Epiſt. 6. lib. 3. Et alibi: *Hortor, & mando, ut vos vice mea fungamini circa ea gerenda, quae adminiſtratio religioſa depoſcit*. Teſtatur Hilarius in eo, quem Conſtantio obtulit, libel-

bello, exulem ſeſe per Presbyteros ſuos interim Eccleſiae ſuae conſuluiſſe: *Licet in exilio permanens, & Eccleſiae adhuc per Presbyteros meos communionem diſtribuens*. Quo tempore, quave de cauſſa diſciplina haec exoleverit, non eſt hujus loci diſquirere.

Atque hic, etiam me tacente, animadverſio illa cuivis legenti incurret; exquiſitiſſima nimirum diligentia, & accuratione maxima digniſſimos aetatis iſtius Praeſules operam dediſſe, ut nonniſi probatiſſimi homines tum morum ſanctimonia, tum doctrina, inprimis Eccleſiaſtica, in Presbyterium adlegerentur. Cum nempe non ſolum indiviſa ſecum conſortione res Eccleſiae, ac ſaepenumero maximas geſturi eſſent, ſed ſolitarie etiam abſente, vel ſublato Antiſtite Eccleſiae ſtatum procuraturi eſſent; ſatis intelligebant, ſibi pro viribus adnitendum, ut hujuſmodi promoverentur, quibus haec omnia bene, feliciterque ceſſura ſpes foret non indubia. Adlectos autem ſic informabant, ut paullatim idonei forent Epiſcopali ſarcinae ſuſtinendae. Videbatur tunc quidem Presbyterium, ſi ita loqui fas eſt, veluti ludus quidam, ubi Eccleſiaſtici homines ad Paſtorale exercebantur officium, cum praeſertim ex illo, veluti ex Trojano equo, Epiſcopi ipſi ſaepiſſime prodituri eſſent.

Seminarium ergo Epiſcoporum dici poterat hoc vetus Presbyterium, non memorata ſolum de cauſſa, quod nempe ut plurimum ex hoc Collegio ſeligerentur ad Epiſcopale faſtigium provehendi; qua de re Epiſcopum Calaritanum monebat Gregorius lib. 11. epiſt. 49. ut ſic ad alias Eccleſias Presbyteros ſuos dimitteret: uti ſuae etiam vellet conſultum, ne nimis exhauriretur: *Sic tamen, ut non omnes ad Epiſcopatum de Eccleſia ipſius deligantur. Nam ſic convenit eum alios ordinare, ut Eccleſiae ſuae de perſonis, quae in ea poſſint proficere,*

cere,

cere , neceſſitatem non faciat: ſed etiam , quod Epiſcopi non pauci in ampliſſimam illam ſocietatem referrentur . Id accidebat primo, ſi ipsis ad Civitates illas , quibus praefecti erant , acceſſus non pateret, aut pacifica commoratio. Sic Ancyrana Synodus Can. 19. hoſce Epiſcopos in illud Presbyterorum Collegium regredi jubet , unde ad Epiſcopatum fuerant acciti , Epiſcopali honore , & ornamentis fruituros, modo Epiſcopo Dioeceſano ſubeſſe non detrectarent , ne Eccleſiaſtica unitas diſcinderetur . Pari ratione ſtatuit Nicaenum I. Can. 8. ut Epiſcopi , qui ejurato Novati Schiſmate, ad Catholicam unitatem ſe conferrent ; Epiſcopatu , quo proturbati erant, iterum potirentur . Quod ſi alius interea Catholicus Epiſcopus ad illam Cathedram forte evectus eſſet ; tum contenti eſſent inter Presbyteros ejusdem Eccleſiae accenſeri ; eſſet vero in poteſtate Epiſcopi Epiſcopalia illis inſignia utenda permittere . In eamdem ſententiam conſtituit Antiochena Synodus Can. 18. ut honore, functionibuſque in Presbyterio dignarentur, τιμης , και λειτουργιας , ſi qui forte quacumque de cauſſa inſuperabili aut Urbes Epiſcopales adire, aut ibi miniſterio fungi prohiberentur.

Contingebat idipſum ſecundo demiſſionis cauſſa , ac modeſtiae plane ſingularis . Nonnulli enim eximiae virtutis viri inviti fere , ac reluctantes ad Epiſcopatum adigebantur. Et non pauci quidem vel precibus, vel ſuaſionibus permovebantur, ut Eccleſiae gubernacula ſuſciperent , & Epiſcopali ſarcinae collum ſupponerent . Alii contra inflexo & indomabili animo renitebantur; nec ullo modo molliri poterant , ut onus impoſitum ſubirent . Cum his poſtremis hac ratione agendum exiſtimabatur ; ut nomine , honore, ac functionibus Epiſcopalibus retentis in Presbyterorum Collegio vitam degerent . Iſtiuſmodi Euſtathius fuit Pamphyliae Metropolita ; de

quo

Digitized by Google

quo ita cavit Epheſina Synodus Act. 7. *Sed quia adverſus ejus animum a rebus gerendis alienum non admodum decertari oportuit, ſed miſereri potius ſenem . . . . juſtum, rectumque definimus, ut nomen retineat Epiſcopi, & honorem, & communionem:* το της επισκοπης ονομα, και την τιμην, και κοινωνιαν. Illud ipſi interdicitur, ut ſine Epiſcopi Dioeceſani venia aut ordinet, aut rem divinam faciat propria auctoritate; μη χειροτονειν, μη ιερουργειν.

His porro rationibus fiebat, ut Epiſcopi nonnulli inter Presbyteros agerent, quos inter in ipſos quoque Epiſcopalis amplitudinis ac poteſtatis pars non modica refundebatur. Non enim ad hanc claſſem referre oportet criminoſos illos, qui Epiſcopatu dejecti omnis honoris exortes habebantur; nam nec inter Presbyteros locum obtinere patiebantur Eccleſiae Canones. Quapropter cum Euſtathius Beritenſis Epiſcopus in Presbyterorum ordinem redegiſſet eos, quos Epiſcopatu depulerat, antea a Photio Tyri Metropolita ordinatos, obſtitit Synodus Chalcedonenſis adnitentibus Pontificiis Legatis; judiciumque reſciſſum eſt, utpote Presbyterii ſanctitati contumelioſum, & Ecclesiae legibus repugnans; idque ιεροσυλιας ſacrilegii loco meritiſſime habitum eſt, cum sine graviſſima ordinis ſanctiſſimi violatione committi non poſſet, ut quibus Epiſcopales functiones in criminis poenam interdictae eſſent, iis Presbyterales permitterentur. In hanc ergo ſententiam canon hic cuſus eſt: *Epiſcopum in Presbyteri gradum deducere ſacrilegium eſt.*

PARS

Digitized by Google

PARS ALTERA

Jura Presbyterii in Collegia Canonicorum transſuſa.

PResbyteri, de quibus hactenus diſſeruimus, non conſilio ſolum, ſed & opera, ac labore Epiſcopis praeſto erant. Ignota quippe hiſce ſeculis deſidioſa vita, & otio ſerviens. In Coenobiis certe virtutum exercitationi, ac contemplationi locus erat. In Clero perfectionis ſtatu actio contemplationi conjuncta & propriae, & aliorum ſaluti conſulebat. Non Beneficiis animarum cura adnexa, ſed Ordini, aut Ordini ſimul, ac Beneficiis, cum indivulſus eſſet iis temporibus a Beneficiis Ordo. Attondebatur, & ordinabatur prorſus nemo, cui non ſtatim ſacrae quaedam functiones adſignarentur, indiceretur que Eccleſia, ubi munus obiret aliquod ſpiritaale, ex quo & temporale demeteret ſtipendium. Ita praeclare rem totam paucis complexus eſt Thomaſ. De Benef part. 2. lib. 1. cap. 33. Hinc Presbyteri, Parochorum partes explebant ad unum omnes, ſive in eadem cum Epiſcopo Eccleſia, ſive in diverſis Paroeciis, ubi eſſent illae a Cathedrali divulſae. Num cum in ſatis multam excreviſſet multitudinem Fidelium Populus non in pagis modo, ſed & in amplioribus urbibus, ut Romae, plures excitatae ſunt Paroeciales Eccleſiae, ubi ſacrae Synaxes ab uno Presbytero, quem Parochum poſtera appellavit aetas, habebantur: eique Presbytero regionis illius cura concredita eſt. Hujus inſtituti prima origo, ac tempus plane non conſtat. Sunt qui referant ad medium III. Seculum ſedente Romae Dionyſio Pontifice. Illud certe affirmari poteſt, longe ante Seculum IV. morem hunc ubique receptum, uti colligere eſt ex Athanaſio Apol. 2. Hieronymo lib. contra Luciferianos, Innoc. epiſt. ad

ad Decentium, ex Concilio Neocaeſarienſ. an. 313. prohibente, ne Rurales Presbyteri ſacrificium offerrent in Urbe praeſentibus Urbanis Presbyteris: *Presbyteri ruris in Eccleſia Civitatis Epiſcopo praeſente, vel Presbyteris Urbis ipſius offerre non poſſunt . . . . ſi vero abſentes hi fuerint, & ad dandam orationem vocentur, ſoli dare debebunt*. Denique ex Sardicensi Synodo ſtatuente can. 13. ut si Epiſcopus diutius ruri ageret negotiorum cauſſa Dominica die Parochiali Miſſae intersit: *Si eſt proxima civitas, in qua eſt Presbyter, ne ſine cauſſa videatur facere diem Dominicum, illuc accedat*.

Diaconi similiter per duodecim ſaltem Eccleſiae Secula Ordinem a Beneficio indiviſum accipiebant, ſpiritualem nempe poteſtatem adnexam juri ad annonam temporalem; ideoque certae ſemper Eccleſiae illigabatur, quiſquis creabatur Diaconus. Nam quemadmodum ubi audieris Epiſcopum, non ſacrum quemdam Ordinem ſolum, ſpiritualemque poteſtatem concipis, ſed & gubernandae Dioeceſeos munus, fruendaque & utenda, quae ſunt muneri conjuncta bona temporalia: ita apud SS. Patres, Concilia, receptumque totius Eccleſiae uſum, per annos ſaltem mille, ac ducentos, Presbyteri nomen, ac Diaconi, tum ſacrum Ordinem caeleſtemque, quo in Ordinatione insigniti ſunt, characterem, tum ſpiritualem designat poteſtatem in Chriſti Fideles; ac jus ad rem temporalem, quae ſuſtentationis loco cedat. Utque nemo nunc Epiſcoporum in Ordinem adſciſcitur sine Eccleſiae cura ſpirituali, ac temporali; ita ab ipsis Eccleſiae incunabulis nemo poterat ad Presbyteri, aut Diaconi evehi dignitatem sine ſpirituali in certa Eccleſia munere, conjunctaque ei temporali re, & annona.

Hi omnes sive Presbyteri, sive Diaconi ita ſuis Eccleſiis, sive Titulis, veluti quidam cardines erant affixi, ut vere Cardinalium nomenclaturam tulerint: Quod

Quod ſane Cardinalium nomen, non modicae illud quidem antiquitatis (nam & Auguſtini aevo Petilianus Donatiſta conquerebatur uni Eccleſiae alios ſuperinductos Epiſcopos a Catholicis praeter Cardinales, & authenticos, & Gelasius I. apud Gratianum Diſt. 14. cap. 4. Cardinalem Epiſcopum Viſitatori opponit; id quod Gregorio Magno uſitatiſſimum eſt) quod, inquam, nomen iis a prima uſque origine ad haec noſtra tempora in Eccleſia ſaltem Romana, ac in pluribus aliis perpetuo adhaeſit. Et quidem praeter Epiſcopalem tria alia aedium ſacrarum genera in amplioribus urbibus erant; quarum aliae Tituli, aliae Diaconiae, aliae demum Oratoria appellabantur. Oratoria dicebantur illa, quae non modo Baptiſterio deſtituta erant, ſed in quibus Sacrum publice fieri minime fas erat. Teſtem do Gregorium ipſum paullo ante laudatum, qui Caſtorio Epiſcopo Ariminenſi Oratorii cujuſdam conſecrandi poteſtatem facit, *abſque Miſſis publicis; ita ut nec Baptiſterium conſtruatur, nec Presbyterum ibi conſtituat Cardinalem*. Lib. X. ep. 12. Erant & Diaconiae, & quidem in ſingulis Urbis regionibus, Domus nimirum Hoſpitales accipiendis, & alendis viduis, pupillis, egenis, omnique ſubſidiorum genere ſovendis. Hiſce ſingulis ſinguli praeerant Diaconi Regionarii, qui ab ipſa ſua inſtitutione his curandis perſonis praefecti fuerant. Illis autem Xenodochiis non procul aberant ſacrae Aedes, & ipſae Diaconiae appellatae. Adhuc aetate noſtra Neapoli harum ſupereſſe veſtigia teſtatur Mazochius in immortali Opere ſuo de Eccleſia Neapolitana ſemper una. Super has autem eminebant Eccleſiae Titulares, ſive Tituli, maximae poſt Cathedralem dignitatis, plures, paucioreſve pro Urbium majori, vel minori amplitudine. His praeerant Presbyteri Titulares, ſive Cardinales memorati. Hi porro Presbyteri ſive Cathedrali, ſive Titulis affixi, ac veluti

ti cardinati una cum regionariis Diaconis unum cum Epiſcopo conflabant Preſbyterium illud, de quo tam multa hùc uſque deduximus: id quod cum ubique terrarum in deſuetudinem abierit, Romae adhuc obtinet; nam ampliſſimus Cardinalium coëtus, quem Rom. Pontificis Presbyterium rectiſſime dixeris, hiſce titularibus Presbyteris, ac Diaconis unice conſtat; nam Epiſcopos Cardinales Suffraganeorum loco habendos eſſe nemo unus ignorat.

His porro memoratis Eccleſiae Miniſtris vetus conſlantibus Presbyterium *Canonicorum* nomen aptiſſime congruit, ſi primigenium vocis etymon prae oculis habere velimus. Nam origine a militia ſumta Canon Matriculam ſonat, ſive Album, in quod referebantur Clerici, ut officio Eccleſiae praeſtito in ſtipendiorum partem venirent. Hinc & Collegialibus Eccleſiis, vel agreſtibus Parocciis Clerici affixi Canonici audiebant. Immo & Clericos ipſos minores Canonicos appellavit antiquitas. Laodicenum certe Can. 15. Canonicos Pſaltes memorat: *non licet praeter Canonicos Pſaltes quemlibet in Eccleſia canere*. Qui contra Presbyteri Magnatum Oratoriis ſerviebant, ac qui proinde ab iis ſubſtentabantur, hoc nomine minime cenſebantur. Sed non iſta nos notione Canonicorum vocabulum accipimus, cum veteris Presbyterii jura in Canonicorum Collegia transfuſa eſſe demonſtrandum ſuſcipimus. Alia certa eſt nominis originatio, quod modo paullo altius repetendum putamus.

Barbarorum incurſiones, armorum ſtrepitus, bellórumque vaſtitas cum maxima in Chriſtianam Remp. importarunt mala; tum illud omnium graviſſimum, quod Eccleſiaſtici Ordines ſenſim a primaeva ſanctitate, morumque innocentia deſcivere. Sive graſſanti tunc ignorantiae, ſive intermiſſae Synodorum convocationi, ſive pravarum gentium exemplo, ac conſuetudini id demum tribuendum ſit; illud certe in

F con-

Digitized by Google

confeſſo eſt, in tantam Clericos erupiſſe licentiam Seculo praeſertim X. & XI. ut pene deſperaretur, fore, ut morum corruptelae praeſertim, remedium poſſet aliquod afferri. Paſtoribus interim Eccleſiae ſollicite quaerentibus, atque inter ſe conſultantibus, opportuna incidit cogitatio, hiſce vulneribus non dubia ſpe medendum, ſi Eccleſiaſtici homines a Laicis juxta propriam profeſſionem ſegregati una omnes in ſemotis aedibus ſub Epiſcoporum oculis, unaque cum ipſo ad communem degendam viam adigerentur. Ita quippe cum non amplius ſecularium illecebrarum titillationibus, ac libertinorum ſcandalis paterent, certo ſperabatur fore, ut repurgatis moribus, qui forte peſtifera labe eſſent contacti, ad priſtinam integritatem revocarentur; illi vero, qui numquam contagione forent afflati, innocentiae conſervandae tutiſſimum invenirent perfugium. Spem certiorem faciebat experientia. Hac quippe ratione & Auguſtinus, & Euſebius Vercellenſis, & alii nonnulli IV. Seculi Antiſtites glorioſiſſimi perfecerant, uti ſui Cleri ſanctimonia, ac diſciplina effloreſceret; poſſe, quod in paucis illa aetate Epiſcopatibus obtinebat, tentari, ut in omnibus inſtitueretur. Eo ſane conſilio in Gallia primus omnium ſub VIII. Seculi initia S. Rigobertus Rhemorum Archiepiſcopus communem Clero ſuo vitam indixiſſe putatur. *Primus fertur*, ait vitae ejus conſcriptor, *commune eis inſtituiſſe aerarium*. Quod neſcio an commode ad communis vitae inſtitutionem detorqueri queat. Illud certo certius conſtat eodem Seculo S. Grodogangum Epiſcopum Metenſem Clericos ſuos ad vitae communionem compuliſſe, iis inſuper conſcripta ex Auguſtini, ac Benedicti inſtitutis regula. *Hic Clerum*, ait Paullus Diaconus, *adunavit, & ad inſtar Coenobii intra Clauſtrorum ſepta conſervari fecit, normamque eis inſtituit, qualiter in Eccleſia militare deberent*. Principes ipſi

ſa-

ſapientiſſimi inprimis Pipinus, ac Carolus Magnus hac in parte Paſtorum incenſo ſtudio mirifice velificati ſunt. Immo, cum animadverterent, Monachos ipſos abjecta ſeveriori diſciplina, qua temporalium rerum abdicatio cum primis imperatur, in molliorem Clericorum vitam declinaſſe, indulgentius cum iis agendum rati ſunt, cum meliores ſint boni Clerici, quam mali Monachi; modo tamen & ipſi in Coenobio aliquo ſemoti ab hominum conſuetudine ſub Abbate degerent. Duplex hinc orta Canonicorum claſſis: alii quippe in Cathedralibus Eccleſis ſub Epiſcopo, alii in Collegialibus ſub Abbatibus communi vitae, ac Canonicorum regulae ſerviebant. De utriſque Turonenſe III. an. 814. can. 13. De primis can. 23. ſic praecipit: *Canonici, & Clerici Civitatum, qui in Epiſcopiis converſantur, conſideravimus, ut in Clauſtris habitantes ſimul omnes in uno Dormitorio dormiant, ſimulque in uno reficiantur Refectorio, quo facilius poſſint ad Horas Canonicas celebrandas accurrere, ac de vita, ac converſatione ſua admoneri, & doceri: victum, ac veſtitum juxta facultates Epiſcopi accipiunt, ne paupertatis occaſione per diverſa vagari cogantur.* De ſecundis ſtatuit can. 24. *Simili modo & Abbates Monaſteriorum* (ſic promiſcue ambae hae ſodalitates appellabantur) *in quibus Canonica vita antiquitus fuit, vel nunc videtur eſſe, ſollicite ſuis provideant Canonicis, ut habeant Clauſtra, & dormitoria, in quibus ſimul dormiant, ſimulque reficiantur, Horas Canonicas cuſtodiant, victum, & veſtitum, juxta quod poterit Abbas, habeant, quo facilius poſſint ad Dei ſervitium conſtringi: ſintque Abbates ſibi ſubditis bene vivendo duces, ac praevii.* Vides profecto paria omnino, & his, qui ſub Epiſcopo erant, & qui ſub Abbate, praeſcribi. Sed ut oculis ipſis perſpicias hoſce Abbatibus obnoxios, veros non fuiſſe Monachos, ecce tibi Canon ejuſdem Concilii 24.

 Mo-

Monaſteria , in quibus Regula B. Benedicti penitus abolita negligitur . . . aliqua ſunt , in quibus pauci ſunt Monachi , qui praedicti Patris Regulam ſuis Abbatibus promiſſam habeant , quippe cum ipſi Abbates magis Canonice , quam Monaſtice inter ſuos converſari videntur . Hi igitur Monachi nomine tenus tales erant , Regula abolita , ac neglecta una cum ſuis Praepoſitis ad Clericalem omnino vivendi rationem ſublapſi erant, quibus & illud vere exprobrabat Carolus Magnus epiſt. ad Albinum : *Aliquando enim Monachos , aliquando Canonicos , aliquando neutros vos eſſe dicebatis .* Sed tolerabilius viſum eſt illos Canonice , ac ſub aliqua Regula , quam ſub nulla omnino vitam ſi non criminoſam , deſidioſam ſaltem agere . Hinc optionem illis dat idem Carolus in Aquiſgranenſi Capitulari : *Illi Clerici , qui ſe fingunt habitu , vel nomine Monachos , & non ſunt , corrigendi omnimodis videntur , ut veri Monachi ſint , vel vere Canonici* , ideſt non vagi , non errones , de quibus Moguntinum can. 22. *Neque ſub Epiſcopo , neque ſub Abbate , Clerici vagi , ſive Acephali , ſine Canonica , ſive Regulari vita .* Quod profecto tunc maximae execrationi habebatur . Demum hos veri nominis Monachos non exstitiſſe & inde patet , quod per regulam ſub Ludovico Pio concinnatam iis patrimonii poſſeſſione non interdicitur .

Haec porro ideo latius paullo memoravimus , ut innoteſcat Collegialium Eccleſiarum extra Cathedralem Conventum , ac Collegium origo . Nam primo Clerici omnes ad Coenobiticam vitam utraque Poteſtate conſpirante urgebantur . Deinde Epiſcoporum facultates ſeu Eccleſiarum patrimonia impares erant tantae familiae alendae ; eo praeſertim tempore , quo non pauci contra Chalcedonenſe vetitum Ordinationes vagas interdicens ad Ordines promoveri coeperant . Hinc ipſe Crodegangus Regula ſua

Epi-

Epiſcopos monitos vult, ne ſuperfluam ſibi Clericorum multitudinem aggregarent, ſed pro cenſus, ac redituum ratione, tot ſibi adjungerent, quot & alere, & regere commode poſſent. Denique Monachi ipſi, qui Monaſticae profeſſionis pertaeſi Canonicam vitam optaverant, hi omnino perfecerunt, ut alia pene ſimilia Canonicorum Collegia in Eccleſiam inveherentur. Acceſſit his omnibus pietas, ac Religio Principum, qui nonnulla excitarunt & ipſi Canonicorum Collegia, ſuoque aere dotarunt. Hinc ergo prognati Collegiales Canonici ſive in ipſa Epiſcopali urbe, ſive extra in pagis, quibus certe nihil commune cum Canonicis Cathedralium. Haec porro Canonicorum vita communis his coepta initiis Seculo demum XI. longe, lateque percrebuit ſub Nicolao II. & Alexandro II. cum duobus Conciliis hiſce ſub Pontificibus Romae habitis Clerici majores, Diaconi nempe, ac Presbyteris (quibus ſolis in illa Eccleſiaſticae Diſciplinae inſtauratione continentiae lex ineluctabilis impacta eſt) in communis vitae ſocietatem coire juſſi ſunt. *Praecipientes ſtatuimus*, verba ſunt can. 4. *ut hi praedictorum Ordinum, qui Praedeceſſoribus noſtris obedientes caſtitatem ſervaverint, ſicut oportet religioſos Clericos, juxta Eccleſias, quibus ordinati ſunt, ſimul manducent, & dormiant, & quidquid eis ab Eccleſia competit, communiter habeant. Et rogantes monemus, ut ad Apoſtolicam communem vitam ſummopere pervenire ſtudeant*. Omnia tunc fere Capitula hanc caeleſtem vivendi normam amplexa ſunt: immo tanta vis in exemplo fuit, ut & Laicos ipſos permoverit, ut in ſacras convenirent frequentiſſimi ſodalitates. In vicis ipſis, in villulis virorum, ac puellarum ipſarum examina religioſam ſub Presbyterorum regimine vitam aggreſſa ſunt. Verum maxime dolendum eſt, quod haec aurea diſciplina Clericos omnes ſub communione conſtringens, res fue-

rit unius, non amplius ſeculi; jam enim ante annum 1200. in pleriſque per Orbem Eccleſiis exoleverat, vixque in perpaucis adhuc conſtabat.

Nunc e diverticulo in viam. Clericis jam per octo ſecula Canonicis nuncupatis, quod in Canonem, ſive Matriculam Eccleſiae relati eſſent, unde ad vitam neceſſaria accipiebant ſtipendia; nominis ſignificatione paululum inflexa hoc nomine condecorari coeperunt ob Regulam, qua vitae communis ſocietate copulati illigabantur. In hoſce ergo Canonicos de novo procuſos illud, quod initio poſuimus, quadrat; nempe in eos veteris Presbyterii jura omnia eſſe transfuſa. Haec ita depicta Canonicorum Collegia, ſive Capitula, ait Thomaſſ. Part. 1. lib. 3. cap. 9. illum ipſum vetuſtiſſimum Clerum cenſendum eſt non repraeſentare modo, ſed eſſe Epiſcopi Senatum, & Concilium Epiſcopis ſuis ſociatis, & communis vitae nodo tunc devinctiorem; nec ob ſolutam modo communionem minus cohaereſcens, nec priſtinis umquam decurtatum praerogativis.

De utroque nunc tempore & invaleſcentis ſcilicet, & diſtractae communionis diſſerendum eſt. Sed in anteceſſum nonnihil diſcriminis inter vetus, novumque, ſi ita loqui fas eſt, Presbyterium adnotandum eſt. Et principio quidem vetus Presbyterium omnes ad unum complectebatur Urbanos Presbyteros, ac Diaconos ſive Cathedrali, ſive civicis Eccleſiis affixos. Nemo ullibi praeter eos ſive Presbyter, ſive Diaconus. Coeperunt temporis proceſſu alii Ordinibus initiari, ac primo, ut Magnatum Oratoriis operam navarent, in iiſque ſacrificia offerrent. De his Concilium Arvernum Can. 15. *Si quis ex Presbyteris aut Diaconis, qui neque in civitate, neque in Parochiis Canonicus eſſe dignoſcitur, ſed in villulis habitans, in Oratoriis Officio ſancto deſerviens . . . praecipuas ſolemnitates nullatenus alibi, niſi cum Epiſcopo ſuo in Civitate teneat.* Apparent

rent nunc primo exortes hi Presbyteri, ac Diaconi, a Cathedrali, & Civitate in villulis extorres, qui tamen & ipſi Urbano Clero aliquo pacto illigantur, dum praecipuis feſtis diebus cum Epiſcopo, ac ceteris Clericis convenire jubentur. Multiplicatis hiſce Oratoriis & multiplicati ſunt hujuſmodi Miniſtri; immo & in immenſam ſegetem cum excreviſſent, quo tempore beneficia curae expertia adinventa ſunt, nonniſi ex ſelectioribus Presbyteris, ac Diaconis doctrina, ac morum ſanctimonia Presbyteria, ſive Capitula coeperunt compingi. Secundo in Presbyterio ſuperioris aevi iis tantum Presbyteris, ac Diaconis locus erat, qui per ſacram inaugurationem & Ordine, & animarum cura, & Beneficio, ſive jure accipiendae ab Eccleſia ſubſtentationis augebantur. Tria ergo haec omnia ſimul eodem concurrebant tempore, Ordinatio, Paſtoralis ſollicitudo, Beneficium. Quam belle, quam ſapienter haec conſtituta! Neſcio quo Eccleſiae infortunio haec, quae tam mirifice, tam amice conſpirant, coeperint ſejungi. Poſt ſeculum XII. Beneficia ab Ordine diſtrahi coepta. Item peſſimo omine in Eccleſiam inducta diſtinctio Beneficiorum, ut alia curae forent obnoxia, alia ab hujuſcemodi onere libera. Factum eſt hinc, inter alia graviſſima incommoda, ut Eccleſiaſtici coetus viri in ea potiſſimum oculos, animoſque intenderent Beneficia, quae ſimplicia appellant, otii, turpiſque deſidiae fomenta. Illi porro, qui ad curata Beneficia animum appellebant, ut quam ſero poſſent labori humeros ſupponerent, in longum Ordinationem protrahebant, illud unice curantes, ut redituum poſſeſſionem nanciſcerentur. Omnino igitur lege ſeveriſſima opus fuit, ut niſi intra ſtatutum tempus Ordinem quis Beneficio reſpondentem adipiſceretur, jure in illud acquiſito omnino excideret. Et quod ad Capitula ſpectat Tridentino jure cautum eſt, Seſſ. 22. cap.

 4. ut

4. ut ſingulis Canonicatibus, ac Portionibus, Ordo ſacer aliquis illigaretur; ita ut dimidia ſaltem pars Presbyteris conſtaret. Unde & illud evidentiſſime colligitur, Canonicatus eo tempore ab Ordine ſeorſum conferri ſolitos, Ordine inquam ſacro; nam nec ſimplicibus, ut ajunt, Beneficiis, niſi prima ſaltem Tonſura inſignitus donari umquam potuit. Hinc & illud evincitur, infantibus, adoleſcentuliſque haec majora Beneficia paſſim collata non ſine maximo Eccleſiae, & Eccleſiaſticae diſciplinae detrimento. Sed graviſſimis hiſce incommodis obviam itum eſt per Tridentinam legem, factumque, uti in Canonicum nemo cooptaretur, niſi ea aetate, qua poſſit intra annum ſacris initiari Ordinibus. Sed illud priſtinae integritati minime reſtitutum, quod animarum curam ſpectat; adhuc enim Canonicatus inter Beneficia paſſim recenſentur curae expertia. Optaret id quidem Eccleſia. Et ſane, cum ad Congregationem Concilii perlata eſſet cauſſa Capituli Sipontini in noſtro Regno, ubi Parochiae ſunt non aliis creditae Parochis, quam Dignitatibus, ac Canonicis Eccleſiae Cathedralis, quorum unuſquiſque ſortitus eſt Parochiam ab aliis omnibus diſtinctam; non cenſuit ſacra Congregatio quidquam immutandum in ea diſciplina, quae tantopere antiquis moribus conſentiret, cum Parochi Eccleſiarum variarum iidem ipſi eſſent & Eccleſiae majoris Canonici, ac Conſiliarii Epiſcoporum; quod ex ſacro Cardinalium Collegio manifeſtiſſime apparet. Illud tantummodo declaratum eſt, eamdem ad hos Canonicatus aetatem deſiderari, quae ad Parochias regendas. Videſis Barboſam de Parochis part. 1. cap. 6. n. 30. Nihilominus tamen, utut Canonici illo animarum curandarum onere peculiari levati fuerint; adhuc tamen Paroeciarum totius Dioeceſeos eminenti quadam, ac generali ſollicitudine, ac regimine, eo nimirum, quo Epiſcopus ipſe tenetur, una cum

eo

eo ex vi ſui miniſterii obſtricti, devinctique ſunt. Adiſis Thomaſſinum. Tertium nunc promo diſcrimen inter priora, ac poſteriora Capitula. Et priora quidem ſolis conſtabant Presbyteris, ac Diaconis. Hi nimirum Ordines tantum una cum Epiſcopali Hierarchici, ac Sacri ſemper in Eccleſia habiti ſunt. Iis proinde jus ſuffragii in Eccleſiae procuratione numquam non conceſſum. Quamobrem Paſchalis II. Epiſcopo Compoſtellano ad hanc normam Eccleſiam ſuam jubet componere, ut Presbyteros, ac Diaconos ſui ſenatus, quem ſemper conſuleret, loco habeat: *Cardinales*, inquit Epiſt. 10. *in Eccleſia tua Presbyteros, ſeu Diaconos tales conſtitue, qui digne valeant commiſſa ſibi Eccleſiaſtici regiminis onera ſuſtinere*.

Sed placuit demum & Hypodiaconatum inter Sacros Ordines recenſere, quod ſedente Urbano II. contigit. Tunc & Hypodiaconis etiam non communicari non potuere potiſſima Presbyterii jura, & ornamenta praecipua. Hinc in Biterrenſi Concilio cautum, ut nemini ſuperiores implere ſedes, aut jure ſuffragii in Capitulo potiri permitteretur, niſi Hypodiaconatus Ordine inſignito: *Inhibemus*, ait Can. 13. *ne aliqui Canonici ſeculares ſtallum in Choro, vel vocem habeant in Capitulo, niſi fuerint in ſacris Ordinibus conſtituti, niſi ex cauſſa fuerit cum eis ab Epiſcopo diſpenſatum*. Valentina Synodus an. 1248. Canonicis ſubdidit poenis Canonicos illos, qui moras nectebant, ne Subdiaconi, Diaconi, aut Presbyteri initiarentur, *quando id neceſſitas requirebat*. Salmurienſe Concilium an. 1253. Sacerdotali Praebenda cadere juſſit, qui Sacerdotio inaugurari reſpueret. Et quoniam Biterrenſe modo laudatum indulgentiae hac in re locum fecerat, & Epiſcopi permiſerat arbitrio, id abrupte prohibet Avennionenſe edicens, nemini omnino ſive in Cathedralibus, ſive in Collegialibus Eccleſiis ſuffragii

jus

jus permittendum, niſi Subdiaconatus Ordine aucto: *Cum nullus Cathedralis, vel Collegialis Eccleſiae Canonicus, niſi ſit Subdiaconus, vocem de jure in Capitulo habeat*. Aditum vero intercludit omnino ad Capitulum Synodus Ravennas an. 1314. niſi ſacris ſit initiatus: *Solummodo*, ait, *in ſacris Ordinibus conſtituti, & non alii ad Capitula vocentur, & vocem habeant in Capitulo. Et haec intelligimus de ſecularium Clericorum Capitulis*. Non aliunde, quam ex hac neglecta ſalutari obſervatione in Capitula profectam labem graviſſimis verbis queritur Moguntina Synodus an. 1549. quod nempe juniores Canonici ad ſuffragii jus paſſim in Capitulis admitterentur. *Non ſine magna ratione Majores noſtri juniores Canonicos, quos Domicellares vocant, non ſtatim ut Beneficia acceperint, ad Capitula admitti, ſed ad tempus ſub jugo Praelatorum detineri voluerunt*. Neſcio quid hic videmur audire illi ſimile, quod Apoſtolus edixerat: *Non Neophytum, ne in ſuperbiam elatus in judicium incidat Diaboli*. Saluberrimas haſce conſtitutiones auctoritate ſua demum confirmavit, & ad Monaſticas etiam Congregationes ampliavit Tridentina Synodus ſeſſ. 22. cap. 4. *Quicumque in Cathedrali, vel Collegiata Seculari, aut Regulari Eccleſia divinis mancipatus officiis, in Subdiaconatus Ordine ſaltem conſtitutus non ſit, vocem in Capitulo non habeat, etiamſi hoc ſibi ab aliis libere fuerit conceſſum*.

Nunc ad inſtitutum. Nova haec igitur Presbyteria, Collegia, ſive Capitula, ut loqui amant, & communionis tempore initae, & diſtractae in veteris jura ſucceſſere, iis iiſdem ſemper potita, ac modo potiuntur. Et quidem communis vitae aevo nemini profecto dubium eſſe poterit, ſi mentem advertat, tunc Epiſcopis majorem datam opportunitatem Senatum ſuum habendi, eoſque in omnibus conſulendi, quibuſcum contubernii, vitaeque indi-

vul-

vulſa tenebatur conſuetudine. Praeclariſſimum certe in hac parte ſpecimen exhibuit Hincmarus Rhemenſis Archiepiſcopus. Hic certe communis vitae ſtudioſiſſimus, ut ei arctius Capitulum ſuum illigaret, Canonicorum numero adaucto Aedes etiam iis excipiendis amplificavit regia munificentia opus promovente: *Praeceptum Caroli*, ait Flodoardus lib. 3. cap. 10. *de via, quae impediebat ad Clauſtrum Canonicorum S. Rhemenſis Eccleſiae amplificandum, quoniam & numerum Canonicorum augmentaverat, idem Domnus Hincmarus obtinuit*. Id quidem laude dignum, ſed illud admiratione digniſſimum, quod cum ſumma & peritia, & doctrina polleret, nil ſine Canonicorum ſuorum ſententia moliretur, quippe qui probe calleret, hunc ex antiquiſſimo Eccleſiae more Epiſcopi eſſe Senatum. En tibi ex multis pauca. Abbas neſcio quis Eccleſiae fundos ad cenſum ſibi concedi poſtulabat; hoc negotium de communi Canonicorum conſilio expediendum cenſuit ſapientiſſimus Archiepiſcopus. *Abbas*, ait cit. Flodoardus ibid. cap. 14. *ſub cenſu ſibi dari petebat. Sed Hincmarus id agere ſine Clericorum ſuorum conſilio renuens, mandat ut eaſdem ad cuſtodiendum interim ſuſcipiat, & deſcriptionem earumdem ſibi mittere ſtudeat, & poſtea quod cum Eccleſiaſticorum conſilio Miniſtrorum rationabilius conſideraverit, ei remandaturus ſit*. Sed res longe gravioris momenti, ut quae ſpiritualem ſpectarent diſciplinam, cum iiſdem communicatas volebat. Eos igitur certiores fecit de Canonicis duobus, qui ceterorum deſeruerant ſocietatem; utque eos benigne acciperent reverſos, admonuit: *pro receptione Odolardi, & Valterii, qui ab ipſa Congregatione irregulariter diſceſſerant*; eadem humanitate utendum ſcripſit erga Adalgandum Diaconum, pro quo Rex etiam Ludovicus precatorias ei per eumdem direxerat: verba ſunt laudati Flodoardi ibid. cap. 28. Simile quidpiam

piam uſurpare videtur exercitus Imperator, qui habito conſilio Ducum perſugas captos, aut ſponte redeuntes milites communi ſuffragio, ac ſententia damnat, vel abſolvit.

Neque id mirum; nam Capitulo poteſtas erat de cauſſis cognoſcendi Collegarum ſuorum. Ita diſertis verbis edicunt Caroli Magni Capitularia lib. 7. cap. 6. *Si quis Epiſcopus damnatus a Synodo, vel Presbyter, aut Diaconus a ſuo Capitulo, auſi fuerint de ſacro miniſterio aliquid contingere, non liceat ei reſtitutionis ſpem habere*. Nemo ringatur, ſi in re ſpirituali Capitularium advocemus auctoritatem. Iis nam condendis Eccleſiaſtica, ac Laica poteſtas ſimul amice conſpirarunt. Mitto hic, quod Lupus Catalaunenſis invaſae juriſdictionis poſtulatus ob Rhemenſem Diaconum ab ſeſe conſecratum Sacerdotem, culpam a ſe avertit, tum quod Regi Carolo fuerit obtemperandum jubenti ſe in Rhemenſi Eccleſia Epiſcopales functiones obire; tum vel maxime, quod Archidiaconi, ceterorumque Canonicorum acceſſerit beneplacitum: *Quo circa cum epiſtola regia*, inquit ſaepe memoratus Flodoardus lib. 3. cap. 11. *ut ipſum Halduinum Presbyterum ordinaret, Archidiaconus Rhemenſis Eccleſiae cum aliis Comminiſtris tam Canonicis, quam Monachis illi obtulerit, eumque ad votum praefati Principis, & offerentium ordinaverit*. Nihil quippe hic ſingulare factum eſt, quod non & antiquitus uſurpatum fuerit; & modo etiam non ſit moribus receptum; ut ſcilicet Sede vacante, uti tunc contigerat, cum juriſdictio in Capitulum plane convertatur, ab eo Pontificalium exercendorum munerum facienda ſit venia.

Aldricus Epiſcopus Senonenſis nihil quidquam de Eccleſiae ſuae ſtatu cenſuit immutandum praeter Capituli ſui, imo & Monachorum etiam, ipſorumque laicorum ſententiam. *Idcirco*, inquit, *cum conſilio Fratrum noſtrorum, Canonicorum videlicet, & Mo-*

na-

Digitized by Google

nachorum , *necnon & Fidelium Laicorum viſum eſt nobis* . Nolim mihi hic quaeſtionem ex Laicorum hominum conſultatione moveri. Redolet id antiquum morem, cum Laici etiam ad Eccleſiaſticos advocarentur Conventus, uti ſuperius fuſe diſputatum eſt, non ex neceſſitate quidem, ſed ex abundantia; cum fortaſſis hic aliquid ad Laicos ſpectans agitaretur. Quum pulchre vero Canonicam memorat auctoritatem Jonas Auguſtodunenſis Epiſcopus, cum fundos quoſdam Canonicorum Eccleſiae ſuae ſubſtentationi collaturus, id ex ipſius Presbyterii conſenſu ſe feciſſe confitetur: *De facultatibus* , ait, *Canonicorum coetui mihi commiſſo aliquod ſubſidium conferre ſtudui . . . ſecundum Canonicam auctoritatem adhibito conſenſu Presbyterorum* , *ac Diaconorum ob Divini cultus amorem ſuperaddere ſtudui eis* . Quod ergo conſenſus expetendus Capituli ſit, ex Canonica deſcendit auctoritate.

Anno 1090. Gerardus Cadurcenſis Epiſcopus Regulares Canonicos ſuam in Eccleſiam Cathedralem invexit; inque eorum Collegium ad communem vitam comparatum multa & jura, & Eccleſiae ſuae bona munificentiſſime congeſſit. Dignitates vero, ac Capituli Praebendas uni ſibi conferendas ſervavit cum Conſilio tamen Canonicorum ſuorum. *Pro noſtro Decreto per conſilia Canonicorum ordinanda ſint in poſterum* .

Et quoniam paullo ſuperius nonnulla de Capituli jure Sede vacante attigimus, nemo nobis ſuccenſeat, aut crambem recoquere oggerat, ſi Pariſienſis Cleri hic exemplum proferamus. Conſentit enim adamuſſim Auguſtini, Alipii, aliorumque Africanorum Epiſcoporum inſtituto, qui Coëpiſcopis ſuis ſcriptitabant conjunctim cum Congregatione Cleri, quae in unam cum ſuo quaeque Epiſcopo ſocietatem coaluerat. Res erat de deligendo Paſtore, qui Metropolitanam Sedem impleret. Primas agit Metro-

po-

Digitized by Google

politanus Clerus, utpote qui Epiſcopo Metropolitano decedente omnes in ſe ejuſdem praerogativas, munia, ac juriſdictionem exciperet; proindeque ipſis etiam Provincialibus Epiſcopis antecelleret. *Religioſiſſimis*, Epiſt. 98. inter Ep. Lupi Fer. *Patribus, & Fratribus Guniloni Metropolitano Senonicae Sedis Antiſtiti, & univerſo Clero ejus, & ceterarum Eccleſiarum Praeſulibus, quae Dioeceſis memoratae Sedis cenſentur, cunctiſque in eis Deo famulantibus, Clerus Matris Eccleſiae Pariſiorum, & Fratres Coenobii Sancti Dionyſii, ac Sancti Germani, & B. Genovefae, ac Foſſatenſis, diverſorumque Monaſteriorum unanimitas*. Illud hic quoque peculiare, celebriores Abbatias in conſiliorum advocari communionem, quod ſupra ex Aldrico Senonenſi didicimus: *cum conſilio Fratrum Canonicorum, ac Monachorum*. Neque praetermittendum non Epiſcopis ſolum, ſed Clero toti epiſtolam inſcribi, ut eadem utrorumque & conſiliorum, & regiminis ſocietas indivulſa oſtendatur.

Concludat hoc coalitae inter Canonicos Communionis tempus Elnenſis Concilii Canon an. 1065. cauſſas ad Epiſcopi, ac Canonicorum judicium rejiciens: *emendet ad judicium Epiſcopi, ac Canonicorum . . . . querela ad Epiſcopum, vel ad ejus Canonicos fiat*. Ex hac porro ſaepiſſime commemorata communione illud neceſſario ſequebatur, ut Epiſcopi ipſi & a Capitulo, & ex Capituli gremio deligerentur, ac Canonici nonniſi Capitularibus ſuffragiis optarentur. Cum nempe ad Coenobiticam vitam conformata eſſent Capitula; quemadmodum ad Coenobium non patet aditus, nec Praepoſitus quis renunciatur, niſi ex Monachorum calculis; ita in Canonicum nemo cooptabatur, nec Epiſcopus creabatur, niſi ex Canonicorum ſententia. Id quod perdiu etiam in Eccleſia ſtetit ad Johannem uſque XXII. qui Cancellariae Regulas, ac Reſervationes invenit.

Sed

Sed mirum fortaſſe videbitur, quod cum communis vita intimius Epiſcopis Canonicos conjunxiſſet, ex hac ipſa ſocietate inita Capitulorum Exemtiones originem duxerint. Res tamen ita ſeſe habuit. Cum nimirum in quamdam Religioſae familiae ſpeciem Capitula evaſiſſent, omnino fieri non poterat, quin poteſtas aliqua Rectoribus, ſeu Praepoſitis (quocumque demum nomine appellati) impertiretur. Quae tota quidem poteſtas, ſive jurisdictio initio certe ſolis correptionis paternae cujuſdam anguſtiis concludebatur; quam clauſtralem diſciplinam rectius nuncupaveris. Proſtant exempla, & quidem rigidioris hujus diſciplinae apud Thomam Cantipratenſem, qui lib. 1. cap. 7. poenam refert, qua cujuſdam in Germania Capituli Decanus, & Capitulum ipſum Canonicum affecere flagitioſa libidine commaculatum: *A Senibus*, inquit, *Concanonicis ac Decano ab ingreſſu Eccleſiae arctatus eſt, & infra ſepta Monaſterii quaſi pro agenda poenitentia in loco ad hoc deputato recluſus: qui humiliter poenam ſuſcipiens, flagellabatur interim a Decano, & gravibus conviciis culpabatur.* Acrius vero in Archidiaconum Rhemenſem regia neceſſitudine inſignem ad Catalaunenſem Cathedram poſtulatum, & ob culpam fortaſſe leviſſimam ſaeviit ejuſdem Eccleſiae Decanus, quod nempe, cum Leodienſis Epiſcopus efferretur, funeri ſine Canonicali indumento interfuerit. Nudatum ergo illum in Capituli medio virgis manu ipſe propria emendavit. Nec diſſimilis ſui vir hic exſtitit etiam in ipſum Nepotem ſuum Atrebatenſem Canonicum, annua Beneficii ſuſpenſione mulctatum ob incontinentiae vitium. Decano quippe huic Atrebatum profecto, cum ejus Urbis Capitulum illi gratificaturum, totam cauſſam nepotis, poenamque omnino permiſiſſet; non modo nihil de ſeveritate remiſit, ſed ad annum alterum prorogari poenam voluit. Apud eundem Cantipratenſem lib.

2. cap.

Digitized by Google

2. cap. 39. Omnimodo erat hujuſmodi poteſtas ab omni Epiſcopi auctoritate ſoluta, ad quem nulla dabatur appellatio; quod & nunc in Clauſtris Monachorum uſuvenit.

Huic neceſſariae, quam memoravimus, diſciplinae, acceſſit ſaepiuſcule Epiſcoporum liberalis conceſſio, qua in Capitulum ipſa Epiſcopalia jura collata eſſe volebant. Memoratu digniſſima eſt Epiſcopi Caeſenatis munificentia, quippe qui Capitulum ſuum permagna jurisdictionis ſuae parte donavit, talique poteſtate, quae proxime ad Epiſcopalem accedit. *Do, & trado*, verba ſunt conceſſionis, *plebem S. Mauri . . . . Et inſuper omne dominium, omnem juriſdictionem, uſum, ſeu conſuetudinem, ut libere, & pleno jure poſſitis vos, & veſtri ſucceſſores nomine Canonicae Caeſenatis dictam Plebem, ejuſque Cappellas, earumque Rectores, & Clericos inſtituere, & deſtituere, viſitare, corrigere, ſuſpendere, interdicere, excommunicare, deponere, privare, & abſolvere, ac in eis plenam jurisdictionem tam in cauſſis civilibus, quam etiam criminalibus, ſicut ego cum meis ſucceſſoribus nomine Epiſcopatus facere poſſem*. Hiſce ergo initiis ad omnimodam, ac plenam Exemtionem Capitulorum maxima pars perniciſſimo gradu adproperavit. Arbitrariae quippe hae ſive tacitae, ſive expreſſae conceſſiones temporis proceſſu conſenuere, & vetuſtate roboratae in legitimam prope praeſcriptionem abiere. In immenſum porro excreverant Viennenſis Concilii tempore, cum de iis revocandis cogitatum eſt, uti & de Regularium privilegiis. Sed tum non ultra proceſſum; Schiſmate autem Avennionenſi foede Eccleſiam dilacerante, cum latiſſime percrebuiſſent, viſum eſt Conſtantienſi Concilio illas ſaltem Capitulorum Exemtiones revocare, quibus ſine Epiſcopi conſenſu Canonici fuiſſent potiti, ſtatutumque nullas amplius conceſſum iri, niſi cauſſa cognita, vocatiſque, quorum intereſt:

In-

Interim non intendimus exemtiones de cetero facere, niſi cauſſa cognita, ac vocatis, quorum intereſt, Seſſ. 43. Eaſdem nec ſuſtulit Synodus Tridentina, ſed intra arctiores concluſit limites, Seſſ. 6. cap. 4. & Seſſ. 25. quas conſule, ſi vacat.

Exemtionibus hiſce decurtatis, & Canonicis ſocialis vitae nodo jampridem ſolutis, adhuc immota ſteterunt Capitulorum jura priſca illa, decora, atque ornamenta; communio inprimis ipſum inter & Epiſcopum in Paſtoralis regiminis cura. Id quando nunc extrema hac Capitulorum aetate diſcutiendum ſupereſt, idque omnium maxime urget; age, majori qua poſſumus diligentia exſequamur. Ac principio quidem non abs re erit ſapientiſſimi illius conſilii meminiſſe Paſchalis II. qui Compoſtellano Epiſcopo auctor fuit, ut tales ſibi Presbyteros, ſive Canonicos conſtitueret, qui digne valerent commiſſa ſibi Eccleſiaſtici regiminis onera ſuſtinere. Cui conſilio ſi obſequerentur Epiſcopi, impoſita humeris ſuis graviſſima ſarcina maxima ex parte levarentur. Indiviſam curam Epiſcopi, ac Capituli prae oculis habens Callixtus II. vetuit, ne Archipresbyteri, vel Archidiaconi pro illorum temporum diſciplina Clericorum neminem interdicerent, Archiepiſcopi, ac Capituli injuſſu: *Praeter Archiepiſcopi, & totius Capituli veſtri commune conſilium*, epiſt. 13. Quibus clarioribus verbis poterat enunciari inter Epiſcopum, Capitulumque conſiliorum Eccleſiaſticam rem ſpectantium communio? Sed rem acu tetigit, ac diſertiſſime hanc ſocietatem expreſſit Alexander III. Cap. Quanto de his, quae fiunt, &c. aureis illis verbis: *Novit plenius tuae diſcretionis prudentia* (ſic Hieroſolymitanum Patriarcham monebat), *qualiter tu, ac Fratres tui unum corpus ſitis: ita quod tu Caput, & Fratres tui membra eſſe comprobentur. Unde non debet omiſſis membris, te aliorum conſilio in Eccleſiae tuae negotiis uti: cum id non ſit dubium*

bium & honeſtati tuae , & SS. Patrum inſtitutionibus contraire. Innotuit autem auribus noſtris, quod tu ſine conſilio Fratrum tuorum Abbates, Abbatiſſas, & ceteras perſonas Eccleſiaſticas inſtituis, ac deſtituis. Inde eſt, quod Apoſtolica auctoritate prohibemus, ne Abbates, Abbatiſſas, vel alias perſonas Eccleſiaſticas ſine aſſenſu, vel conſilio Canonicorum tuorum inſtituere, vel deſtituere de cetero praeſumas. Mirifice concinunt noviſſima primis, quodque priſci Patres de Presbyterii conſilio, ac conſenſu in Eccleſiae negotiis expetendo ſcitiſſime ſtatuerunt, hoc ipſum ſtrenuus antiquitatis vindex pro ſuprema auctoritate ſua contra quaslibet innovationes muniendum cenſuit; & in re quidem graviſſimi momenti, id eſt inſtitutione, vel deſtitutione Eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſum, vel conſilium Canonicorum ſuorum, vel ipſum Hieroſolymorum Patriarcham expetere juſſit. Huic ſanctiſſimae Conſtitutioni Burdigalenſis Concilii ſanctionem ſubnectendam cenſemus, quod inde pene ipſis verbis exſcripta videatur: *Declarat haec Sancta Synodus praecipuam in ipſis Eccleſiis auctoritatem ad Epiſcopos pertinere: eoſque conſilio, & opera Capitulorum, ac Dignitatum juvari debere, ut membrorum Capiti cohaerentium, & obſequentium.* Similia prorſus ſentiebat doctiſſimus Cardinalis Polus in articulis Reformationis Eccleſiae Anglicanae: *Cum Canonicatus, & Praebendas in Eccleſia inſtituendi ratio, & cauſſa haec fuerit, ut qui ad eos aſſumuntur Epiſcopo aſſiſtant; eumque in muneris ſui functione conſilio, & opera adjuvent, & in divinis Officiis celebrandis Eccleſiae inſerviant.* Potiſſimam porro Canonicalium munium partem in eo ſitam adverte, ut Epiſcopis conſilio, & opera praeſto ſint in Paſtorali regimine, qua abſoluta demum divinis concinendis laudibus in Eccleſia vacandum.

Sed ut ex hac generica diſſerendi ratione in ipſas

rerum

Digitized by Google

rerum ſpecies deſcendamus, tria illa ab initio poſita, quae totam complectuntur politiam, refricemus, praemiorum ſcilicet largitionem, judicia, ac poenarum irrogationem, quaeque duo alia comprehendit, legislationem. In hiſce tribus quippe capitibus a vetuſta illa non diſcrepat noviſſima haec diſciplina. Et quod ad primum pertinet, quemadmodum quo tempore ab Ordinatione Beneficia minime ſejungebantur, cum praeſcriptum eſſet, ne inconſulto Clero quis Ordinibus initiaretur (quod perinde erat, ac nemini ad Beneficium, ſive ſubſtentationem, niſi de Cleri aſſenſu aditum patefacere): ita etiam poſtremo Decretalium jure res plane ſe habet. Audivimus modo Alexandrum III. Hieroſolymorum Patriarchae exprobrantem, quod praetermiſſo Canonicorum Fratrum ſuorum aſſenſu, vel conſilio Abbates, ceteraſque Eccleſiaſticas perſonas inſtitueret; jubentemque aliam ipſi in poſterum rationem in inſtituendo ineundam, Canonicoſque omnino fore conſulendos. Apud Innoc. III. conqueſti ſunt Canonici Inculimenſes de Epiſcopo ſuo, quod confirmaret Abbates, ac tractaret cauſſas difficiles ſine Canonicorum aſſenſu. Pontifex de jure minime haeſitans, factum ſolum Bituricenſis Archiepiſcopi inquiſitioni permiſit. Innoc. III. Regeſt. I. Epiſt. 231. Non abs re erit nonnulla huc ex Eſpenio conferre (ceteris omiſſis Canonum Interpretibus idem plane ſentientibus) quae rem praeſentem mirifice confirmant: *Cum Capitulum Cathedrale*, inquit eximius vir Canonice apprime doctus, *totum Clerum repraeſentare coeperit, ipſumque Eccleſiae Senatum, praetendit etiam, juxta Canonum praeſcripta, in Miniſtrorum electione, & in Beneficiorum collatione, qua Clerici functionibus Eccleſiaſticis applicantur, tamquam in re ſummi momenti, Capituli conſilium expetendum.*

Mox ſententia ſua Alexandrina Decretali confirmata pergit in hunc modum: *Quod de inſtitutione*

perſonarum generaliter dicitur, *id ſingulari ratione militare videtur in inſtitutione*, *aut electione ad Cathedrales Praebendas*. *Cum enim Canonici*, *&* *Epiſcopus unum quaſi corpus ſint*, *aequum apparet*, *ut ad electionem membrorum totum corpus concurrat*. Quod & notat Zypaeus in Novo Jure tit. de Praeb. num. 4. Hinc indubie factum, ut in nonnullis Eccleſiis Cathedralibus etiamnum Canonicorum electio ſpectet ad Epiſcopum, ac Canonicos; quo jure etiam in Regno noſtro Cathedrales non paucae potiuntur adhuc; quae porro id privilegii modo non obtinent, nulla certa lege, ſed praeſcriptione paullatim invaleſcente ea poſſeſſione deturbatae ſunt. Nam de jure collatio, ſive proviſio Canonicatuum in Eccleſiis Cathedralibus ſimultanee ſpectare praeſumitur ad Epiſcopum, & Capitulum, ait Gloſſa communiter recepta cap. cum Eccleſia Ulterana 31. de Elect. Juris hujuſce Epiſcopo ſimul, ac Capitulo Canonicatuum collationem deferentis olfacere aliquid videmur etiam in Capituli noſtri Averſani Conſtitutionibus an. 1603. editis Bernardino Morra Antiſtite, Canoniciſque ad id operis Auctoritate Apoſtolica inſtructis. Harum quippe Caput VII. ita inſcribitur: *De qualitate Recipiendorum*. Prima porro Capitis periodus hanc vere perbellam continet praeceptionem: *Quoniam omnis Capituli Dignitas in eorum*, *qui cooptantur*, *qualitate nititur*, *accurate cavendum eſt*, *ne promiſcue omnes*, *ſed certi homines tum doctrina*, *tum morum integritate praeſtantes*, *quoad fieri poteſt*, *deligantur*, *qui onus ſuſtinere pro dignitate valeant*. *Quocirca ad aliquam ex quatuor Dignitatibus evehatur nemo*, *niſi ſit vel Canonum Doctor*, *vel Theologus*, *aut Licentiatus*. Quid nempe attinebat Capitularibus Conſtitutionibus hoc caput infercire, ſi ad unum Epiſcopum pertineret Canonicorum delectus? Si in iſta optione nullae prorſus Canonicorum partes? Ut-

Digitized by Google

Utcumque vero ſoli ſibi totum hoc negotium in pleriſque Cathedralibus vindicaverint Epiſcopi, quemadmodum & Beneficiorum extra Cathedralem collationem; minime vero id fieri paſſa eſt Eccleſia, niſi in iis Beneficiis, quibus ſimplicium nomen adhaeſit; ea vero, quibus animarum adnexa cura eſt, non unius Epiſcopi judicio permittuntur, ſed Capituli quoque, non *ἀμέσως* quidem, ſed data Capitulo facultate Examinatores probandi ſive in Synodo, quos propterea Synodales appellant, ſive extra, ſi Proſynodales fuerint; a quorum ſententia Epiſcopo diſcedere fas non eſt Tridentina Synodo ſic diſerte praecipiente. Idem prorſus obtinet in Praebendis, tum Theologica, tum Poenitentiali, quae concurſu inſtituto conferendas jubet Benedictus XIII. Bulla *Paſtoralis*. Immo & in ſimplicium quoque Beneficiorum, multoque magis Canonicatuum collatione, ubi ab ea Canonici excluſi ſunt, quis negaverit conſilium ſaltem, ſi non aſſenſum Capituli exquirendum eſſe ex ſaepe laudato Alexandri decreto?

Ad alterum caput accedo, quod eſt de judiciis, poenarumque inflictione. Meminerimus hic illius Africani Canonis, qui IV. Seculi diſciplinam refert, nullius cauſſam, niſi Clero praeſente audire Epiſcopum debere, ſi ſententiam ſuam irritam eſſe nolit. Similia omnino noviſſimo Decretalium jure. De criminalibus quippe cauſſis cognoſcere Epiſcopi haudquaquam poſſunt, niſi ſibi Canonicis adſidentibus: *Coram Eccleſiae ſenioribus*. Verba ſunt Cap. Qualiter, & Quanto de Accuſat. veterem morem confirmantis. Cui praeiverat Gregorius M. lib. 11. epiſt. 49. *Si quid vero de quocumque Clerico ad aures tuas pervenerit, facile non credas, nec ad vindictam te res accendat incognita: ſed praeſentibus Senioribus Eccleſiae tuae diligenter eſt veritas perſcrutanda, & tunc, ſi qualitas rei popoſcerit, Canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis*. Eadem Gre-

gorii auctoritate nititur Innoc. III. cap. Licet Heli 31. de Simonia ejuſdem Pontificis verba tranſcribens : *Nam juxta Canonicas ſanctiones* , inquit , *ſi quid de quocumque Clerico ad aures Praelati pervenerit &c.* Hoc de judiciali cognitione , de poenis vero reminiſci non pigeat toties memoratam Alexandrinam Conſtitutionem vetantem omnino Eccleſiaſticas perſonas deſtitui Capitulo ad id non conſulto. Et adhuc diſertius cap. Quanto de his , quae fiunt a Praelatis &c. *Fraternitati tuae mandamus , quatenus in conceſſionibus , & confirmationibus , & aliis Eccleſiae tuae negotiis Fratres tuos requiras , & cum eorum conſilio , vel ſanioris partis eadem peragas , & pertractes , & quae ſtatuenda ſunt ſtatuas , & errata corrigas , & evellenda diſſipes , & evellas* . Idem ſemper Rom. Pontifices diſciplinae ſolliciti urſere , ut omnia de Fratrum peragantur conſilio , ſatis perſuaſi ſapientiam in conſilio habitare , nec nemini propriae prudentiae innitendum , fidendumque . Omnino decernit Caeleſtinus III. cap. Quaeſivit : *De his , quae fiunt a majori parte Capituli* , uti Interdictum , ceteraeque Canonicae poenae non infligantur, nisi per Epiſcopum conſentiente Capitulo : *Fraternitati Tuae taliter reſpondemus , quod interdictum in aliqua Eccleſia per aliquem , & per aliquos de Canonicis tuis ſine tuo , & aliorum Fratrum aſſenſu poſitum obſervare non debes, nec etiam ſuſtinere , ut ab aliis obſervetur* . Quam ſanctae praeceptiones iſtae , quibus concordia caput inter, ac membra perbelle fovetur ! Et ita quidem res proceſſere , donec caritas coetibus Eccleſiaſticis praefuit . Sed ubi in iſthaec ſacra Collegia peſtifera pervaſit ambitio, diſſociatis animis ſolidam juriſdictionem utraque pars ad ſe corripere , & totam complecti probroſe tentavit . Et Capitula igitur in Epiſcoporum jura irrupere ſatis intemperanter . Apparet quippe ex Decreto Lateranenſis IV. ſub Innoc.

III.

III. eveniſſe aliquando, ut Canonici Eccleſiam ſuam Interdicto ſupponerent; de quo tamen poterat Epiſcopus apud Metropolitanum conqueri, & interim in Eccleſia celebrare, ſi ſine juſta, ac rationabili cauſſa ſententia pronunciata fuiſſet. Cap. Dilecto in Sexto de ſent. Excommun. probat Pontifex Innoc. IV. ſententiam excommunicationis a Decano Aurelianenſi in quemdam Eccleſiae bona occupare molientem propria auctoritate prolatam. Eam conſuetudinem invaleſcentem temperamentis aliquot molliendam cenſuit Lugdunenſe II. Accepimus modo ex Caeleſt. III. cap. Quaeſivit, Canonicos ſingulares ſine Epiſcopi, & Fratrum aſſenſu Interdicti ſententiam intorquentes. Hiſce initiis eo perventum eſt, ut Epiſcopalis juriſdictionis magnam partem Capitula nonnulla praeſcripſerint, quem titulum legitimum habet jus Pontificium. Neque interim ſibi quieſcendum Epiſcopi cenſuere. Ipſi etiam in jure Eccleſiaſtico dicundo, criminibuſque coërcendis ab ſuo conſortio paullatim Canonicos ſegregantes numquam denique conſtitere, donec eos omnino de Tribunali repulerint, atque in praeſcriptione ipſi etiam ſibi titulum conquiſierint. Audiatur hac in re Fagnanus, licet innovationis cauſſam in Canonicorum ignorantiam ſatis contumelioſe conferat: *Sed hodie*, inquit lib. 5. pag. 123. *forte propter ignorantiam Canonicorum communiter Epiſcopi contra eos praeſcripſerunt, ut ipſi ſoli abſque Capituli conſilio de criminibus inquirant, & juriſdictionem exerceant; & valet haec praeſcriptio*. Si vera ſint, quae hic Canonicis opponit Fagnanus ignorantiae eos poſtulans, in Epiſcopos recidit culpa, quos vehemens ſuſpicio gravat doli mali, perinde ac ſi eo conſilio ignaros Capitulo allegerint, uti ſolitarie ipſi rem gererent ſecluſo Canonicorum conſortio. Nam difficile creditu eſt, vel in media ſeculorum barbarie, nonnullos repertum iri doctrina praeſtantes, qui in Canonicos adlegerentur.

Tertium reſtat modo, quod in Legislatione verſatur. Res haec ex antiquiſſimo Eccleſiae more in Synodis ut plurimum expeditur. Eadem antiquitate docti Presbyteros ad Synodum conveniſſe, iiſque ſubſcripſiſſe innumeris prolatis monumentis ſuperius evicimus. A veteri porro diſciplina hodiernam non abhorrere inſtituti noſtri nunc ratio poſtulat, ut doceamus. Ordiamur ab Innoc. III. jubente Cathedralium Eccleſiarum Capitula ad Synodum Provinciae invitari, Cap. Etſi membra de iis, quae fiunt a Praelatis: *Provinciae Senonenſis Capitula Cathedralium Eccleſiarum ad nos querimoniam tranſmiſerunt, quod Archiepiſcopus Senonenſis, & ejus Suffraganei Procuratores eorum nuper ad Provinciale Concilium convocatos ad tractatum eorum admittere noluerunt. Viſum fuit nobis, ac Fratribus noſtris, ut Capitula ipſa ad hujuſmodi Concilia debeant invitari, & eorum Nuncii ad tractatum admitti, maxime ſuper illis, quae ipſa Capitula contingere dignoſcuntur.* Praeiverat exemplo Innocentius ipſe, qui Lateranenſi IV. Oecumenico ab ſeſe indicto Collegialium Eccleſiarum Delegatos adeſſe voluit de rebus ad ſe ſpectantibus tractaturos. Illud certe indignius ferendum eſt, jam tum Epiſcopos ab ſacris hiſce conventibus contra inveteratum Eccleſiae morem Capitula prohibere tentaſſe, ut proinde apud Rom. Pontificem querimoniae locum fecerint, quod non optimae in hujuſmodi Collegia opinionis, atque exiſtimationis indicium eſt. Concilium Provinciale Rhemenſe an. 1232. cum ſaepe conveniſſet ad Auguſtam Veromanduorum, omneſque ejus Provinciae Dioeceſes Interdicto ſuppoſuiſſet; Capitula Provinciae ejuſdem huic Interdicto interceſſere ea de cauſſa, quod ad ea Concilia convocata non eſſent, ac rem pervicere Innocentiana Decretali illis obſecundante. Vacante Rhemenſi Sede an. 1271. cum Sueſſionenſis Epiſcopus Milo Provinciale Concilium pro ejus

ejus Provinciae more indixiſſet, Capitulum Rhemenſe contra obnitendum cenſuit eo ex capite, quod ejus aſſenſus poſtulatus non eſſet; reſque tamdiu dilata, quamdiu huic incommodo obviam itum non eſt. Qui an. 1279. Budenſe Concilium habuit, eique utpote Sedis Apoſtolicae Legatus praefuit, non Cathedralium dumtaxat, ac Collegialium Canonicos accivit, ſed Superiores etiam Regularium, omniumque illorum praeſentiam, ac conſenſionem popoſcit, quorum intereſſet in propriis Eccleſiis ſeveriorem invehi diſciplinam. Haec cum ita ſeſe habuerint in Provincialibus Conciliis, eccui dubium eſſe poterit in Dioeceſanis idem obtinuiſſe, cum in illis inter Epiſcopos ipſos locum habuerint, & ab illis proximas Canonici Sedes occuparint; in iſtis Canonici Patres agant, & poſt Epiſcopum primi ſedeant?

Nunc de Canonicorum ſubſcriptionibus in Conciliis ſive Provincialibus, ſive Dioeceſanis, eorumque ſuffragiorum qualitate, ac valore paullo accuratius diſputandum. Et principio quidem extra controverſiam poſitum video ſuperiori aetate Presbyteros Conciliis ſubſcripſiſſe, in iiſque decisivi, ut vocant, ſuffragii jure donatos. Id non diffitetur immortalis memoriae Benedictus XIV. de Synod. Dioeceſ. lib. 13. cap. 2. n. 5. cujus verba huc tranſcribere non piget: *Plures*, inquit, *ex Provincialibus Synodis Presbyteros una cum Epiſcopis vocaſſe, eorundemque Acta ſubſcripſiſſe conſtat tum ex Concilio Arelatenſi I. habito an. 314. cui plures Presbyteros, quin immo & Diaconos, atque etiam Exorciſtas ſubſcriptos legimus in ejuſdem Actis editis a Syrmondo: tum ex Concilio Rom. ſub Symmacho an. 499. cui ſexaginta octo Presbyteros, & ſeptem Diaconos ſubſcriptos invenimus: tum denique, ut alia plurima praetermittamus*, (& certe plurima, ut ſuperius probatum eſt), *ex alio Concilio Rom. ſub Gregorio II. an. 721. ubi Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ſub*

hac

hac formula Decretis ab ipſis omnibus communi nomine promulgatis ſubſcripſere: Opportunus Gratia Dei Epiſcopus Maturanenſis huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi . Siſinnius S. R. E. ſub titulo S. Siſti Presbyter huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi : Muſcus humilis Diaconus S. Sedis Apoſtolicae huic Conſtituto a nobis promulgato ſubſcripſi . Haec ille , quae non immerito ad Dioeceſanas Synodos a nobis transferri aequus rerum aeſtimator minime inficiabitur . Ita Synodus Auguſtana an. 1548. Statuta Synodalia Epiſcopi aſſensione Capituli corroborat : *Adprobante Cathedralis Eccleſiae Noſtrae Venerabili Capitulo ſtatuimus , & ordinamus.* Ac ne ingratiſſimi hominum audiamus , quod extera conquirentes noſtra hic memorare minime dignemur , ecce tibi ex Ecclesia Neapolitana id confirmans illuſtre monumentum apud Mazochium de Eccl. Neap. ſemper una , Humbertus Neapol. Archiepiſcopus an. 1317. Conſtitutiones nonnullas editurus in hunc modum praefatur : *Humbertus Neapolitanus Archiepiſcopus . . . . idcirco de conſenſu , & voluntate dicti Noſtri Capituli infraſcriptis Conſtitutionibus perpetuo valituris duximus ſtatuendum* . In quae verba sic egregie commentatur Vir ad miraculum doctiſſimus : *Non tantum alienationes , permutationes , uniones , & cetera hujuſmodi de conſenſu , & voluntate Capituli ſemper factae , verum etiam Conſtitutiones perpetuo valiturae (uti ſuas haſce Humbertus vocat) ita demum robur accipiebant , ſi cum conſenſu , & voluntate Capituli fierent . Multo magis in Synodalibus Conſtitutionibus id valebat : quas quidem Archiepiſcopus Johannes Urſinus ſibi aeque , & Capitulo inſcribit ; Conſtitutiones* , inquit , *Synodales Domni Johannis Archiepiſcopi Neapolitani , & ejus Capituli* . Hactenus ille Capituli Neapolitani decus , & ornamentum . Huic ſententiae ſuffragatorem accersimus Pontificale Rom. non mediocris

illud

Digitized by Google

illud antiquitatis. Agens quippe de Ordine ad Synodum: *Poſt haec*, ait, *leguntur Conſtitutiones, ſi quae ſint, per Synodum approbandae*. Ex quo certo colligitur Synodi itidem ſuffragium desiderari, ut Conſtitutiones editae robur, & efficaciam ſortiantur, parendique obligationem inducant; quod etiam dilucide confirmat interrogatio Synodi Patribus facienda per verbum *Placet*.

Primo, quod ſciam, Capitulis de ſubſcriptione, ac pleni ſuffragii jure lis mota eſt in Provinciali Synodo (de Dioeceſana quippe nil dubii adhuc ſubortum erat) Burdigalensi habito an. 1624. Nam in Londinensi an. 1075. non omnino ſubmoti ſunt Presbyteri; conceſſum eſt enim jus ſuffragii Abbatibus, qui meri Presbyteri ſunt; & quod mireris, extra Preſbyterium. Cum nempe Santonensis Capituli Procurator ex antiquo more decisivum ſuffragium ad Capitulorum Procuratores ſpectare contendiſſet, opinionem ſuam juſſus eſt, tamquam erroneam retractare: *Sacro adprobante Concilio, decretis ultimi Concilii Burdigalenſis inhaerentes, opinionem quorundam, qui auſi ſunt aſſerere, praeter Epiſcopos quoſdam alios habere vocem deciſivam in Concilio Provinciali, ut erroneam judicamus*. Hic vides proculam primo diſtinctionem inter conſultivum, & decisivum ſuffragium toti certe antiquitati incognitam. Sed miramur certe, qua ratione opinioni huic erroris nota inuri poſſit. Nam non de jure diſputamus, ſed de facto. De facto autem conſtat: nempe in confeſſo eſt, per plura ſecula, Presbyteros ad Provinciales Synodos admiſſos eſſe cum ſubſcriptione; quod perinde eſt, ac cum ſuffragio decisivo. Canus Loc. Theol. lib. 5. cap. 5. Nonne id eſt contumeliam hanc ſatis atrocem in Majores noſtros evomere, etiam primae omnium Cathedrae Moderatores, qui Presbyterium ad ſubſcriptiones, & pleni ſuffragii jura in Synodalibus Conventibus acci-

civere, idque non tam ex liberalitate quadam, & in Presbyteros indulgentia (quam in quibuſdam illorum propriae auctoritatis ſtudioſiſſimis opinari non eſt), ſed quod eam ab Apoſtolico aevo inveteratam in Eccleſia diſciplinam reperiſſent? Sed cur, quaeſo, haec demum opinio erroris accuſabitur? Ne forte in Aërii errorem declinemus aſſerentis nil plane diſcriminis Epiſcopum inter, ac Preſbyterum intercedere. Riſum teneatis amici: perinde, ac si idem eſſet, Preſbyteros in Synodis decisivi ſuffragii jure potiri, & Epiſcopis eſſe compares. Nonne omnium confeſſione Epiſcopi ipſi in Synodis Oecumenicis jus habent definitivi ſuffragii, quin sint tamen Rom. Pontifici pares? Cur ergo erunt Preſbyteri Epiſcopis pares, si definitivi ſuffragii ipsis etiam in Synodis sive Provinciae, sive Dioeceſeos jus permittatur? Neſcio utrum illuc confugiant, Epiſcopos certe definitivum ſuffragium in Oecumenicis Synodis habere, integrum tamen eſſe, nec teneri Rom. Pontificem in ferenda ſententia majorem Judicum partem ſequi, eorumque doctrinam probare. Nam quo demum pacto hoc Epiſcoporum erit ſuffragium definitivum, si liberum sit Pontifici Rom. ab illo diſcedere? Certe non Epiſcopi, ſed Pontifex unus rem conficiet. Quam melius rationes ſubducit doctiſſimus Melchior Canus, qui, quamvis, inquit, omnes Epiſcopi in Generalibus Conciliis veri sint judices, ſupremum judicium, & certe maximi ponderis penes eſt Rom. Pontificem Chriſti Vicarium totiuſque Eccleſiae Caput. Cui adſtipulantes illud aſſerere poſſe videmur, etsi definitivum ſuffragium in Conciliis Minoribus etiam Presbyteris conceditur, ſupremam in Epiſcopo, ac praeponderantem auctoritatem agnoſcendam, ita ut ejus ſententia norma sit, ac regula, a qua ceteris, nisi aperte rationi ac juri diſſona fuerit, non facile liceat diſcedere.

Sed nunc auctoritate pugnemus. Non ignorabant cer-

Digitized by Google

certe, ſe Presbyteris antecellere Epiſcopi illi, quotquot praeteritis Seculis Presbyteros ad ſubſcriptionem, ac jus ſuffragii decisivi perlubenter admiſere; neque ulla fuit in eis mora, quin illos in Epiſcoporum gremium ad conſultandum, ac deliberandum acciperent, quod sint Epiſcopi & Ordinis, & juriſdictionis poteſtate Preſbyteris ſuperiores, quodque poſſent leges ferre, quibus ipsi etjam Presbyteri inviti, ac reluctantes coërceantur. Meminerant quippe illius ſaluberrimae Chriſti ſententiae, quae omnibus ſeculis Eccleſiae in legislatione pro norma fuit, *Reges Gentium dominantur earum: vos autem non ſic*. Volebant ab omnibus caritate duce, ac pediſſequa decerni, quod ab omnibus eſſet ſervandum. Et nonne etiam Abbates modo quaſi Epiſcopali juriſdictione pollentes, & Ordinum Regularium Generales Miniſtri ad ipſa Oecumenica Concilia cum deciſivi jure ſuffragii Eccleſia largiente aditum invenere? Cur non Aërianam in Eccleſiam invehi haereſim, & Epiſcoporum juriſdictioni vim afferri reclamatum eſt, cum Preſbyteri ſimplices Epiſcopis in ſuffragii praerogativa in conſeſſu Orbis terrarum maximo proxime accederent? Nonne Eccleſiaſticum noviſſimum jus, quale in libris Decretalium proſtat, Epiſcopalem poteſtatem limitibus quibuſdam coërcuit, eamque Canonicorum conſenſui illigavit quibuſdam in capitibus, quae inferne dabuntur, (niſi potius in ſatis paucis rebus libertatem Epiſcoporum compreſſerit, quae tota prius ab omnium conſenſione pendebat) quid? Aërianum in illas leges permeaſſe virus autumabimus? Sed ut omnia alia taceamus, certe Capitulis conſultivum ſuffragium denegabit nemo; ejuſque in Synodis Epiſcopalibus omnium conſenſione tanta eſt neceſſitas, ut Benedicto XIV. teſte ſi Epiſcopus inconſulto Capitulo novas ediderit Conſtitutiones, atque in Synodo promulgaverit, utpote deficientes a praeſcripta norma,

omni-

omnino careant firmitate . Nonne haec neceſſitas , ajo , Capitulum conſulendi , ac tanta neceſſitas, ut re neglecta Conſtitutiones in irritum cadant , compedes ſunt , in quas Epiſcopalis poteſtas juriſdictionis, qua ſupra Preſbyteros pollet , ineluctabiliter conjicitur ? Quid ? nonne leges hujuſmodi , ſtatuta iſthaec Aërium ſapere inſulſe ſatis quis pronuntiaverit ?

Sed apage has ineptias . Res ita ſe habet : Ubi prius ſumma animi conjunctione Epiſcopis Presbyteria cohaerebant, ubi unum, & indivulſum conflabant corpus , in quo Epiſcopi capitis, Presbyteri membrorum locum tenebant, ubi ſumma concordia, conſenſione ſumma res gerebatur, optimum viſum , ut cum Hieronymo loquar, in communi ab Epiſcopis, & Preſbyteris Eccleſias regi; leges omnes unanimi conſenſu ferri, communibus, paribuſque ſuffragiis. Cum porro diſcordia primum , peſtifera deinde ambitio ſanctiſſimam , pulcherrimamque ſocietatem diſcidiſſet , cum Canonici ſe ſe Epiſcopis immorigeros, ac contumaces praeſtare coepiſſent , exemtiones affectare , ac liberiorem vivendi rationem inire , neceſſe fuit omnino Epiſcopalem poteſtatem priſtinis vinculis paullo amplius expedire ; eaque paucis admodum rebus Capitulorum conſenſu coërcita, ut latius deinceps, ubi opus eſſet, excurreret, pati . Ne vero priſca prorſus intercideret diſciplina, ejuſque veſtigia ſupereſſent aliqua , ad conſultivum votum fuit neceſſario confugiendum . Et id quidem non lege aliqua peculiari denique ſtatutum , qualis certe non exſtat , ait Auctor Operis *Les Pretres juges dans le Conciles avec les Eveques* tom. 2 pag. 246., ſed uſu potius , ac conſuetudine, quam deinceps S. Concilii Congregatio ita probavit , ut religioni ducatur diverſum ſentire . Ad id igitur res rediit , ut in Synodo ſuffragium ſolummodo conſultivum Capitulo relictum ſit nulla neceſſitate Epiſcopis

pis impoſita illius amplectendi : praetermiſſa tamen hac obſervatione nullius roboris decreta , ſi quae promulgentur , exsiſtant . Qua in re illuſum potius Capitulis eſſe videtur : nam quae utilitas conſultivi hujuſce ſuffragii , quod impune liceat ſpernere ? Quid tu ad petendum conſilium adigis illum , cui liberum eſt iſthoc rejecto in contrarium plane abire ? Principes quidem Magnates ſuos conſiliis adhibent, nulla eos neceſſitate urgente in conſiliariorum ſententiam. Verum liberum illis eſt , atque integrum & conſilium petere , aeque ac ſequi . Non ita Epiſcopi conſilium jubentur petere , & ſumma libertate rejicere permittuntur . Quid iſthuc rei eſt , niſi aut irriſio , aut inutilis quaedam caeremonia ? Ita ſane poſſet imperitis videri . Sed intereſſe non parum viſum eſt Eccleſiae Epiſcopos compellere ad Canonicos ſuos in omnibus conſulendos . Nam si , uti opinari par eſt , ſana prorſus , & ad rationis libellam exacta conſilia deliberanti Antiſtiti ſuo a Capitulo proponantur , incompoſiti eſſet , ac pervicacis animi illa reſpuere ; quod de Epiſcopo ſuſpicari piaculum cenſemus . Si porro Canonici ab inſtituto , officioque diſcedentes , ſententiae fortaſſis Ecclesiae ſtatum, morumque diſciplinam interturbanti pertinaciter adhaereſcerent , illis intercedendi , atque oppoſitum plane ſtatuendi libertas nativa Epiſcopo ampliſſima fuit relinquenda . Hanc porro diſceptationem concludamus verbis doctiſſimi Gerſonis de origine Jur. Conſid. XII. qui licet ſuffragii decisivi in Conciliis minoribus etiam Praelatis aſſerat , quales ſunt Curati , & Hierarchae (erant olim tales Preſbyteri omnes) sic ſuam ſententiam egregie temperandam cenſet : *Dicamus poſtremo , quod licet ea , quae ſtatim dicta ſunt, conſonare videantur juri divino , & obſervationi priorum Conciliorum , & rationi ; nihilominus Concilium poteſt certis de cauſſis , & ad tempus conſtituere voces definitivas in pluribus , vel paucioribus.*

Sed

Sed rem noſtram agamus, ad quam ſatis eſt conſultivum ſaltem ſuffragium ad Capitula pertinere, Canonicos in omnibus gravioris momenti negotiis ab Epiſcopis, jure id exigente, eſſe neceſſario conſulendos; nonne hic prono alveo conſecutio fluit, illos oportere tales in conſortio, Capituloque habere Canonicos, qui hoc demum tam grandi, tam periculoſo munere digne queant, ac laudabiliter defungi! Id certe vidit Tridentina Synodus, quae cum poſt antiquos Patres, ac Concilia Capitula agnoviſſet veluti Epiſcoporum Senatum, atque eorum, uti vocant, Conſiliarios natos, eam probitatem, morumque integritatem in iis, eam doctrinae excellentiam exquirit, ut vere Senatorum loco Epiſcopis ſint. Optare ergo ſe fatetur, ut dimidia ſaltem Canonicorum pars aut in ſacra Theologia, aut in Canonica re Doctoris lauream nacta ſit. Seſſ. 24. de Ref. cap. 12. Praeiverat Synodus Burdigalenſis an. 1624. cap. 9. *Metropolitanam*, ait, *& alias Cathedrales Eccleſias eas perſonas ita probitate, ac ſcientia commendatas ad Canonicatus eligere, & aſſumere, ut ex iis Corpus Capituli coaleſcens, Senatus Epiſcoporum, unde conſilium accerſant, merito dici poſſit*. Qua in re quid ſanctius, quid diſciplinae hodiernae etiam accommodatius, quid aeque utile, immo neceſſarium decerni poterat? Quod is demum facile intelliget, qui minime ignoraverit, quam late pateat muneris hujus Canonicorum humeris impoſiti amplitudo, quot in quotidiana Eccleſiae procuratione & ardua, & magna, & expeditu difficilia occurrere poſſint negotia, de quibus ſicut eos conſulendi Epiſcopo poteſtas eſt; ita iis continuo, si moram forte res non patiatur, reſpondendi neceſſitas eſt injuncta. Quid quod intactum illud adhuc ſupereſt ex noviſſima Tridentini Lege, ut Epiſcopo ad plures abeunte, Epiſcopalis ſolida juriſdictio, atque Ecclesiae gubernatio recta in

Digitized by Google

in Capitulum pleno jure concurrat ? Nonne hinc facile colliget aequus rerum aeſtimator ſumma Canonicos peritia praeditos eſſe oportere, tali propemodum, qualis in Epiſcopo deſideratur, quandoquidem in illos Epiſcopalis ſarcina tranſferenda eſt ? *Si enim*, verba ſunt Eſpenii De Can. Offic. Part. 1. cap. 2. §. 3. *non exigua Reip. aut Regno injuria fieri exiſtimaretur, ſi in Senatum illum, cujus conſilio praecipua Regni negotia eſſent pertractanda, intruderetur perſona negotiis Regni tractandis incapax; quanta non erit Eccleſiae facta injuria, ſi in ejus Senatum intrudantur perſonae, quae Eccleſiae regendae nullatenus ſunt capaces; aut, quod pejus eſt, ſi quid induſtriae, aut capacitatis in ipſis eſt, potius in Eccleſiae perniciem, quam in ipſius utilitatem convertunt ?* Quin immo & hoc ſapientiſſime a Majoribus conſtitutum eſt, ut ad Canonicos, vita perfuncto Epiſcopo, Paſtoralis cura abiret, quippe qui diuturna cum Epiſcopo conſuetudine ad Paſtorale munus tam probe informati cenſendi ſunt, ut illis difficile non ſit Epiſcopos agere, manumque ad Eccleſiae clavum admovere citra ullum gregis diſcrimen.

Perinde ergo eſt ad rem noſtram, ſive definitivum, ſive conſultivum ſuffragium Canonici habere dicantur. Verum, uti ſuperius indicavimus, non pauca ſunt, in quibus a Canonicorum ſententia diſcedere Epiſcopo, jure id ſtatuente, non liceat. Ne quid porro in hac re deſideretur, catalogum dare operae pretium ducimus, & eorum, in quibus deciſivum ſuffragium imperatum eſt, & eorum, in quibus conſultivum tantum requiritur. Deciſivum in his, quae ſequuntur, locum habet. I. In alienatione rerum Eccleſiaſticarum, quae ad Cathedralem pertinent Eccleſiam. *Can. ſine exceptione* 53. cauſ. 62. *quaeſt.* 2. *cap. ut ſuper* §. finali *de rebus Eccleſiae non alienandis*, Cap. 1. *de his, quae fiunt*

H &c.

&c. II. In adminiſtratione bonorum, ac redituum Eccleſiae, quae, ſi communia inter Epiſcopum, ac Capitulum ſint, ad utrumque ſpectat adminiſtratio. Cap. *Novit*, *cap. Quanto*, *Cap. ea noſcitur*. *De his, quae fiunt a Praelatis ſine conſenſu* &c. III. In ſuppreſſione Canonicatuum, ac Beneficiorum, quae etiam legitima favente cauſſa ſine Capituli conſenſu Epiſcopo non permittitur. *Cap. cum acceſſiſſent* de conſtitutionib. IV. In adnexione Eccleſiae unius alteri Eccleſiae, ſeu Dignitati, ſeu Praebendae, quae ſine Capituli conſenſu Epiſcopo licere jura non permittunt. *Cap. Tua Nuper*. *De his, quae fiunt*, &c. *Clement. ſi una de rebus Eccleſiae non alienandis*. V. Capituli aſſenſus expoſcitur, ſi Eccleſiae auctoritas minueretur. *Cap. Dilecti* 13. *de Majoritate, & Obedientia*. VI. In negotio quolibet, ubi forte Cathedralis Eccleſiae detrimentum timeatur. *Cap. Humilis Doctrina de Majoritate & Obed.* VI. Ut Seminarium in Aedibus Canonicalibus erigatur, quod ſane ibi exſtrui nequit ſine Canonicorum conſenſu; itaque ab ipſorum Aedibus diviſum ſit, ut Seminarii alumni cum Canonicis, aut Presbyteris minime communicent. *S. Con. Cong. in Mutinenſi* 3. *Feb.* 1604. VIII. In Canonicorum, qui ſupernumerarii dicuntur, creatione; quae res ſine Capituli conſenſu non recte ab Epiſcopo inſtituitur. Eadem *S. Con. Cong. in Fulginatenſi* 26. *Feb.* 1639. IX. Si velit Epiſcopus animarum curam, quae integrum Capitulum tangit, uni certae Perſonae, aut Dignitati perpetuo adnectere, id ei licebit ex Concilio Tridentino, modo Capituli conſenſus non abſit. Eadem S. Con. Cong. *in Compſona* 2. *Julii* 1647. X. Conſenſus omnium Canonicorum poſtulatur in actibus voluntariis, & ubi de Eccleſiae agatur intertrimento, nec majoris partis conſenſio ſufficit: ſecus, ſi de actibus neceſſariis ſermo ſit, & Eccleſiae utilitatem reſpiciant. In omnibus hiſce per-

perinde eſt Capituli conſenſum expoſci, ac nullius momenti illa eſſe, quae ab Epiſcopo illo abnuente attentantur.

Nunc, quae consilium Capituli exquirant ſubnectamus. I. Requiritur in Beneficiorum Inſtitutionibus, ac Deſtitutionibus. Cap. *Novit* ſaepius memorato *De his, quae fiunt*. II. In Clericorum Ordinationibus. Can. Epiſcopus sine consilio 6. Diſtinct. 24. ibi: *Epiſcopus ſine conſilio Clericorum ſuorum Clericos non ordinet*. III. In diſpenſationibus, & confirmationibus. *C. praeſentium* 3. *cauſ.* 1. *quaeſt.* 5. *cap. quanto de his, quae fiunt &c.* IV. In Inquisitionibus, & Condemnationibus Clericorum, vel Sacerdotum, de quibus latius ſupra. *Cap. ſi quid vero* 23. *diſt.* 85. *cap. Licet Heli verſ. Juxta Canonicas ſanctiones de Simonia*. V. In ſupplicationibus edicendis, dirigendis, atque deducendis Epiſcopus aget de Capituli consilio. S. R. Cong. *in Elboren.* 28. *Martii* 1628. VI. De eodem Capituli Consilio designet, ac diſtribuat Epiſcopus, prout viderit expedire, quibus quiſque Ordo ex Sacris adnexus in poſterum eſſe debeat Eccleſiarum Cathedralium Canonicatibus, aut Portionibus; ita tamen, ut dimidia ſaltem pars Presbyteri sint; ceteri vero Diaconi, aut Subdiaconi. Ubi vero conſuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes sint Presbyteri, omnino obſervetur. Verba ſunt Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. VI. Indulgentiae non per alios, quam per Epiſcopos indicuntur adhibitis duobus de Capitulo. Ex Trident. ſeſſ. 21. de Refor. cap. 9. VII. Dioeceſana Synodus, antequam indicatur, ac promulgetur, Capituli consilium Epiſcopo adhibendum eſt. Cap. *quanto de his, quae fiunt a Praelatis*. *Epiſcopus enim prudens*, ait Lucius Ferraris Biblioth. Canon. V. Capitulum n. 21. *antequam Synodi decreta promulget, debet prius in privatis congreſſibus a viris doctrina, prudentia, ac pietate prae-*

praeſtantibus ; & deinde ex obligatione a Capitulo collegialiter coadunato Conſilium exquirere . . . . . Quod si Epiſcopus Conſtitutiones ſuas inconſulto Capitulo promulgaverit , illae profecto , quod ad formam juris non sint exactae , firmitate carent . In hanc ſententiam laudat Bened. XIV. de Synod. Dioeceſ. lib. 8. cap. 1. VIII. De primo ad ultimum Capituli conſilium generatim requiri debet in omnibus arduis Eccleſiae negotiis . *Cap. Novit* . Cap. Quanto . Cap. Paſtoralis . De his , quae fiunt a Praelatis sine conſenſu Capituli . *Eccleſia enim habet Senatum* , pergit idem Ferraris , *ſeu coetum Presbyterorum , ideſt Capitulum , ſine quorum Conſilio Praelato nihil agere licet . Cap. Eccleſia babet Senatum 7. cauſ. 16. quaeſt.* 1. Et facit ad hoc Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 12 de Reform. ibi : *ut merito Eccleſiae Senatus dici poſſit* .

Haec porro , quae fuſiori calamo hactenus deduximus , (tum maxime , cum Capitulorum jura omni ex parte intacta erant , & illaeſa) ſatis luculenter oſtendunt , immenſam negotiorum molem Canonicorum cervicibus incubuiſſe. Fiebat inde, ut quemadmodum Epiſcopi modo laborioſa Dioeceſeos adminiſtratione diſtenti a Divinis Officiis, ac Choro, ut plurimum abſtinent ; ita & Canonici non plane diſſimili cura occupati ad eadem Divina Officia perraro convenientes locum fecerint aliorum Miniſtrorum inſtitutioni, qui in Eccleſiaſticis Horis recitandis , ac Chori functionibus aliis Cathedralium Canonicis ſuppetias ferrent . Hi ſunt , quos variis nominibus Canoniſtae ditarunt , Portionariorum videlicet , Manſionariorum , Aſſiſiorum , Beneficiatorum, Cappellanorum ; & si vulgato nomine fortaſſis notiore , licet minus proprio , utendum eſt , Hebdomadariorum. Sed in eorum originem paullo diligentius inquiramus .

Oratio , praecipua Chriſtianae Religionis teſſera , ma-

maximi ſemper in Eccleſia habita eſt. Ea etsi divino urgente mandato fidelibus omnibus pernecesſaria eſt, Eccleſiaſticis tamen hominibus pro anima, ac ſpiritu eſt, qui quemadmodum ſanctiorem ex inſtituto ſuo prae ceteris vitae rationem inire debent; ita id sine Deo aſſiduis precibus exorato minime praeſtare eos poſſe Fidei dogma eſt. Et primi quidem Eccleſiae Paſtores Apoſtolorum praeeunte exemplo, qui orationi, ac miniſterio verbi inſtantes erant, utrumque admirabili nexu conjungebant; & Eccleſiarum ſollicitudine quotidiana presſi sive in Eccleſia, sive in privato quolibet Oratorio, quo eos perſecutionis metus compuliſſet, una cum Clero, ac Populo frequentiſſime coibant, divinum hoc munus diurnis, nocturniſque horis perſoluturi. Non poterant autem meliores Altiſſimo offerre sive laudes, sive preces, quam quas Deus ipſe in Sacris Litteris homines edocuit, ut ita quadam ratione (cum ex Apoſtolo nos quid petamus, ignoremus,) Spiritus ipſe pro nobis interpellaret. Hinc profluxit Officium illud, veriſſima nomenclatione Divinum appellatum, e Pſalmis, Scripturaeque Sanctae Lectionibus conflatum: cujus recitationem Clericis omnibus, ſaltem Majoribus, ita praeceptum Eccleſia quovis ſeculo voluit, ut qui cum ceteris divinis Laudibus decantandis intereſſe gravi aliqua neceſſitate prohiberentur, eam privatim nullo modo intermitterent. Quid vero miremur priſcam illam Clericorum aſſiduitatem in Eccleſiaſtici Officii perſolutione, cum conſtet Laicos homines, immo & Principes ipſos, ac Magnates sive in publicis Templis, sive in domeſticis Sacellis Angelico huic muneri operam dediſſe non inſtrenuam? Innumera hujuſce moris ſuppeditat monumenta Eccleſiaſtica Hiſtoria, quibus exſcribendis conſulto abſtinemus memores illius effati, artificem ne in melius quidem aberrare ſinas. Illud vero omittere religio eſt mihi,

 con-

conſueviſſe olim Nobiles quemdam e ſervis ſuis libertate donare, ut in proprio Oratorio Canonicas horas ſibi recitaret. Tantus in illis & fidei fervor, & adverſus hanc religioſam exercitationem animi ſtudium, ac propenſio.

Secutis porro temporibus, sive deferveſcente caritate, sive negotiorum turbis ſuccreſcentibus, quae duo simul conjungebantur olim & aſſiduitas in Ecclesia divinis laudibus concinendis, & labor in miniſterio, ſeparari coeperunt, cum Epiſcopi, ceterique Animarum Curatores, quales ab initio Canonicos fuiſſe diximus, alio, ut levius dicamus, avocati, totique in Eccleſiae adminiſtratione immerſi, Divinam Pſalmodiam tantum non deſeruerunt. Eoque res iſthaec proceſſit, ut quarumdam Eccleſiarum Canonici alienum ab ſe ſe munus hoc ſibi peſſime perſuaſerint. Illuſtre corruptelae hujuſce exemplum nobis ſuppetit ex reſponſo Canonici cujuſdam apud clariſſimum Mazochium in ſaepius, nec tamen ſatis laudato Opere de Eccleſia Neap. ſemper unica. Agebatur quippe de Sacro Ordine ſingulis Canonicatibus ex Tridentini praeſcripto adnectendo; habitoque ad id rei Capitulari Conventu, cum ſinguli Canonicorum ſuam rogarentur ſententiam, quidam eorum ſic opinatus eſt. *Iſtud noſtrum Capitulum eſt ſatis ab omnibus Capitulis diverſum: & non eſt aliud Capitulum, uti Noſtrum. Unde Sacrum Conc. Tridentinum non poterit intelligi de noſtro. Canonici enim noſtri non tenentur Eccleſiae ſervitio... Ut quid Canonicatibus Sacri Ordines ſunt adnectendi? Unde ſum voti, non eſſe eiſdem Canonicatibus Sacros Ordines adnectendos*. Secundum hanc ſententiam non defuerunt alii, qui cenſuerint. Vide opinamenti monſtrum, quaſi alio conſilio, quam ut Eccleſiae ſervirent, Canonicatus sint inſtituti, aut quidquam Eccleſiae poſſit utilitatis impendere, qui Sacris Ordinibus inſignitus non eſt.

Li-

Digitized by Google

Licet vero id ſingulare Neapolitani Capituli privilegium praefatus Canonicus crederet, uti Eccleſiae ſervitute eſſet immune: cetera tamen Capitula eamdem ſibi libertatem poſſe vindicare cenſuerunt. Fiebat inde, ut non ſine bonorum offenſione Divinorum Officiorum celebratio aut deſerta jaceret, aut ad paucos admodum redigeretur. Huic tam gravi incommodo medio aevo obviam iri creditum eſt, ſi juniores Clerici complures Capitulis adlegerentur ad divinam Officiorum Sacrorum Pſalmodiam celebrandam, cui muneri accommodata prorſus erat illa aetas. Eo tandem res erupit, ait Thomasinus de Benef. part. 1. lib. 3. cap. 10. n. 5. ut duae ſecernerentur in Capitulis Cathedralibus Canonicorum claſſes: altera juniorum, qui Eccleſiae pſalmodiae manciparentur: altera eorum, qui ſacris decorati eſſent Ordinibus; poſſentque jam Epiſcoporum Conſiliarii, & Adminiſtri videri. Olfacimus hic quamdam Hebdomadariorum umbram. Clericos animadvertimus juniores concentui Eccleſiaſtico unice mancipatos; Canonicos, si, ita dicere ſas eſt, minorum gentium; qui Canonici fortaſſis appellantur ex antiqua Canonicorum notione Clericis omnibus bonis Ecclesiae alitis communi; a veris Canonicis Epiſcopi Adminiſtris, Consiliariiſque immane quantum diſcrepantes.

Sed iſta demum Capituli ſectio, ac recens invecta Canonicorum diſtinctio ſtatim diſplicuit; actumque eſt, ut in veros Canonicos simul cumularentur & florentiſſimorum Ecclesiae temporum decora, & ornamenta, cum Presbyteri, Diaconique Cathedrales Senatum, Synodumque perpetuam Epiſcopi conflarent, & aetatis illius aureae, ubi etiam Divinae Pſalmodiae Canonici maxime vacabant, functiones ſcilicet omnium ſanctiſſimae, aemulaeque caeleſtium Canticorum. Sed non continuo huic pientiſſimo consilio obſecundatum eſt; perrexerunt Canonici Choro frequentes abeſſe alio occupati. Quamobrem neceſſe

Digitized by Google

prorſus fuit genus aliud Miniſtrorum in Cathedrales fere omnes invehere, a Canonicis longe diverſum, iisdem in Choralibus functionibus ſubditum, ut iisdem in concentu, ceteriſque Chori Miniſteriis, sicubi abeſſent, opitularentur. Hujuſce inſtitutionis aetatem XIII. exeunte ſeculo comperimus. Et Romae primum hi novi Canonicorum Miniſtri prodiere in Basilica S. Petri, inſtitutionem probante Johanne XXI. an. 1277. Bulla ad id expedita, quae refertur in Bullario S. Basilicae Vaticanae. Ibi enim inſtituti dicuntur hujuſmodi Beneficiarii, ut Canonicis in Divinis Officiis perſolvendis ſubsidio eſſent, cum plena tamen ad ipſos Canonicos ſubjectione; ſervitiumque Cathedralis habitum fuit pro titulo Beneficii eorumdem, uti colligere eſt ex laudata Bulla Johan. XXI. & ex altera Nicolai III. an. 1279. Hinc diſcrimen ortum inter Canonicos Cathedrales, & hos Beneficiarios, quod illis pro titulo eſt Cathedralis ipſa Ecclesia, cui cardinati ſunt: hiſce vero ejuſdem ſervitium ab ipsis in illius Choro exhibendum. Ex his plane conſequitur, Beneficiarios Capituli nomine minime venire, ſtallum, ut ajunt, in Choro minime obtinere, neque ſuffragii jure pollere: non tamen Corpus a Canonicis diſtinctum conflare; neque ad Collegii formam coire. Adhaerent quippe Canonicis, uti Deſervitores Capituli, quae nomenclatura a Canoniſtis paſſim uſurpatur; quod nolim in eorum contumeliam dictum accipi, ſed eo ut eorum miniſterium significetur; nam infima etiam miniſteria, quaecumque tandem ea sint, in Ecclesia Dei ſemper maximi habenda ſunt.

Ex his, quae huc uſque deſcripta ſunt, facile lis illa componi poſſe videtur, quae paucis abhinc annis Canonicos inter Cathedrales, & Beneficiarios iſtiuſmodi non levi exarsit contentione, ac ſuprema etiam pervasit Tribunalia, num ſcilicet Beneficiariis hiſ-

hiſce ad Canonicatus adipiſcendos patefaciendus ſit aditus in Cathedralibus illis, ubi aut ſemper, aut fere ſemper eis fuit intercluſus. Equidem nolo illis negotium faceſſere longiſſimi temporis praeſcriptione, quae, quoties hominum ſuperet memoriam, validiſſimum jus conficere non dubitatur. Antiqui enim mores hoc certe oſtendunt abs re Eccleſiae non eſſe hujuſmodi homines ad altiorem hunce gradum provehere. Sin minus, aut uno, aut altero ſaltem tempore, aut unus, aut alter Antiſtes eorum aliquos altius aſcendere juſſiſſet. Contingere enim poteſt, ut unius, aut alterius lubidine injuria irrogetur: ut vero omnes per longiſſimam temporis intercapedinem eodem ingenio ſint Epiſcopi, id enim vero nec contigit umquam, nec pro rerum humanarum conditione contingere umquam poteſt. Nolo itidem litem Beneficiariis eo ex capite intentare, quod decere minime videatur, ut qui deſerviendo inſtituti ſunt; ad imperandum continuo arceſſantur; quemadmodum indecorum certe exiſtimaretur, ſi Judicum apparitores in Tribunalibus, ſtatim nullo alio interjecto gradu ad jus dicendum advocarentur. Quae certe ratio fuiſſe videtur, ut in illuſtrioribus, ac bene compoſitis Capitulis haec Ordinis perturbatio minime toleretur. Sed mitto haec omnia. Nam ſat ſcio aliquam partem aequi, bonique me dicturum, nec tria inter nos hic commutanda eſſe verba. Sane didicimus hactenus, qui fuerint olim Presbyteri, quaenam in Presbyterio munera eorum, jura, ac decora; quoſnam Canonicos eſſe hodiedum oporteat illorum in juribus, ac muneribus ſucceſſores, qua morum caſtimonia, qua doctrinae excellentia praeditos, ut a conſiliis ſaltem Epiſcopis eſſe queant, & Eccleſiae utilitati, cujus vere Senatus ſunt. Id certe inconcuſſum eſt; & ad faſtidium uſque hactenus inculcatum. Si ergo inter Beneficiarios Cathedralis cujuſcumque aut pauci, aut plures forte fortuna exſtiterint,

Digitized by Google

ſint, qui his dotibus ornati Eccleſiae Chriſti & ornamento, gloriae, & adjumento futuri ſperentur; age vero hi ad tam conſpicuum Eccleſiae ordinem ſtatim extollantur, evehantur, ſublimes ferantur. Plaudent boni eorum provecti ni, congaudebunt ſocii, exultabit populus; ipſi invidi os occludent, conticeſcent. Quis enim hiſcere contra, quis tam juſtae electioni audeat obtrectare?

Sed vereor, ut perſacile ſit multos in Beneficiariorum coetu invenire, qui ceteris, (quos in aliorum coetu facilius comperire eſt) doctrinae praeſtantia antecellant, iiſque aliis ornamentis, quae dignum Canonicum, qualem Eccleſia expetit, conſtituant. Nam praeſtantia hic omnino requiritur: ſcitum quippe ad Beneficia, majora potiſſimum, digniores eſſe provehendos. Ut ut igitur demus ex Beneficiariis aliquem ſapientiae nomine commendari; non ſtatim Canonicatu dignus erit, niſi aliis praeſtet Eccleſiaſticis viris, qui in aliis claſſibus in miniſterio collaborant. Haec porro praeſtantia quam rara in ſaepe laudatis hiſce inferioribus Miniſtris! Satis habent Epiſcopi, dum eos Sacerdotes inungunt, ſi ſufficienti ad ſacrum faciendum ſcientia polleant, id unum forte curantes, ut canora voce inſtructi, ac concinendi peritia, quod ferme unum eorum munus eſt, praediti appareant. Et certe, qui muſicae addiſcendae operam navant, impares ſe, & minus idoneos ſeverioribus diſciplinis arripiendis experiuntur. Cantus nimirum oblectamentum adeo animum allicit, ac plane comprehendit, ut vix alteri graviori locum relinquat rei. Neque noſtrum id eſt opinamentum, ſed ſanctiſſimi, doctiſſimique Pontificis Gregorii Magni, qui Cantoris munus non dico Presbyteris, ſed ipſis Diaconis interdicit, in Subdiaconos illud, alioſque Minores Clericos rejiciens; tum quod pueros, ac juniores Clericos minime deceat, ut Dei laudes in Eccleſia ſuavi cum modu-

dulatione concinant; Diaconum vero aetate, ac dignitate provectum abſonum videatur in eo curam, operamque omnem ponere, ut ſuaviſſime canat; tùm vel maxime, ne concentus ſtudio Diaconi a miniſterio verbi, ac pauperum cura, quod longe momentoſius eſt, avocarentur. *In Romana Eccleſia*, inquit lib. 4. epiſt. 45. *dudum eſt conſuetudo valde reprehenſibilis exorta, ut quidam Sacri Altaris Miniſtri Cantores eligantur, & in Diaconatus Ordine conſtituti modulationi vocis inſerviant, quos ad praedicationis officium, eleemoſynarumque ſtudium vacare congruebat . . . . Qua in re praeſenti decreto conſtituo, ut in hac Sede Sacri Altaris Miniſtri cantare non debeant, ſolumque Evangelicae lectionis munus inter Miſſarum ſolemnia exſolvant. Pſalmos vero, ac reliquas lectiones cenſeo per Subdiaconos, vel, ſi neceſſitas fuerit, per minores Ordines exhiberi.* Id certe Gregorius ſtatuit, non quod a concentu abhorreret, cum res in Eccleſia fuerit ad ejus uſque tempora uſurpatiſſima, & cantum ipſum meliorem juſſerit modulationem induere, quae ab ejus nomine Gregoriana nuncupatur; ſed quod noluerit altioris Ordinis Miniſtros levioribus hiſce rebus diſtineri, quae curis gravioribus imparem hominem praeſtant. Nihil ergo nobis excidit a ratione alienum, cum aſſeruimus vix poſſe contingere, ut inter hos Cantores excellens doctrina, ac praeſtans ſapientia, illa ipſa, quae Canonicalibus explendis muneribus par ſit, inveniatur. Res eſt etiam evidentia facti notiſſima: rimemur, ac diligentiſſime Collegia illa perſcrutemur, ubi ad concentum adoleſcentes informantur, diſpeream ſi unus, aut alter eorum etiam, qui litteraturae operam dant (nam & ibi etiam in litteris inſtituuntur), ex quo iſthaec condita ſunt domicilia, repertus ſit adhuc, qui doctrina ſibi aliquid nominis compararit. Quibus ſi addere liceat, quod huic arti ſe ſe dedant ii, quibus inops eſt ingenium, ſtu-

ſtudiis ſeverioribus ineptum, res omnino conclamata eſt, ac cauſa finita. Si nempe nemo unus eo munere augendus eſt omnino, cujus onera ejus humeri ferre recuſent; cumque luculentiſſime omnes Eccleſiae Canones clament, Canonicos oportere non modo caſtioris vitae ornamento, ſed & ſapientia etiam ceteris Eccleſiae Miniſtris praecellere, conſequitur prorſus, hoc dignitatis gradu prohibendos hodiernos Cathedralium Hebdomadarios, quos adverſus, ne provehantur, & antecepta omnium opinio, & vitae ſtudia, atque inſtitutae rationes acerrime pugnant. Quod ſi contra accidit aliquando, id portenti loco habebimus, ac portenta in rerum uſum quotidianum minime venire apud omnes in comperto eſt.

PARS III.

Capituli Averſani Conſtitutio, ac Status.

MOrtalium ingratiſſimi cenſeremur, ſi aliarum Eccleſiarum moribus, ac inſtitutis conquirendis, ut operi noſtro ſerviremus occupati, ac fere immerſi, Eccleſiae noſtrae Averſanae, in cujus gremio fauſto omine enutriti ſumus, educatique; conſpicuique illius Capituli, cujus immerentes non infima inſidemus ſede, penitus incurioſi obliviſceremur. Ergo age hac ſuprema laboris noſtri parte utriuſque Conſtitutionem, ac Statum, qua majori fieri poteſt, & diligentia, & brevitate, poſterorum memoriae conſecremus.

Averſa Urbs in feliciori Campaniae ſitu conſtituta a Neapoli Regni Metropoli octo paſſuum mille diſſita, etſi multis nominibus commendanda, aëris ſcilicet ſalubri temperie, ſoli feracitate, civium induſtria, urbanitate, facilitate; eo tamen cum primis nobiliſſima, quod, ſecus ac complures ejuſdem Provinciae Urbes, ſtatim ab ortu ſui Chriſtianis Sa-

cris

cris dedicata eſt. Nullo idolorum cultu conſpurcata, nullis ſuperſtionibus commaculata ſoli vero Deo ab incunabulis conſecrata eſt. Illud etiam in maxima ejus gloria ponendum eſt, quòd parentes habuit Principes illos Northmannos, qui non modo alterius poteſtati minime ſubditi has noſtras regiones obtinuere; verum etiam imperio longe lateque in Campaniam, Apuliam, Calabriam, aliaſque adjacentes Provincias fauſtis ominibus prolato, Neapolitanae Monarchiae fundamenta jecere.

Raynulphus ergo ex illis Northmannis unus, qui e Neuſtria Boreali Galliarum plaga ſpe melioris fortunae illecti paternis laribus valere juſſis ſe ſe in Italiam contulere, a Sergio Neapolitano Duce, quem contra Pandulphum Capuae Comitem ſtrenue juverat, impetrato agro, in Regione ad Octavum dicta, urbem ſtatuit, quam Averſam, vel Adverſam potius nominatam voluit, quod eo conſilio poſita fuerit, ut adverſus Campani hoſtis impetum pro munimento foret, anno, ut melior fert ſupputatio, tricesimo ſupra milleſimum. Quanta porro Religione, ac pietate adverſus Deum hi novi Dynaſtae fuerint, cum unanimi conſensione confitentur Hiſtorici; tum ex monumentis illuſtribus, quae nondum publicam lucem aſpexerunt, pronum eſt colligere. Hic igitur, quem memoravimus, Raynulphus Urbis parens, ac Fundator tantum non moenia abſolvit; cum de Eccleſia Matre conſtruenda, Miniſtris arceſſendis, iiſque largo cenſu ditandis cum primis cogitavit. Res eſt nulli obnoxia dubitationi: conſtat enim ex Diplomate Jordanis II. an. 1121. Raynulphum hunc primum Averſae Comitem complura ſpeciosiſſima praedia in Eccleſiam S. Paulli Averſanam, ejuſque Clerum regali plane munificentia contuliſſe: quam ſane largitionem Jordanus ipſe ratam eſſe juſſit his verbis, quae referuntur in Regio alio Diplomate Caroli II. in Regeſto ſignato an. 1298.

1298. & 1299. lit. A. eamdem conceſſionem exſcribente, ac confirmante. *Noſtrae ſaluti providentes*, verba ſunt Jordanis, *in perpetuum concedimus, & confirmamus Averſanae S. Paulli Apoſtoli Eccleſiae quidquid ei a tempore Raynulphi I. Averſanorum Comitis conceſſum vel ab ipſo, vel a ſucceſſoribus ſuis Radulpho Drancanotto, Ricardo Principe Avo, & Jordane Principe Patre Noſtro, Ricardo, & Roberto Principibus Fratribus Noſtris, & omnibus ejuſdem loci Baronibus cum licentia Comitum, vel Principum, conceſſum, aut concedendum eſt: ita ut nullus ejus Eccleſiae Epiſcopum, aut Clericos in Beneficiorum ſubtractione, quae poſſident, vel poſſeſſuri ſunt, inquietare praeſumat*. Et ecce tibi, quam belle ex hoc Diplomate prima prodeunt Capituli noſtri elementa. Sane ſingulare quiddam huic noſtro accidit, quod neſcio an alteri uſpiam Capitulo contigerit, ut ante Caput enaſcerentur membra. Certe Raynulphi tempore videmus Averſae Eccleſiam, & Clerum, quam laudatus Comes donatione auget locupletiſſima. At nullus ibi adhuc Epiſcopus; qui tum demum Averſanis datus eſt, cum eam Cathedram recens ſtatutam primus aſcendit Azolinus a Leone IX. conſecratus an. 1050. tribus poſt Raynulphi obitum annis. Namque is denatus eſt an. 1047. Solum ergo Presbyterium toto illo viginti ad minus annorum intervallo Paſtoralem curam Neophytae Eccleſiae iſtius gerebat. Sat ſcio in Congas ambages nos conjectum iri, ſi moveatur quaeſtio, a quonam hi novi Paſtores miſſionem ſuam mutuati fuerint. Non certe ab Antiſtite Atellano; jam enim Atella funditus erat everſa; cum conſtans ſit Scriptorum aſſertio Adverſam Urbem ſolo aequatae Atellae ſucceſſiſſe: non a Campano, prorſus enim inveroſimile eſt, Raynulphum Capuanis infenſum, qui in officio continendis novam Urbem erexerat, quique a Sergio in eamdem invidiae ſocietatem pertra-

traſtus fuerat, paſſum eſſe, uti Sacerdotes novae Eccleſiae regendae Capua Adverſam adventarent. Reſtat, quod vero propius videri poſſet fortaſſe, Neapoli hos Presbyteros huc demum commigraſſe. Sergio Neapolitano Duci Raynulphus & amicitia, & propinquitate junſtus agrum urbi aedificandae ab eo impetrat; agrum, ut nonnulli autumant, Neapolitanae ditionis, ut ex Caſtello quodam eo loci sito ad Neapolitanos pertinente conſtare ajunt. Haec omnia ſuadere videntur, Neapolitanis Presbyteris ad novam regendam Ecclesiam Raynulphum uſum eſſe. Sed quominus huic opinioni adquieſcamus illud facit, quod si a Neapolitana Cathedra Averſana Ecclesia, tamquam a fonte rivulus profluxiſſet, illi certe fuiſſet ſubdita; neque huic novus Epiſcopus dari potuiſſet, quin Ecclesiae Matris jura convellerentur, aut si id incommodum minime in cenſum veniſſet, ſaltem Cathedrae principalis Averſana Ecclesia evasiſſet ſuffraganea. At Averſana Ecclesia, Callixto II. teſte Bulla peculiari, cujus initium, *Ex Fratrum* ſui ſemper juris exſtitit, nulli alii Cathedrae ſubjeſta praeter Romanam. Ibi: *ab ipſo fere ſui principio Averſana Eccleſia Romanae adhaeſit Eccleſiae, unde Rom. ſibi Eccleſia eam tamquam ſpecialem filiam ſpecialiter vindicavit.* Neque enim veri ſpeciem habet, Rom. Pontificem Neapolitani Antiſtitis jura conculcaſſe, ut Averſanam Ecclesiam alienae obedientiae vinculo prius abſolutam ſuae Cathedrae peculiariter addiceret. Igitur transigendae rei hanc puto ineundam eſſe rationem, ut dicamus, Raynulphum cum Pontifice Rom. agentem, ut Ecclesiae abs ſe fundatae primus Epiſcopus deſtinaretur, dum res in deliberatione erat, obtinuiſſe interim, ut per Presbyteros, quos fortaſſe in comitatu habebat ſuo (neque enim a vero abhorret pro religione ſua plures expeditionum comites adhibuiſſe) adminiſtraretur. Utcumque tamen id negotii ſe ſe ha-

habuerit, compertam habemus ante Epiſcopatum ipſum Presbyterii Averſani conſtitutionem; & quidem Paſtorali cura decorati, ita ut peculiari prorſus exemplo Principi Senatus praeiverit.

Hi ergo Averſani Presbyteri fuere & Parochi, & Canonici. Sic nempe temporum illorum diſciplina ferebat, cum nondum a Beneficiis Ordo, & Animarum Cura fuiſſet ablegata, quod demum Seculo XII. contigiſſe parte 2. docuimus. Et mihi quidem priſca rerum noſtrarum monumenta rimanti videtur vetus Capituli noſtri Ordinator praecipuas prae oculis Eccleſias habuiſſe, Romanam ſcilicet, ac Neapolitanam. Et de Romana quidem ſatis exploratum eſt, primum illius Presbyterium, ſive, ſi ita loqui fas ſit, Canonicos, nonniſi Presbyteros, ac Diaconos Cardinales fuiſſe, ideſt titulis quemque ſuis affixos, quos veros Parochos appellaveris animarum cura oneratos. Neapolitana itidem Eccleſia non alios primitivos agnovit Canonicos, niſi XIV. illos a B. Athanaſio Seculo IX. inſtitutos Presbyteros ſimul, ac Diaconos Urbicis Eccleſiis, ſive Diaconiis cardinatos; Presbyteros quidem Paroeciis Praepoſitos, & pauperum curam gerentes Diaconos. Ex quo recte colligit Mazochius, primitivorum Neap. Sedis Canonicorum Collegium nihil revera aliud fuiſſe, quam meram Parochorum Urbis collectionem, idque ex titulis, quibus ſinguli illorum inſigniuntur, fieri manifeſtum: in quo, ſubdit, praecipua Canonicorum noſtratium praerogativa vertitur, quae Noſtros hoc Neapoli fuiſſe docet, quod Romae S. R. E. Cardinales, quorum ſcilicet originem ſi excutias, eos veros Rom. Eccleſiae Parochos ab initio fuiſſe reperies. Illud intereſt noſtros inter, ac Neapolitanos, quod Averſae Presbyteri, non Diaconi; at Neapoli uterque Ordo conjunctim in Canonicorum album relatus eſt: cujus rei illa poteſt veriſſima proferri ratio; quod Diaconi Cardinales nonniſi in

ma-

majoribus Urbibus, quemadmodum Diaconiae ipſae inſtituti. Quare anguſtiori oppido Averſa, utroque implendo muneri ſoli pares habiti ſunt Presbyteri. Hos vero noſtros Presbyteros, ſive primaevos Canonicos veri nominis Parochos fuiſſe ne dubita: hoc nempe nomine diſerte nuncupantur laudato ſuperius Jordanis Diplomate, etſi pro temporum illorum barbarie paulliſper inflexo. Nimirum cum Linternini lacus donationem, rerumque aliarum, quas longum eſſet exſcribere, confirmaſſet; vetuit, ne quis in Linternino agro caſtrum, aut munitionem aliquam erigeret; ſi contra factum eſſet, fas eſſe voluit Roberto Epiſcopo, ejuſque ſucceſſoribus, omnibuſque ſuis Parochis illud funditus demoliri: *Quod ſi aliquis*, verba ſunt Diplomatis, *infra praedicta duo milliaria, Caſtrum, vel munitionem, ſeu firmitatem aliquam factam habuerit, vel fecerit, ſive etiam incipere praeſumſerit; praedictae Eccleſiae, & Domino memorato Roberto Venerabili Epiſcopo, ejuſque Succeſſoribus, omnibusque ſuis Paroczianis poteſtatem, & licentiam concedimus funditus evertendi*. Qui erunt, amabo, hi Cathedralis Eccleſiae Parochi, niſi primitivi Canonici, quos ex illius aevi diſciplina animarum Curatores, ſive Parochos fuiſſe oſtendimus?

Eorum numerum primo illo inſtitutionis tempore vetuſtis deſtituti monumentis (Tabularium nempe Capitulare cum Urbe tota conflagraſſe indubitatum eſt jubente Rogerio an. 1134.) definire non poſſumus. At anno 1331. duodecim fuiſſe comperimus ex quadam permutationis pagina, ubi his notis deſignantur: *Congregatio, ſive duodecim Presbyteri deſtinati ad celebrandum in Altari Majori Eccleſiae Majoris Averſanae*. Num vero hic numerus quatuor etiam Dignitates complecteretur, certum non habeo dicere. Nam etſi a Conſtitutione Capituli Dignitates hujuſcemodi exſtitiſſe reperimus; notum tamen eſt ex Canoniſtis, Dignitates non eſſe de Capitulo,

 niſi

Digitized by Google

niſi in eodem Canonicatus obtineant. Is porro memoratus numerus non eo ſpectat, ut eo temporis articulo duodecim tantum fuiſſe Canonicos nobis credi velimus; ſenſim nempe numero ſuccrevere; & immenſum ſuccrevere, ut inferius oſtendetur; ſed ut definiamus illos primigenios fuiſſe, ac Digniores Canonicos. Et horum alterum quidem ſatis, puto, hactenus demonſtratum eſt; alterum vero tum ex dictis patet, nam animarum cura decoratos probavimus; tum vel maxime, quod ad ſacra facienda in Ara majori Eccleſiae Matris deſtinati erant. Id porro quantae dignitatis foret, operae pretium eſt innuere. Et quidem Epiſcoporum munus erat peculiare ſanctiſſimum Redemtionis myſterium publice offerre. Iis alio avocatis, potioribus, dignioribuſque Presbyteris deferri illud moris erat. Et Romae quidem jam ante Stephanum IV. aliter III. Hebdomadarii inſtituti ſunt Miſſis publice celebrandis. Qui vero iſti? Epiſcopi certe Cardinales. *Hic ſtatuit, ut omni Dominico die a ſeptem Epiſcopis Cardinalibus Hebdomadariis, qui in Eccleſia Salvatoris obſervant, Miſſarum ſolemnia, ſuper Altare B. Petri celebraretur, & Gloria in Excelſis Deo diceretur*. In antiquo Rituali Libro Romano apud Baronium an. 1057. haec invenies; *Haec* (Lateranenſis Eccleſia Salvatoris) *habet ſeptem Cardinales Epiſcopos, hoſque dictos Epiſcopos Collaterales, itemque Hebdomadarios; eo quod ſingulis hebdomadibus per vices expleant munus Pontificis. Erant hi Epiſcopus Oſtienſis, Epiſcopus Portuenſis &c.* Hinc Petrus Damiani II. Epiſt. I. *Eccleſia Lateranenſis, ſicut Salvatoris eſt inſignita vocabulo; ſeptem Cardinales habet Epiſcopos, quibus ſolis poſt Apoſtolicum ſacroſanctum illud Altare licet accedere, ac divini cultus myſteria celebrare*. Eſt quod advertas Romae non Presbyteros, ſed Epiſcopos Cardinales vice Pontificis in celebranda Miſſa perfungi: quod hi Presbyteris ſine con-

tro-

troverſia ſint digniores, Neapoli vero, & hic Averſae, quia huic muneri Epiſcopi deſtinari minime potuere, digniores Presbyteri cum animarum cura huic operi peragendo praefecti ſunt. Neapoli ſane ſeptem Presbyteri Hebdomadarii, qui B. Athanaſium ejus Urbis Antiſtitem parentem appellant; de quo ſic in ejus vita n. 14. *Hic itaque zelo fretus divino conſtituit Sacerdotes Hebdomadarios in Eccleſia Domini Salvatoris, quae Stephania vocatur, qui in eadem continuis diebus publicam Miſſam celebrarent; ſicut mos eſt Eccleſiae Romanae*. Averſae duodecim memorati Presbyteri ab Altari Majori nuncupati. Nonne hinc ad Romanae, ac Neapolitanae Eccleſiae imaginem primaevum noſtrum Capitulum expreſſum fuiſſe affirmes?

Et de praecipua quidem noſtratium horum duodecim dignitate evidentius adhuc tibi conſtabit, ſi animum adverteris; quod cum neſcio quo fato ſecutis temporibus ad portiones octo hi tituli evaſerint, nonniſi Dignitatibus quatuor, ac quatuor Canonicis honeſtioribus conferri ſolerent conjunctim cum animarum cura, Miſſaſque Conventuales canendi. Quod Pontificio oraculo demum inconcuſſe firmatum eſt, cum in perpetuum Dignitatibus Portionum harum quatuor adnexae ſunt; duae vero Canonicis Theologo, ac Poenitentiario attributae: ſuppreſſae duae reliquae, & Sacrario, ejuſque oneribus ſuſtinendis corporatae, impoſita ſex priorum humeris animarum procuratione, Miſſarumque canendarum onere. Adi ſis Clementis VIII. Bullam rogante Bernardino Morra Antiſtite Romae datam an. 1601.. Ex noviſſima porro Benedicti XIV. Conſtitutione animarum cura ſex illis Praebendatis injuncta in Vicarium Curatum perpetuum converſa eſt, cum poſſet antea ad nutum amoveri, juſſis tamen illis hunc pro viribus in tanto munere juvare.

Non in duodecim ſolis memoratis diu ſtetit Ca-

Digitized by Google

nonicorum numerus; ſed in immenſam, uti dicebamus, adolevit ſegetem. Id, quomodo contigerit, libet paullo accuratius deducere. Nullus dubito, quin noſtrates Canonici a primis initiis in communis vitae ſocietatem coierint. Conſonant tempora, quibus in univerſis ferme Capitulis mos receptus fuerat, Seculum nempe XI. jam adultum. Sed ſuppetunt & nobis alia rei indicia, ac minime dubia in vernis noſtris chartis. Memoravimus ſupra Jordanis, ſeu potius a Raynulpho profectam, atque a Jordane firmatam donationem praediorum locupletiſſimam in Epiſcopum ſimul, ejuſque Clericos collatam; demus nunc ejus concepta verba: *Ita ut nullus ejus Eccleſiae Epiſcopum, vel Clericos in Beneficiorum ſubtractione, quae poſſident, vel poſſeſſuri ſunt, inquietare praeſumat: Eccleſias ſcilicet omnes cum omnibus ſuis pertinentiis, decimas, terras cultas, vel incultas, cum montibus, & planitiis, cum ſylvis, aquis, piſcationibus, cum omnibus ſuperioribus, & inferioribus earum; quin etiam hominibus* (adſcriptitios intellige, quales olim Subcivii Pagi incolae fuiſſe memorantur, in Epiſcopi Averſani ditione) *cum omnibus eorum rebus ad perſolvendum praedictae Eccleſiae*. Et ne quis poſſet impune vitilitigare, res indicatas affirmans partim ad Averſanum Epiſcopum, partim ad Clerum ſeorſum pertinere, ſtatim ſubjicit; *Concedimus etiam, & confirmamus Caſtrum Patriae cum toto territorio ſuo, & toto Lucrino lacu, & piſcationibus, & fuſariis, & aedificiis, & cryptis, &c.* Certe vides Caſtrum Patriae, ac Lacum Epiſcopo, & Clero ſuo conjunctim ceſſiſſe, quae poſtea diſſociata communione in Epiſcopi unius poteſtatem cecidere. Non levem etiam hujuſce communionis conjecturam ſuppeditant vetera, quae paſſim occurrunt, *Donationum inſtrumenta* hiſce verborum conceptionibus: *Eccleſiae S. Paulli Averſae, cui praeeſt Dominus Epiſcopus NN. dono*. Cur

quae

Digitized by Google

quaeſo, nomen illud collectivum Eccleſiae hic uſurpatum, niſi ut argumento eſſet cum Epiſcopo univerſos Eccleſiae Miniſtros accipiendos eſſe? cui conjecturae non modicum pondus accedet, eo quod ſecutis temporibus communi fortaſſe vita deſerta donationes in Epiſcopum ſingularem; & in ſingularem Congregationem B. Paulli Apoſtoli collatae leguntur ſuppreſſo Epiſcopi nomine. Nolo mihi fidem adhiberi, donec idoneis teſtibus rem evicero. Anno 1097. ſic eloquitur Robertus Ranulfi Comitis Filius: *Robertus divina ordinante clementia... Ranulfi Comitis Filius ...... concedit Eccleſiae B. Paulli Adverſani, ubi Domnus Johannes Venerabilis Epiſcopus praeeſt, omnes Eccleſias illas....* Anno 1143. Epiſcopi unius donationem accipientis mentio occurrit: *Symon de Sora unus ex Baronibus Averſae, per admonitionem, quam recepit a Domino tertio Joanne Epiſcopo Averſano, donat ei quamdam petiam Terrae*. Eccleſia itidem ſeparatim prodit innumeris in donationum chartis, quas, infiniti eſſemus, ſi huc transferre vellemus. Sed & alio utar argumento. A quodam Philippo Bactoſo Gerardi Filio mutuas auri uncias 135. petierat Petrus Epiſcopus, pro qua pecunia hypotheace nomine lacum Lucrini, ſive Aquam Patriae, Bajulationem Villae Subcivii, & Caſtrum Latinae nexui tradiderat. Sed quo pertinet illud, quod perſoluta demum pecunia, creditor non Epiſcopum ſolum; ſed ipſum quoque Capitulum abſolvit? Illuc, niſi fallor, quod memorata praedia non ad Epiſcopi menſam tantum; ſed ad Capitulum quoque ſpectarent. *Concernentia menſae Epiſcopalis n.* 38. *Apud Major.* Verum diu eſt, ex quo a memorata communione Epiſcopum inter & Capitulum receſſum eſt; & iſtud jacuiſſet, niſi privati homines pro ſua pietate fundos in ipſum contuliſſent, quibus ejus conſtat dos univerſa. Hinc illud recte videmur poſſe ſtatuere, ad medium fere XII.

Seculum coepiſſe Epiſcopum, ac Canonicos noſtros, cum primo conjunctim egiſsent, ſeorſum rationes ſuas inſtituere; ac diſtinctionem menſam inter Epiſcopalem, ac Capitularem inoleviſſe; quas tamen diſertis verbis memoratas anno demum 1217. comperimus. Tunc quippe Paſchaſius quidam de Alenzone Averſanus renunciat Epiſcopali menſae Averſanae, & Domino Baſuyno ejus Epiſcopo omne jus, & actionem, &c.

Cum porro e primitivis anguſtiis evaſiſſet Averſa Urbs, coepiſſetque civium frequentia locupletari, Clericos ipſos Ecclesiae Miniſtros frequentioribus civibus praefuturos augeri neceſſe fuit. Hi primaevos Canonicos communem viventes vitam cum animadvertiſſent, insigni exemplo pellecti ſunt, ut in Congregationem ipsi quoque coaleſcerent. Vigebat quippe eo Seculo conſuetudo illhaec, ut in omnibus Matricibus Ecclesiis Clericorum Congregationes inſtituerentur. Imo, quod magis mirere, in agreſtibus etiam Paroeciis. Emeritenſe enim Concilium Can. 18. Paſtoribus his mandatum voluit, ut quos poſſent juniores alerent Clericos pro modo facultatum ſuae Ecclesiae, ut eorum opera, ac miniſterio Divina Officia celebrarentur. Confer Thomaſſ. de Benef. part. 1. Lib. 2. cap. 76. Moris originem inde arceſſit Cl. Mazochius, quod aevo ſequiore Monachorum vita paſſim fuerit in Ecclesias invecta, Clericique inſtituta quaedam a Monachis hauſta coeperint uſurpare (veluti pullum veſtium colorem, qui antea Clericis sive candidus, sive caſtaneus, aut violaceus eſſet), ac ipſa etiam vocabula non pauca indidem profecta. Nam hoc ipſum Congregationis nomen a Monachis petitum, hiſce Clericis pro teſſera fuit: eorum nempe Monachorum corpora, atque compages Congregationis nomine appellatas ab omnis aevi Scriptoribus res notior eſt, quam quae probari indigeat. Hinc Cathedralibus in Eccleſiis

duo

duo conflata corpora, Canonicorum ſcilicet, & Confratrum Clericorum: illa conſtanti vocabulo Collegia dicta, haec Congregationes. Quid quod ipſum Fratrum, ſive Confratrum nomen a Monachis profluxit? Nam etſi olim omnes Chriſtifideles Fratrum nomine gloriabantur; ubi tamen haec nomenclatio vulgo obſolevit, a ſolis Monachis tenaciſſime retenta eſt. Itaque apud Graecos Αδελφοτης (*Fraternitas*) totam Monachorum Familiam uni Hegumeno ſubjectam notabat. Hoc ipſo ſenſu vox apud Latinos recepta; nam Liberatus cap. XI. ſic habet: *Tale Euthyches reddidit reſponſum, hoc apud ſe eſſe decretum, ut numquam egrederetur a ſua Fraternitate, ſed tamquam in ſepulchro degeret in Monaſterio.* Haec igitur poſt milleſimum Chriſti annum facies Matricum Eccleſiarum, ac maxime Cathedralium, in quibus duo perſonarum Eccleſiaſticarum nomina audimus, Canonicos ſcilicet, & Confratres; Clericos nempe in Congregatione communis vitae nodo obſtrictos. Et de Neapolitana Eccleſia, adi, ſi vacat, laudatum Mazochium Part. 2. cap. 3. ſaepe memorati operis, ubi diſertiſſimis productis monumentis, praeter Cathedralem, in quatuor Matricibus Neapolitanis Eccleſiis Beneficiorum, ſeu perſonarum Eccleſiaſticarum recenſionem deſcribit ejusmodi, ut in earum quavis praeter Rectorem, aut ſi quae aliae occurrunt peculiaris nominis perſonae, definitus ſit quidam Confratrum numerus cum redituum, ac proventuum eis competentium, itemque munerum deſcriptione; cujuſmodi ſunt, Divinis intereſſe Officiis, pariterque Exſequiis. Alii Sacriſtiae deſerviunt, alii Campanas pulſant, & cetera peragunt, quibus facto opus eſt. De Averſana Cathedrali vero, etſi confitemur rem eſſe ſubobſcuriorem; ſi quis tamen ſuperius dicta illi accommodare voluerit, quovis depoſito pignore contendere poſſe affirmamus idem plane inſtitutum obtinuiſſe. Nam praeterquam quod millies

Digitized by Google

in publicis Tabularii noſtri monumentis Congregationis Divi Paulli, vel Eccleſiae Majoris mentio occurrit, luculentiſſima Fratrum, & Canonicorum diſtinctio conſpiciendam ſe praebet. Ut alia brevitati conſulentes ſilentio praetereamus, unum ſatis ſit proferre Inſtrumentum Anni ſcilicet 1142. *Ibi donat Litulſus Canonicus Eccleſiae S. Paulli Congregationi dictae Eccleſiae quaſdam agri portiones praeſente venerando Patre, & Domino Tertio Janne Averſanae Sedis Epiſcopo, cum pleriſque Fratribus, & Canonicis*. Quid, quaeſo, evidentius deſiderabimus, ut in eadem Matrice Averſana Congregationem ſcilicet, & Collegium fuiſſe agnoſcamus, illam Clericorum Congregationi inſcriptorum, qui Fratrum vocabulo veniebant; hoc Canonicorum a Congregatione memorata immane quantum diſſimile? Huc facit etiam, quod Scripturae aliae & Congregationis, & Capituli, veluti duorum Corporum diverſorum clariſſimam mentionem habent. Summaria Inſtrumentorum producam, quae in Tabulario cuſtodiuntur. Anno 1133. *Pro eo quod Capitulum Eccleſiae Majoris Averſanae*, &c. An. 1368. *Capitulum Eccleſiae Majoris Averſanae*. An. 1379. *Capitulum Majoris Eccleſiae Averſanae*. Anno 1380. *Congregatio Majoris Eccleſiae Averſanae*, &c. An. 1416. *Congregatio Majoris Eccleſiae Averſanae*. An. 1419. Idem habetur initium. Anno iterum 1441. *Capitulum Majoris Eccleſiae Averſanae*. Quis non deprehendet duo haec diverſa eſſe corpora diſtinctis vocabulis indigitata in eadem Majori Averſana Eccleſia collecta?

Et hi quidem Congregationis Fratres Clerici uno incluſi domicilio vitam duxiſſe videntur. Nam ſupererat adhuc an. 1226. Domus, & Palatium memoratae Congregationis. Nimirum eo prorſus anno Thomas de Nigra Averſanus offert praedictae Congregationi annuum reditum tarenorum quatuor Amal-

malphiae ſuper parte Apothecarum, quam habet non longe a Cathedrali Eccleſia. Sic porro earum fines deſcribuntur: *quibus ab Oriente eſt finis coemeterium ejuſdem Eccleſiae, a meridie, & occidente Domus, & Palatium Congregationis ejuſdem*. Inhabitationis hoc fuiſſe Domicilium inde patet, quod antonomaſtice dicitur Domus, & Palatium Congregationis ejuſdem, cum conſtet domus multas, ac palatia ad Congregationem eamdem pertinuiſſe ab eadem ſub annuo Canone cenſui ſuppoſita; ut ex innumeris Inſtrumentorum paginis noſtri Tabularii. Conſtat iterum domicilium illud ſupra memoratum, domicilium habitationis fuiſſe. I. Quod ſolerent Clerici non Cathedralium modo, ſed etiam Paroecialium miniſterio mancipati ſimul in vicinia habitare, ut ſicubi opus popoſciſſet, continuo praeſto eſſent. An. quippe 1259. Johannes Cutinus Averſanus Aedium ſuarum partem Cappellanis Ecclesiae Paroecialis S. Crucis habitandam conceſſit. Apud Majoranum tit. Donationum Dom. n. 29. II. Aedificia alia itidem majora poſſidebat eadem Congregatio in ipſo Eccleſiae S. Paulli ambitu. Nam an. 1385. Johannes Acomarius Averſanus memoratae Congregationi donatas voluit quaſdam ſuas hereditarias domos *Palatiatas* juxta *Palatium* ipſius Congregationis ab Oriente. Si hoc poſterius Aedificium habitationis domicilium non fuiſſet, non dictum eſſet *juſta Palatium* κατ' ἐξοχὴν, ſed *juxta aliud Palatium* ejuſdem Congregationis. Adiſis eumdem Major. tit. Don. Domorum n. 39. III. Domus nonnullae ejuſdem Congreg. non quidem inhabitationis, ſed dominii, ab inquilinis deſignantur. Sic an. 1268. memoratur domus quaedam Cong. S. Paulli intra ejuſdem Eccleſiae fines, *quam tenet heres Domini Johannis Cantoris ejuſdem Eccleſiae*. Aliud documentum, & ſatis ſit. Ann. 1235. Jacobus Hugolinus vendit Philippo Scutario quamdam ſuam domum

in

in Parochia S. Paulli non longe ab ipſa Eccleſia, *cui fines a meridie Domus Congregationis S. Paulli, quam tenet Contus Adierni ; ab Occidente Palatium ejuſdem Congregationis*. Nonne hic in oculos incurrit domus aliis locata, ac Palatium proprio uſui deſtinatum? Apud eumdem Major. tit. Cenſ. Burgen. n. 98. & Tit. donat. Dom. n. 21.

Sed perdiu non fuit, cum collectitii Clerici iſti Confratres propriis non contenti terminis majorem gradum affectare coeperunt. Non deſuit eorum votis Canonicorum temporis illius humanitas, ne dicam potius effuſa facilitas, qui eos perbenigne ad ſedem, ſive ſtallum, & ad ſuffragia admiſere ſolo Canonicorum nomine pernegato. Hinc duo evenere : primum illud, quod Noſtratium Collegium in quatuor Ordines diſpeſcitum fuerit; diſtinctique ſint in Primoſtallos, Secundo, Tertio, ac Quarto-ſtallos: ſecundum, quod harum Perſonarum collectio, primo ſaltem inſtitutionis aevo, non Collegium (quod vox Canonicorum coetui deſignando nata eſt ; nam Capituli nomen ſerius aliquanto audiri coepit) ſed Congregatio fuerit appellata. Acceſſit aliud non leve incommodum, Canonicorum ſcilicet, qui in immenſum excreverant, numerus, ita ut iis alendis tenuiſſimi Eccleſiae reditus pares omnino eſſe nequirent. Quamobrem Jacobus Caraſa Epiſcopus Averſanus ſuo conſentiente Capitulo an. 1449. exuberantem hunc compeſcuit numerum, ac Canonicos omnes octodecim in poſterum eſſe juſſit, quo numero quatuor etiam Dignitates, Decanum nempe, Praecentorem, Archidiaconum, ac Succentorem incluſas voluit; ac primi, ac ſecundi ſtalli Miniſtris ablegatis, duodecim tantum in Quarto ſtallo retineri, decemque alios in tertio ſtallo ; ita ut hi omnes cum Canonicis ſolidum quadragenarium numerum conflarent. Vacantes porro Dignitates Capituli Canonicis creatis jam, non creandis conferendas decrevit

Digitized by Google

vit. Fortaſſe, nisi id divinare sit, hoc demum tempore Dignitates de Capitulo eſſe incepere, cum in eo Canonici nomen, ac reditus nactae sint.

Res ita ſtetit ad uſque Tridentini praeceptum, quo singulis Canonicatibus e Sacris Ordinibus aliquis illigandus jubetur. Tunc nempe decreto huic obſequens Petrus Urſinus Averſanorum Antiſtes cum Capituli ſui aſſenſu, quod octodecim memorati Canonici Presbyteri ad unum eſſent, duodecim enumeratos Miniſtros in Quarto Stallo ad Canonicatus non tam honorem quem habebant, quam nomen provexit; eorumque singulis Hypodiaconatus, vel Diaconatus Ordinem innexuit. Exhauſto hoc modo Beneficiariorum numero (nam de Tertio ſtallis quid omnino contigerit nullibi apparet) Epiſcopus idem Petrus Urſinus An. 1597. annuente Clemente VIII. duodecim Beneficiariis novis Cathedralem Eccleſiam auxit, qui ita Capitulo deſervirent; ſibique choralia munia impoſita obirent, ut vocem tamen in Capitulo minime potirentur. Ii ſunt, quos Noſtrates ſub vulgatiſſimo Hebdomadariorum nomine agnoſcunt. His porro quatuor alii acceſſere an. 1724. inſtituente Angelo Ranerio Canonico Succentore ſupremis Tabulis ſuis, quibus cavit, ut e Clericis Civitatis, vel ſuburbiorum uno, ac viginti annis non minoribus, ab Epiſcopo nominationem, & inſtitutionem nanciſcerentur. Pro coronide duos alios adjunctos voluit Nicolaus de Roſa Decanus an. 1730. Capitulumque ipſum ad eorum electionem arceſſivit; quae ſic eſt inſtituenda, ut Dignitates ad quamlibet vacationem unum nominent, alterum Presbyteri, alterum Canonici Diaconi, ac Subdiaconi, Epiſcopus digniorem electum inſtituat. His octodecim, ſi Canonicos triginta adnumeres, totum prodibit Capitulum octo, ac quadraginta Miniſtris conflatum; qui numerus ſacris functionibus cum decore ſimul, ac majeſtate obeundis nemo erit ſortaſſe, cui non ſufficiens videatur.

Et

Digitized by Google

Et hactenus Conſtitutionem, ac Statum Averſani Capituli breviter, qua tamen potuimus accuratione, declaravimus. Illud ad exitum operi jam properanti reliquum eſt, ut Capituli ipſius dignitatem, decus, atque inſignia exponamus. Et licet fortaſſe noſtra commendare nobis dedeceat; ea tamen commemorabimus, quae oculos ipſos laceſſunt, eaque moderatione, ut nullus jactantiae factus eſſe locus videatur. Et principio quidem, quoniam Capitulum ad corporis inſtar effictum eſt, cui Epiſcopus capitis loco eſt, membrorum loco Canonici, Dignitas certe, & excellentia Praeſulum, qui huic Eccleſiae praefuerunt, ad Capitulum ipſum amplificandum magnifice facit. Unus itaque & ſexaginta Epiſcopi, qui longo ſeptem Seculorum decurſu Cathedram hanc inprimis conſpicuam occuparunt, ſi unum, aut alterum numero expungas, quos intruſionis crimen labefactavit, veluti Fridericum quemdam, Averſa ab Pontificis obedientia deficiente, minus legitime creatum, & Nicolaum Epiſcopum Lucerinum huc a Pſeudo-Pontifice Clemente VII. praeter fas intruſum: ceteri omnes ad unum pietate, doctrina, rerum uſu, ac ſanguine nobiliſſimi. Ex his duodecim ſacra Rom. Eccleſiae purpura condecorati, inter quos Aloyſius ab Aragonia regia ſtirpe progenitus, utpote Ferdinandi Neapolitani Regis Nepos; & Innicus Caracciolus omnium poſtremus, cujus famam, atque egregie facta nulla obliterabit aetas, quique adhuc vivere, atque anima ſpirare videtur in tot ſuperſtitibus ab ſe editis pietatis, Religionis, ac magnificentiae monumentis. Neque praetermittendus eſſet Franciſcus de Tuſo e Theatina Regularium Clericorum Familia huic Eccleſiae regendae admotus, virtuteſque animi illius non vulgares eſſent commemorandae, ſapientia inprimis, comitas, in hocce Capitulum ſuum amor, & effuſa beneficentia, hujus augendi, & ornandi ſtu-

dium

diūm ſingulare: ſed modeſtiae ejus omnino parcendum eſt, omniaque injurioſa oblivione obtegenda, ut gratiam ab eo ineamus.

Ad ipſum ergo Capitulum ſtilum potius convertamus. Neque hic illa percenſebo, quae ei cum Capitulis aliis communia ſunt; nempe, quo tempore eligendi Epiſcopi Capitulis facultas erat, ea Canonicos noſtros uſos fuiſſe. Sic nimirum electi ſunt Adam de Bingo Ambianenſis Dioeceſis a Johanne XXI. confirmatus an. 1276. ex Reg. Vaticano, Petrus de Bolonneſio Canonicus Belluacenſis, confirmatus a Clemente V. an. 1309. ex eod. Vat. Regeſtu, Bartholomaeus Patracenſis Archidiaconus, qui in Averſanis chartis electus legitur an. 1337. Johannes Eccleſiae S. Nicolai Barenſis Cantor a Capitulo poſtulatus, ac confirmatus an. 1340. ut ex eod. Regeſtu. Qua in re prudentia noſtratium ſuſpicienda videtur; qui in alienigenas homines ſuffragia ſua contulerunt; ne inteſtinis turbis, ac factionibus aditus pateret, ſi in indigenas proclives ſe ſe praebuiſſent. Illud etiam praetereo, Canonicos noſtros a Clemente VIII. an. 1594. Cappa Magna, quam vocant, violacei coloris cum Rocheto honeſtatos fuiſſe. Sed non committam, ut quae praerogativam ſapiunt quamdam peculiarem, indicta relinquam. Hoc nempe inprimis, quod Feudali jure homines ſibi obſtrictos habuerit. Proſtat in hanc rem pervetus ſcriptura in noſtro Tabulario, ubi Simon cognomine Sclavius, habitator Averſae Civitatis, ſe, & alios anteceſſores ſuos fuiſſe homines confitetur Congregationis Eccleſiae S. Pauli: & proinde praeſtat hominii juramentum ad faciendam, & percipiendam juſtitiam, dominium ejuſdem Congregationis ſemper recognoſcendo, pro quo debeat annuatim reddere ipſi Congregationi tarenum unum Amalphiae Kalendis Majis. Pertinet monumentum ad an. 1223. Apud Major. tit. cenſus Burgenſatici. Huc etiam ſpe-

ſpectat, quod Rom. Pontifices, ac Reges noſtri adverſus hocce Capitulum ſe ſe perliberales probavere. Ab his poſtremis jus nundinarum profectum eſt, quo ad haec uſque tempora Capitulum potitur plena cum dicendi juris poteſtate, id concedentibus Ferdinando Siciliae Rege, Carolo V. & noviſſime Carolo Borbonio. Exſtant praeterea & alia hujus poſtremi munificentiſſimi Principis in Averſanum Capitulum praeclariſſima beneficentiae argumenta. Cum enim ſubacto victricibus armis Regno, Averſae paulliſper ſubſiſteret, donec Neapolim ingreſſuro triumphi pompa adpararetur, Canonicorum noſtrorum precibus benigne inclinatus a Clemente XII. tunc Rom. Pontifice impetravit, uti noſtris liceret alternis hebdomadis ad Divina celebranda Officia convenire, cum antea oporteret per novem integros menſes ex Tridentino adeſſe. Sed illud inprimis ſingulare beneficium, neque tum, niſi Metropolitanis Eccleſiis concedi ſolitum, quod eodem Pontifice indulgente obtinuit, Averſanis ut Canonicis fas eſſet Mitra, ceteriſque Pontificalibus indumentis, dum ſacra facerent, uti, inſtar Canonicorum Capuae, ac Beneventi. Quod perhonorificum ſane privilegium, cum neſcio quo fato compluſculos annos neglectum jacuiſſet, Capituli ſui ſtudioſiſſimus, ac peramantiſſimus Antiſtes Franciſcus Tufius excitavit; eoque ſuffragatore, & opus perurgente non ſine Principis venia anno demum 1789. Capitulum Pontificalia primum induit inſignia.

Illa vero Capituli Averſani inſignia glorioſiora, ac maximi facienda, quae ex animi virtutibus, Religione inprimis, ac doctrina proficiſcuntur. Quibus in rebus abſit verbo invidia, nulli alii conceſſiſſe, aut adhuc concedere, affirmare tuto poſſe videmur. Et hic quidem ſatis eſſet ad publicam opinionem provocare, quam noſtris plus aequo fortaſſis ſavere in comperto eſt; ſed ne nos ἀσύμβολοι

simus

Digitized by Google

ſimus, duo tantum aut tres temporibus noſtris viciniores, commemorabimus, Archidiaconum ſcilicet Michaëlem Archangelum Patricellium, Hieronymum Serao, ac Dominicum Planeſium. Et quidem primi duo ad omnem eruditionem efformati, & primi ſubſellii viris, inprimis Cl. Alexio Symmacho Mazochio Neapolitanae Eccleſiae Canonico, amicitia conjuncti, bonas Muſas in Averſanum Seminarium intulere: poſtremus hic ſubacti judicii Theologus (quo Magiſtro purioris Theologiae lac hauſiſſe gloriamur) qui vir eſſet, apud cultiores Romanos Theologos, doctiſſimo aeque ac elegantiſſimo edito libello, cui titulus: *Methodus verae Religionis inveſtigandae*, ſe ſe prodidit. Et hi ſane jamdudum vitam cum morte commutarunt: *qui porro de illis nati ſunt*, utar verbis Eccleſt. cap. 44. *reliquerunt nomen narrandi laudes eorum*; ſed quoniam illuſtrandae huic Eccleſiae Deus illos ſoſpites, incolumeſque ſervat, & ſervet quidem quam diutiſſime, vereor, ne illorum modeſtiae vim afferam importune, ſi in publicum eorum merita proferantur. Unum mihi certe elabi non ſinam, quo utor familiariſſime, quique mihi hujus qualiſcumque ſcriptionis edendae & adjutor, & auctor fuit, Canonicum nempe Joſephum Cirillo acerrimi ingenii virum, in indagandis praeſertim reconditae antiquitatis penetralibus, ac cimeliis ſolertiſſimum, ut venatici canis illum merito cognomine appellare ſoleam. Is cum in Theologicis rebus aeque etiam polleat, & incenſo tuendae ſacroſanctae Religionis ſtudio teneatur, paucis ab hinc annis diſertiſſimam, ac ſolidiſſimam confutationem adornavit adverſus impiam Volterii Incredulorum Patriarchae fabulam, *il Maometto*: qua data occaſione, illum undique oppugnaturus, adverſus varios illius circa Principatus jura errores tam ſapienter invehitur, ut ſimul & ſanam doctrinam conſtituat, & ejus ſcurriles cavil-

la-

Digitized by Google

lationes potius, quam ratiocinationes funditus convellat. Cui operi & Romae & Neapoli, & in Regni Provinciis primi Ordinis eruditi plauſere. Parcet mihi amiciſſimus homo, si ſuis fortaſſe ingratiis hic ei gratificatus ſum; illudque ſecum reputet, etiam tacente me rem ipſam per ſe loqui. Illud ad extremum Deum Optimum Maximum enixis precibus comprecor, uti hujuſce Eccleſiae Paſtoribus mentem bonam injiciat, quo viros ejuſmodi florentiſſimo huic noſtro Canonicorum Collegio adlegere pergant, qui acceptam ſatis amplam a Majoribus gloriam non tueantur modo, ſed nova ſemper in poſterum cumulent acceſſione.

F I N I S.

ERRATA CORRIGE

Pag. 9. v. 19. Corinthiorum Cerinthianorum

Digitized by Google

Eminentiſſimo Signore.

VIncenzo Orſino pubblico Stampatore di queſta Fedeliſſima Città, ſupplicando umilmente eſpone all' E. V. come deſidera dare alle ſtampe un Libro intitolato: *Munera, ac jura Presbyterii per omnes Eccleſiae aetates deducta &c.*; Pertanto ne ſupplica l' E. V. commetterne la reviſione, e l' avrà *quam Deus &c.*

Admodum Rev. Dominus D. Cajetanus Carcani S. Th. Prof. revideat, & in ſcriptis referat. Die 24. *Martii* 1797.

CAJETANUS EPISC. COMUN. V. G.

Franciſcus Roſſi Can. Dep.

K Emi-

Eminentiſſime Praeſul.

IN perlegendo Opere, cui titulus *Munera ac jura &c.* non modo nihil quod ſacra Religionis jura proſcinderet, deprehendi; verum omnia ad rectiſſimam ejus normam, atque ad integerrimam morum diſciplinam exacta, & abſoluta occurrerunt. Adhaec Cl. Auctor non imi ſubſellii ſeſe probat tum in Canonum ſanctionibus rimandis, tum veterum Patrum teſtimoniis pensitandis; qua duplici veluti ὑποβάθρα vetuſtam Presbyterii dignitatem, ac praeſtantiam conſtabilire adnititur, & ſuſceptam provinciam ſtrenue exornat. Cum igitur ab hujuſmodi labore quam maxime in rem Eccleſiaſticam commoda abunde ſint profectura, opus jure typis mandandum cenſeo. Datum Neapoli Decimo Kalendas Junias 1798.

Eminentiae Tuae

Humill., & Addictiſs. famulus
Cajetanus Carcani.

Attenta relatione Domini Reviſoris, imprimatur. Die 25. Maji 1798.

CAJETANUS EPISC. COMUN. V. G.
FRANCISCUS ROSSI CAN. DEP.

Digitized by Google

S. R. M.

Signore

Vincenzo Orſino pubblico Stampatore di queſta Fedeliſſima Città, ſupplicando umilmente eſpone alla M. V. come deſidera dare alle ſtampe un libro intitolato: *Munera, ac jura Presbyterii per omnes Eccleſiae aetates deducta &c*; Pertanto ne ſupplica la M. V. commetterne la revisione, e l'avrà *quam Deus &c.*

Reverendiſſimus Dominus D. Nicolaus Canonicus Ignarra in hac Regia Studiorum Univerſitate Profeſſor Prim. vigore Regalis Diplomatis diei IV. menſis Martii infraſcripti anni revideat autographum enunciati operis, cui ſe ſubſcribat ad finem revidendi ante publicationem, num exemplaria imprimenda concordent ad formam Regalium Ordinum, & in ſcriptis referat potiſſimum ſi quidquam in eo occurrat, quod Regiis juribus, boniſque moribus adverſetur, & ſi merito typis mandari poſſit. Ac pro executione Regalium Ordinum idem Reviſor cum ſua relatione ad nos directe tranſmittat etiam autographum ad finem. Datum Neapoli die XI. menſis Martii 1797.

FR. ALB. ARCHIEP. COLOSS. C. M.

Digitized by Google

OPus inſcriptum : *Munera ac jura Presbyterii per omnes Eccleſiae aetates deducta* a ſtrenuo atque eruditiſſimo auctore elaboratum diligenti opera perluſtravi, nihilque ibi offendi, quod cum juribus Regiae Majeſtatis colliditur, quamobrem typis vulgandum poſſe cenſeo.

Nicolaus Canonicus Ignarra.

Die 15. menſis Decembris 1797. Neap.

Viſo reſcripto S. R. M. ſub die 11. proximi elapſi menſis Novembris currentis anni, ac relatione Reverendi Canonici D. Nicolai Ignarra, de commiſſione Reverendi Regii Cappellani Majoris ordine prefatae Regalis Majeſtatis &c.

Regalis Camera S. Clarae providet, decernit, atque mandat, quod imprimatur cum inſerta forma praeſentis ſupplicis libelli, ac approbationis dicti Reviſoris; Verum non publicetur niſi per ipſum Reviſorem facta iterum reviſione affirmatur quod concordat ſervata forma Regalium Ordinum, ac etiam in publicatione, ſervetur Regia Pragmatica. hoc ſuum &c.

TARGIANI PECCHENEDA BISOGNI.
V.A.R.C.

Ill. Marchio Mazzocchi P. S. C. & ceterarum aularum Praefecti impediti.

Ammora

Izzo Canc.

Reg. fol. 24. a t.

Digitized by Google